

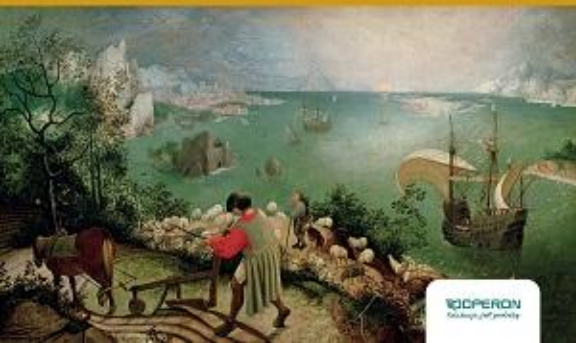
matura

ZGODNE
Z WYTYCZNYMI
CKE

Arkusze maturalne z rozwiązaniami krok po kroku #PlatformaOperon

język polski
zakres podstawowy

OPERON
Edukacja jest prosto

ARKUSZE

matura

język polski

zakres podstawowy

Aleksandra Marzec

Projekt okładki: **Paweł Kwacz**
Redaktor prowadzący: **Katarzyna Kupracz**
Redakcja językowa: **Marlena Dobrowolska**
Redakcja graficzna i skład: **Karolina Dąbrowska**
Korekta: **Monika Turała**

Zdjęcia: Wikimedia Commons, Muzeum Narodowe w Warszawie, Museum of Modern Art/www.moma.org, Cyfrowa Biblioteka Narodowa Polona.pl, Instytut Teatralny im. Z. Raszewskiego, Warszawa, depozyt Teatru Dramatycznego, artkomiks.pl, entropia.art.pl, Muzeum Historyczne w Sanoku

© Copyright by OPERON Sp. z o.o. & Aleksandra Marzec
Gdynia 2022

Wszelkie prawa zastrzeżone. Kopiowanie w całości lub we fragmentach bez zgody wydawcy zabronione.
N8021

Wydawca:
OPERON Sp. z o.o.
81-212 Gdynia, ul. Hutnicza 3
tel. centrali 58 679 00 00
e-mail: info@operon.pl
www.operon.pl

ISBN 978-83-8197-261-1

Spis treści

Wstęp – najważniejsze informacje o egzaminie i sposobie uczenia się	4
---	---

Arkusze maturalne

Arkusz I	9
Arkusz II	43
Arkusz III	75
Arkusz IV	109
Arkusz V	141

Zasady oceniania rozwiązań zadań

Arkusz I	173
Arkusz II	202
Arkusz III	218
Arkusz IV	235
Arkusz V	250

Język polski w liczbach

– struktura i przebieg egzaminu z języka polskiego

Egzamin maturalny **pisemny** z języka polskiego składa się z **2** arkuszy:

Arkusz 1

Część 1. **Test Język polski w użyciu**, czyli zestaw dwóch tekstów na zbliżony temat oraz zadania do tych tekstów, obejmujące:

- czytanie ze zrozumieniem
- argumentowanie
- znajomość zasad i posługiwanie się poprawną polszczyzną
- napisanie notatki syntetyzującej

Część 2. **Test historycznoliteracki**, czyli zadania dotyczące znajomości problematyki lektur obowiązkowych z poszczególnych okresów literackich; głównie opartych na krótkich tekstach literackich, nieliterackich i ikonografii

Arkusz 2

Część 3. **Wypracowanie**

W roku szkolnym **2022/2023** oraz **2023/2024**

W roku szkolnym 2022/2023 oraz 2023/2024			
Elementy egzaminu	Część 1. Test <i>Język polski w użyciu</i> Część 2. Test historycznoliteracki Część 3. Wypracowanie		
Liczba punktów	60 pkt za cały arkusz, w tym Część 1. – 10 pkt Część 2. – 15 pkt Część 3. – 35 pkt		
Liczba zadań	Część	Liczba zadań	Liczba punktów
	Część 1.	5–7	10
	Część 2.	6–15	15
	Część 3.	1	35
	Razem	12–23	60

- w części **3.** będą **2** tematy wypracowań do wyboru (tekst argumentacyjny) – oba bez wskazania konkretnej lektury obowiązkowej, co oznacza, że możesz sam/sama ją wybrać spośród wszystkich lektur obowiązkowych; minimalna długość wypracowania to **300** wyrazów

W roku szkolnym 2024/2025

W roku szkolnym 2024/2025			
Elementy egzaminu	Część 1. Test <i>Język polski w użyciu</i> Część 2. Test historycznoliteracki Część 3. Wypracowanie		
Liczba punktów	70 pkt za cały arkusz, w tym Część 1. – 13 pkt Część 2. – 22 pkt Część 3. – 35 pkt		
Liczba zadań	Część	Liczba zadań	Liczba punktów
	Część 1.	6–9	13
	Część 2.	12–22	22
	Część 3.	1	35
	Razem	19–32	70

- w części **3.** będą **2** tematy wypracowań do wyboru; każdy z tematów wymaga odwołania się do lektury obowiązkowej oraz przywołania innej lektury i dwóch kontekstów; nie jest określona forma gatunkowa wypowiedzi; tematy mogą zawierać wiersz jako tekst źródłowy; minimalna długość wypracowania to **400** wyrazów

Rodzaje zadań:

3 typy zadań zamkniętych:

- zadania wyboru wielokrotnego
- zadania typu prawda-falsz
- zadania na dobieranie

2 typy zadań otwartych:

- z luką, krótkiej odpowiedzi – samodzielnie formułujesz odpowiedź; wśród nich takie, w których piszesz krótki tekst (notatka syntetyzująca)
- rozszerzonej odpowiedzi – wypracowanie

Egzamin maturalny ustny składa się z wylosowanego zestawu 2 zadań:

- polecenie 1. z puli zadań jawnych sprawdza znajomość treści i problematyki lektury obowiązkowej;
- polecenie 2. dotyczy zagadnienia z literatury lub innych dziedzin sztuki albo języka; omawiasz je na podstawie dołączonego tekstu literackiego, nieliterackiego lub ikonicznego.

Pulę zadań jawnych na egzamin w 2023 r. znajdziesz tu:

Zadania na egzamin w 2024 r. będą ogłoszone 1 września 2022 r.

Uczę się tego, **czego naprawdę potrzebuję.**

- OPERON**
Edukacja jest podrozgłosz

Artykuł zawiera informacje prawnie chronione
do momentu rozpoczęcia czytania.

WYPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD

PESEL

1

POZIOM PODSTAWOWY**ARKUSZ I**

TERMIN:

TEST JĘZYK POLSKI W UŻYCIU

TEST HISTORYCZNOLITERACKI

CZAS PRACY: 240 minut (łącznie na napisanie testów i wypracowania)

Liczba punktów do uzyskania za test język polski w użyciu: 100

Liczba punktów do uzyskania za test historyczno-literacki: 15

WYPEŁNIA ZESPÓŁ
NADZORUJĄCY

Uprawnienia zdającego do:

☐ dostosowania zasad oceniania.

Jerzy Maleki, Poznań nadstępcowy

Część 2. Test historycznoliteracki

Zadanie 6. (0–1)

Zapoznaj się z poniższym obrazem.

Pieter Bruegel (starszy)

Wärzen Berber

Museum Historii Sztuki w Wiedniu, 1963.

Odwołując się do biblijnego źródła frazeologizmu „wieża Babel” oraz jego współczesnego znaczenia, rozstrzygnij, czy wizja wieży z obrazu Pietera Bruegla jest z nim zgodna.

- udzielania odpowiedzi do wszystkich typów zadań, wykorzystania miejsc na odpowiedzi oraz notowania w brudnopisie

- sprawdzania samego siebie z kryteriami dotyczącymi liczby punktów oraz wymagań ogólnych i szczegółowych

Rodzaj dokumentu:	Zasady oceniania rozwiązań zadań
Egzamin:	Egzamin maturalny Arkusz I
Przedmiot:	Język polski
Poziom:	Poziom podstawowy

Ogólne zasady oceniania zadań w części testowej

Zasady oceniania rozprawek i zadań Egzaminu maturalnego. Arkusz pokazowy CKE. Iryka polski. Arkusz 1. Rozmiar podstawowy. https://cke.gov.pl/images/EGZAMIN_MATURALNY_CKE_2023/materiały_dodatkowe/pokazowe/Polski_PPMPCP_P1_000-200-300-400_600_700/C00-203_zasady.pdf (dostęp: 26.05.2022).

Ten dokument zawiera zasady oceniania oraz przykłady poprawnych rozwiązań zadań otwartych. W zasadach oceniania określono zakres wymaganej odpowiedzi: niezbędne elementy odpowiedzi i związki między nimi.

Przykładowe rozwiązania zadań otwartych nie są wzorcem oczekiwanych sformułowań. Akceptowane są wszystkie odpowiedzi merytorycznie poprawne i spełniające warunki zadania – również te nieprzewidziane jako przykładowe odpowiedzi w zasadach oceniania.

- Odpowiedzi nieprecyzyjne, niejednoznaczne, niejasno sformułowane uznaje się za błędne.
- Jeżeli informacje zamieszczone w odpowiedzi (również te dodatkowe, a więc takie, które nie wynikają z treści polecenia) świadczą o niezrozumieniu omawianego zagadnienia i zaprzeczają pozostałej części odpowiedzi stanowiącej prawidłowe rozwiązanie zadania, to za odpowiedź jako całość zdający otrzymuje zero punktów.
- Jeżeli rozwiązanie zadania sprawdzające znajomość problematyki i treści lektur obowiązkowych zawiera kardynalny błąd rzeczowy, to ocenia się je na zero punktów.
- Każdy sposób oznaczenia odpowiedzi (podkreślenie, przekreślenie, zakreślenie, obkreslenie itd.)

Jak chcesz się uczyć?

z książki

z serwisu

Wolisz wersję drukowaną, z własnymi notatkami? – Masz ją przed sobą.

Preferujesz formę elektroniczną? – Ucz się z serwisu.

Wybierz tę formę nauki, która Ci odpowiada.

Kiedy i gdzie chcesz się uczyć?

na korytarzu szkolnym,
na przerwie, na okienku lekcyjnym

w autobusie lub pociągu,
w drodze do szkoły

w bibliotece

w swoim pokoju

Nie stresuj się w nieoczekiwanych sytuacjach – gdy zapomnisz książki, spóźni się autobus, wypadnie Ci okienko lub po prostu masz trudniejszy dzień. Telefon masz pod ręką. Kontynuuj naukę zgodnie ze swoim rytmem. Ucz się tak, jak lubisz i możesz – nie tracąc czasu i dopasowując to do okoliczności.

WYPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD			PESEL									

**EGZAMIN MATURALNY
Z JĘZYKA POLSKIEGO
POZIOM PODSTAWOWY**

ARKUSZ I

TERMIN:

TEST JĘZYK POLSKI W UŻYCIU

TEST HISTORYCZNOLITERACKI

CZAS PRACY: 240 minut (łącznie na napisanie testów i wypracowania)

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA ZA TEST JĘZYK POLSKI W UŻYCIU: 10

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA ZA TEST HISTORYCZNOLITERACKI: 15

1

**WYPEŁNIA ZESPÓŁ
NADZORUJĄCY**

Uprawnienia zdającego do:

☐ dostosowania zasad oceniania.

Instrukcja dla zdającego

1. Upewnij się, że otrzymałaś/otrzymałeś dwa arkusze egzaminacyjne, oznaczone **1** i **2** – jeden z testami, drugi z wypracowaniem.
2. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny z testami zawiera **17 stron** (zadania 1.–15.). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
3. Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
4. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
5. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
6. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
7. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
8. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

Część 1. Test Język polski w użyciu

Przeczytaj uważnie teksty, a następnie wykonaj zadania umieszczone pod nimi. Odpowiadaj **tylko na podstawie tekstów** i **tylko własnymi słowami** – chyba że w zadaniu polecono inaczej. Udzielaj tyłu odpowiedzi, o ile cię poproszono.

Tekst 1.

dr Jane McGonigal

Gry komputerowe mogą leczyć. Czasem skuteczniej od leków

Ocenia się, że „Tetris” to jedna z najpopularniejszych gier wideo wszech czasów – jak dotąd zagrało w nią blisko pół miliarda osób. Chociaż istnieje już od 1984 r., dopiero niedawno zbadano, że „Tetris” może więcej, niż tylko dostarczać nam rozrywki. Może pomóc nam szybciej dojść do siebie po traumatycznych wydarzeniach. Zespół stresu pourazowego (PTSD – od angielskiego *post-traumatic stress disorder*) to stan psychologiczny, który może się rozwinąć, jeśli byliśmy świadkami albo uczestnikami przerażającego lub tragicznego wydarzenia. Charakterystycznym objawem są nawracające reminiscencje (ang. *flashback*). Niechciane, natrętne wspomnienia mogą prześladować chorych miesiącami, a nawet latami – zakłócając sen, wywołując ataki paniki i powodując dotkliwe emocjonalne cierpienie. Zazwyczaj reminiscencje mają silny komponent wizualny. Chory wciąż „widzi” traumatyczne wydarzenie oczami umysłu – tak żywo, jakby rzeczywiście działo się wciąż od nowa. [...]

Psychologowie poznawczy wykazali, że wspomnienia zmieniają się i kształtują do sześciu godzin po traumatycznym zdarzeniu. Dlatego niektórzy badacze zaczęli się zastanawiać: czy w ciągu tego czasu możemy coś zrobić, by powstrzymać mózg przed utworzeniem tego rodzaju wizualnych wspomnień, które potem prowadzą do flashbacków? W 2009 i 2010 r. zespół psychiatrów na Uniwersytecie Oksfordzkim przeprowadził dwa badania pokazujące, że granie w „Tetris” przed upływem sześciu godzin po obejrzeniu traumatycznych zdjęć pomaga ograniczyć flashbacki. W istocie działało to tak dobrze, że badacze postulowali, iż 10-minutowa sesja „Tetris” mogłaby służyć jako skuteczna „szczepionka poznawcza” przeciwko PTSD. [...]

W jaki sposób badacze z Oksfordu do tego doszli? [...] zebrali uczestników badania i pokazywali im serie skrajnie obrazowych, krwawych zdjęć zmarłych i rannych. Potem mierzyli reakcję emocjonalną badanych, by zyskać pewność, że zdjęcia rzeczywiście ich poruszyły. W ciągu następnych kilku godzin połowa badanych grała w „Tetris” przez 10 minut, a druga połowa nie robiła nic szczególnego. Większość badanych z tej drugiej grupy zgłaszała, że przez następny tydzień dręczyły ich niepokojące wizualne flashbacki oglądanych zdjęć. Grupa, która grała w „Tetris”, miała podobnych flashbacków o połowę mniej. A kiedy tydzień później obie grupy wypełniły ankietę psychologiczną, gracze mieli o wiele mniej objawów PTSD niż grupa, która nie grała.

W jaki sposób 10 minut grania wywołało taki efekt? Oksfordzcy badacze wyjaśniają, że „Tetris” zajęło obwody przetwarzania obrazów w mózgu, które zazwyczaj po traumatycznych wydarzeniach zaangażowane są w nieświadome zapamiętywanie i odgrywanie w kółko tego, co się zdarzyło. [...] By zakłócić mimowolne wizualne wspomnienia traumy, trzeba skierować reflektor uwagi na coś, co wymaga ogromnej ilości uwagi wzrokowej. [...]

Spójrzmy na badania nad „Tetris” w szerszej perspektywie. Umiejętność zapobiegania flashbackom potencjalnie może posłużyć każdemu, nawet jeśli sam nie przeżył nic traumatycznego. Często oglądamy obrazy przemocy czy relacje z wypadków w mediach. Zwłaszcza dla dzieci mogą one być niepokojące. Ale krótka sesja wizualnie absorbującej gry może im pomóc uniknąć koszmarów i natrętnych wspomnień. Metoda „Tetris” może również zmienić nasze reakcje na zwyczajne negatywne wydarzenia. Kiedy mamy szczególnie nieprzyjemny dzień albo nie możemy przestać myśleć o czymś, co poszło nie tak, jak chcieliśmy, warto ją wypróbować.

Jane McGonigal, *Gry komputerowe mogą leczyć. Czasem skuteczniej od leków* [w:] *tejże, SuperBetter. Życie to gra, naucz się wygrywać*, Warszawa 2017, cyt. za: Focus, <http://link.operon.pl/d4> (dostęp: 31.05.2022).

Tekst 2.

Nadużywanie gier komputerowych

Główną właściwością gier komputerowych jest **interaktywność**, gdyż urządzenie posiada możliwość utrzymywania relacji z użytkownikiem, co stanowi niebezpieczeństwo, z racji tego, iż gracz może stracić orientację i zagubić się pomiędzy światem wirtualnym a realnym. Problem ze zróżnicowaniem, co jest rzeczywistością, a co grą, dodatkowo potęguje zaawansowany rozwój technologii, powodujący, że obraz graficzny do złudzenia przypomina realia, oraz możliwość wcielania się w role społeczne: małżonka, dziecka, pracownika. Wkład emocjonalny, jaki użytkownik ponosi, jest ogromny, gdyż przeżycia towarzyszące mu w pokonywaniu przeszkód są nieraz silniejsze niż te towarzyszące mu na co dzień.

Szczególną uwagę należy zwrócić na zaburzenia reakcji, które związane są z rozmyciem granicy pomiędzy cyberprzestrzenią a światem realnym. Zjawisko to jest szczególnie groźne, gdyż użytkownicy powielają zachowania realizowane w grze na płaszczyźnie relacji społecznych. Pojęcie śmierci traci dla nich na znaczeniu, utrwała się w nich przekonanie, iż człowiek dysponuje kilkoma żywotami. [...]

Warto zwrócić uwagę, że osoby grające, nadużywające multimediiów charakteryzuje wycofana postawa, poczucie lęku, zubożenie. Popadają one w letarg, nie podejmując się żadnych form aktywności. Na przestrzeń swego życia przenoszą normy i zasady obowiązujące w grach, traktując innych jako środek w osiągnięciu zamierzonego celu bądź wroga, którego należy unicestwić. [...]

[...] Mark Griffiths wyróżnia dwa typy uzależnień od gier komputerowych, a mianowicie pierwotne oraz wtórne. Pierwsze ma bezpośredni związek z emocjami, gracz gra, aby uzyskać stan podniecenia i ekscytacji, pragnie sprawdzić swoje możliwości, a także udowodnić innym, na jak wiele go stać. Uzależnienie wtórne jest natomiast swojego rodzaju próbą oderwania się od rzeczywistości, alternatywą dla niesatysfakcjonującego życia, ucieczką od wszelkich kłopotów i trosk dnia codziennego.

Wskutek braku kontroli nad czasem spędzonym przy grach komputerowych ludzie stają się ofiarami zaburzeń związanych z nadużywaniem urządzeń multimedialnych. Można wyróżnić cztery typy zagrożeń wpływających na obszar zdrowia psychicznego, fizycznego, moralnego oraz społecznego. W związku z patologicznym korzystaniem z urządzeń elektronicznych służących do gier mogą pojawić się problemy z koncentracją, zapamiętywaniem, trudności w podejmowaniu decyzji, poczucie bycia w próżni. Jednostka w cyberprzestrzeni kompensuje braki towarzyszące w życiu codziennym, usuwa się ze świata rzeczywistego, by móc funkcjonować w świecie gier. Na porażkę czy przegraną często reaguje nerwowo, agresywnie, jej zachowania są kompulsywne. Uzależnionym graczom towarzyszą zaburzenia obsesyjno-kompulsywne, między innymi nerwice natręctw, a także pojawienie się syndromu padaczki ekranowej. Zagrożenia zdrowia fizycznego wywołane uzależnieniem od gier mają wpływ na funkcjonowanie całego organizmu człowieka. Istnieje prawdopodobieństwo uszkodzenia narządów wzroku, bóle głowy, problemy z kręgosłupem, a także skurcze mięśni wynikające z braku aktywności fizycznej.

Szczególną uwagę należy zwrócić na to, w jaki sposób uzależnienie od gier wpływa na upośledzenie moralności, z racji iż prowadzona przez gracza postać podczas sesji pozbawiona jest wszelkich norm i zasad, co powoduje, że dana osoba zachowania te przenosi na grunt życia codziennego, utożsamiając się ze swoim awatarem. Przekonana jest o swej nadprzyrodzonej sile, umiejętnościach przekraczania wszelkich granic oraz towarzyszy jej uczucie totalnej wolności i niezależności, a także posiada przeświadczenie, że panuje nad życiem i śmiercią. [...]

*Nadużywanie gier komputerowych,
Uzależnienia Behawioralne, <http://link.operon.pl/d5> (dostęp 31.05.2022).*

Zadanie 1. (0–2)

Wyjaśnij sens tytułu tekstu 1. Odpowiedź uzasadnij, uwzględniając treść całości artykułu.

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 2. (0–1)

Rozstrzygnij, czy autorzy obu tekstów dostrzegają taki sam wpływ gier na życie graczy. Odpowiedź uzasadnij.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 3. (0–1)

Który z mechanizmów uzależnień, opisanych w czwartym akapicie tekstu 2., można uznać za sposób oddziaływania gry Tetris na ludzi z zespołem stresu pourazowego? Odpowiedź uzasadnij.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 4. (0–2)

Wymień dwie cechy stylu naukowego obecne w obu tekstach i zilustruj je przykładami.

Cechy stylu naukowego	Przykłady z tekstu 1.	Przykłady z tekstu 2.

Uwaga: w ocenie wypowiedzi będzie brana pod uwagę poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna.

[illegible]

Część 2. Test historycznoliteracki

Zadanie 6. (0–1)

Zapoznaj się z poniższym obrazem.

Pieter Bruegel (starszy)

Wieża Babel

Muzeum Historii Sztuki w Wiedniu, 1563.

Odwołując się do biblijnego źródła frazeologizmu „wieża Babel” oraz jego współczesnego znaczenia, rozstrzygnij, czy wizja wieży z obrazu Pietera Bruegla jest z nimi zgodna.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 7. (0–1)

Zapoznaj się z poniższymi tekstami.

Tekst 1.

Anna Kamieńska

Hiob i młodziemiec

Hiobie przyszedłem się uczyć od ciebie
ufny jak chłopię z tabliczką
i pocałunkiem matki na policzku
Otwórz usta
i ucz mnie
jak znosić ból śmierć samotność
stratę przyjaciół obelżywe słowa
a nade wszystko starość [...]

Hiobie ucz mnie cierpliwości
ucz mnie posłuszeństwa
którym się brzydzę
Chcę być cały sprężony wolny pewny
jak strzała wypuszczona z łuku
Kto mi odbiera wolność
gdy mi każe potknąć się na drodze
cierpieć z obrazy na samego siebie [...]

Jeśli nie
pójdę szukać innego nauczyciela
mistrza sprawniejszego w słowie
widać cię życie nic nie nauczyło
choć zgarbowało skórę

Młody odszedł w gniewie
a Hiob szeptał w głębi siebie Panie Panie

Anna Kamieńska, *Hiob i młodzieniec* [w:] tejże, *Drugie szczęście Hioba*, Warszawa 1974.

Tekst 2.

Gaspare Traversi

Hiob wyszydzany przez żonę

Muzeum Narodowe w Warszawie, 1. poł. XVIII w.

Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń odnoszących się do fragmentu wiersza Anny Kamieńskiej oraz obrazu Gaspare Traversiego. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Postawa Hioba nie jest zrozumiana przez innych ludzi.	P	F
2.	Hiob przestał wierzyć w Boga.	P	F
3.	Wiersz i obraz stanowią interpretację historii biblijnej.	P	F

Zadanie 8. (0–2)

Przeczytaj wiersz Horacego.

Horacy

Do Leukonoi

Nie pytaj na próżno, bo nikt się nie dowie,
Jaki nam koniec gotują bogowie,
I babilońskich nie pytaj wróżbiarzy.
Lepiej tak przyjąć wszystko, jak się zdarzy.
A czy z rozkazu Jowisza ta zima,
Co teraz wichrem wełny morskie wzdyma,
Będzie ostatnia, czy też nam przysporzy
Lat jeszcze kilka tajny wyrok boży,
Nie troszcz się o to i... klaruj swe wina.
Mknie rok za rokiem, jak jedna godzina.
Więc łap dzień każdy, a nie wierz ni trochę
W złudnej przyszłości obietnice płoche.

tłum. Henryk Sienkiewicz

Horacy [w:] tegoż, *Wybór poezji*, Wrocław – Warszawa – Kraków 1975.

Wykorzystaj treść wiersza i swoją wiedzę, aby uzupełnić tabelę.

Cytat	Nazwa kierunku filozoficznego, do którego nawiązuje autor	Główne założenia, wartości, postawy charakterystyczne dla tego kierunku
		cnota pojmowana jako życie zgodnie z zasadami rozumu, postawa życiowa charakteryzująca się równowagą duchową i umiejętnością zachowania spokoju w każdej sytuacji
<i>łap dzień każdy</i>		

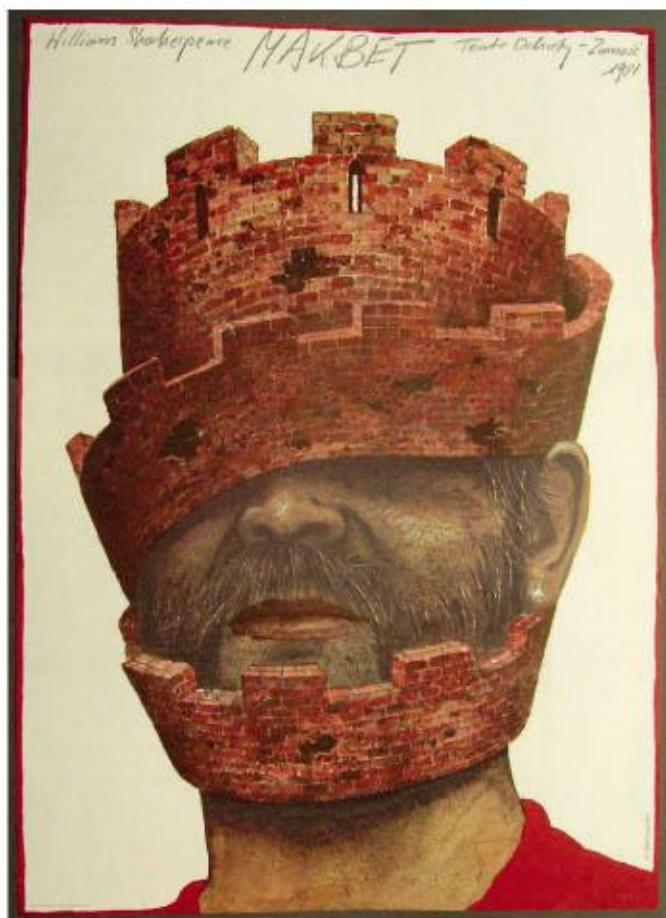

Zadanie 9. (0–1)

Zapoznaj się z plakatem Andrzeja Pągowskiego do sztuki Wiliama Szekspira *Makbet*.

Andrzej Pągowski

Makbet

Museum of Modern Art, 1981.

Odczytaj z plakatu trzy informacje dotyczące historii głównego bohatera dramatu Szekspira.

1.
2.
3.

Zadanie 10. (0–1)

Przeczytaj poniższy fragment utworu.

Adam Mickiewicz

Dziady, część III

Już wleką; już mój Naród na tronie pokuty –
Rzekł: «Pragnę» – Rakus octem, Borus żółcią poi,
A matka Wolność u nóg zapłakana stoi.
Patrz – oto żołdak Moskal z kopiją przyskoczył
I krew niewinną mego narodu wytoczył.
Cóżś zrobił najgłupszy, najsroższy z siepaczy!
On jeden poprawi się, i Bóg mu przebaczy.

Mój kochanek! Już głowę konającą spuścił,
Wołając: «Panie! Panie! za coś mię opuścił!»
On skonał!

(Słysząc chóry Aniołów, daleki śpiew wielkanocnej pieśni – na końcu słysząc: «Alleluja! Alleluja!»)

Ku niebu, on ku niebu, ku niebu ulata!
I od stóp jego wionęła
Biała jak śnieg szata –
Spadła – szeroko – cały świat się w nią obwinał.
Mój kochanek na niebie, sprzed oczu nie zginął.
Jako trzy słońca błyszczą jego trzy źrenice,
I ludom pokazuje przebitą prawicę.

Adam Mickiewicz, *Dziady dreźnieńskie* (część III), Wrocław 2012.

Na podstawie podanego fragmentu części III *Dziadów* wyjaśnij, na czym polega mesjanizm.

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 11. (0–2)

Zapoznaj się z poniższymi tekstami.

Tekst 1.

Bolesław Prus

Lalka

Do przyjemniejszych dni należała u niego niedziela; wówczas bowiem obmyślał i wykonywał plany wystaw okiennych na cały tydzień. [...]

Niekiedy, podczas tych samotnych zajęć, w starym subieckie budziło się dziecko. Wydobylał wtedy i ustawiał na stole wszystkie mechaniczne cacka. Był tam niedźwiedź wdrapujący się na słup, był piejący kogut, mysz, która biegła, pociąg, który toczył się po szynach, cyrkowy pajac, który cwałował na koniu, dźwigając drugiego pajaca, i kilka par, które tańczyły walca przy dźwiękach niewyraźnej muzyki. Wszystkie te figury pan Ignacy nakręcał i jednocześnie puszczał w ruch. A gdy kogut zaczął pisać, łopocząc sztywnymi skrzydłami, gdy tańczyły martwe pary, co chwilę potykając się i zatrzymując, gdy ołowiani pasażerowie pociągu, jadącego bez celu, zaczęli przypatrywać mu się ze zdziwieniem i gdy cały ten świat lalek, przy drgającym świetle gazu, nabrał jakiegoś fantastycznego życia, stary subiekt, podpartszy się łokciami, śmiał się cicho i mruczał:

– Hi! hi! hi! dokąd wy jedziecie, podróżni?... Dlaczego narażasz kark, akrobato?... Co wam po uściskach, tancerze?... Wykręca się sprężyny i pójdziecie na powrót do szafy. Głupstwo, wszystko głupstwo!... a wam, gdybyście myśleli, mogłoby się zdawać, że to jest coś wielkiego!...

Bolesław Prus, *Lalka*, t. I, Wrocław – Warszawa – Kraków 1998.

Tekst 2.

Jan Kochanowski

O żywocie ludzkim

Fraszki to wszystko, cokolwiek myślemy,
Fraszki to wszystko, cokolwiek czyniemy;
Nie masz na świecie żadnej pewnej rzeczy,
Próżno tu człowiek ma co mieć na pieczy.
Zacność, uroda, moc, pieniądze, sława,
Wszystko to minie jako polna trawa;
Naśmiawszy się nam i naszym porządkom,
Wemkną nas w mieszek, jako czynią łątkom.

Jan Kochanowski, *Dzieła polskie*, t. I, Warszawa 1969.

Jaki motyw łączy oba utwory? Uzasadnij swoją odpowiedź, odnosząc się do obu tekstów.

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 12. (0–3)

Zapoznaj się z fragmentem *Wesela* Stanisława Wyspiańskiego.

Stanisław Wyspiański

Wesele

Scena XXXVII

(Przez drzwi głębne od chwili wsunął się był za Jaśkiem tropiący Chochół; a teraz na skrzynię malowaną się wygramolił i ze skrzyni tak do drużby poczyňa:)

CHOCHOŁ

To ich Lęk i Strach tak wzion,
posłyszeli Ducha głos:
rozpion się nad nimi Los.

JASIEK

Tak się męcą, pot z nich ścieko,
bladość lica przyobleko; –
jak ich zwolnić od tych mąk?

CHOCHOŁ

Powyjmuj im kosy z rąk,
poodpasuj szable z pęt,
zaraz ich odejdzie Smęt.

Na czołach im kółka zrób,
skrzypki mi do ręki daj;
ja muzykę zacznę sam,
tego gram, tego gram.

[...]

(A za dziwnym dźwiękiem weselnej muzyki wodzą się liczne, przeliczne pary, w tan powolny, poważny, spokojny, pogodny, półcichy – że ledwo szumią spodnice sztywno krochmalne, szeleszczą długie wstęgi i stroiki ze świecidełek podzwaniają – głucho tupocą buty ciężkie – taniec ich tłumny, że zwartym kołem stół okrążają, ocierając o się w ścisku, natłoczeni).

JASIEK

Nic nie słysom, nic nie słysom,
ino granie, ino granie,
jakieś ich chyliło spanie...?!

(Dech mu zapiera Rozpacz, a przestрах i groza obejmują go martwotą; słania się, chyla ku ziemi, potrącany przez zbity krąg taneczników, który daremno chciał rozerwać; – a za głuchym dźwiękiem wodzą się sztywno pary taneczne we wieniec uroczysty, powolny, pogodny – zwartym kołem, weselnym –)

Stanisław Wyspiański, *Wesele* [w:] tegoż, *Dramaty*, t. I, Kraków 1970.

12.1. Zinterpretuj symbolikę chocholego tańca. W odpowiedzi odwołaj się do tekstu.

.....

.....

.....

.....

12.2. Podaj nazwy dwóch środków stylistycznych tworzących poetycki charakter didaskaliów. Każdy z nich zilustruj przykładem z powyższego fragmentu *Wesela*.

Środek stylistyczny	Przykład

Zadanie 13. (0–1)

Zapoznaj się z fragmentem tekstu.

Hanna Krall

Zdążyć przed Panem Bogiem

Pan Bóg już chce zgasić świeczkę, a ja muszę szybko osłonić płomień, wykorzystując Jego chwilową nieuwagę. Niech się pali choć trochę dłużej, niż On by sobie życzył.

Hanna Krall, *Zdążyć przed panem Bogiem*, Kraków 2018.

Zinterpretuj tytuł powieści, odwołując się do cytowanego fragmentu utworu.

.....

.....

.....

Zadanie 14. (0–2)

Zapoznaj się z poniższymi tekstami.

Tekst 1.

Krzysztof Kamil Baczyński

Z głową na karabinie

Nocą słyszę, jak coraz bliżej
drżąc i grając krąg się zaciska.
A mnie przecież zdrój rzeźbił chyży,
wyhuśtała mnie chmur kołyska.

A mnie przecież wody szerokie
na dźwigarach swych niosły płatki
bzu dzikiego; bujne obłoki
były dla mnie jak uśmiech matki.

Krąg powolny dzień czy noc krąży,
ostrzem świszcząc tnie już przy ustach,
a mnie przecież tak jak i innym
ziemia rosła tęga – nie pusta.

I mnie przecież jak dymu laska
wytryskała gołębia młodość;
teraz na dnie śmierci wyrastam
ja – syn dziki mego narodu.

Krąg jak nożem z wolna rozcina,
przetnie światło, zanim dzień minie,
a ja prześpię czas wielkiej rzeźby
z głową ciężką na karabinie.

Obskoczony przez zdarzeń zamęt,
kręgiem ostrym rozdarty na pół,
głowę rzucę pod wiatr jak granat,
piersi zgniecie czas czarną łapą;

bo to była życia nieśmiałość,
a odwaga – gdy śmiercią niosło.
Umrzeć przyjdzie, gdy się kochało
wielkie sprawy głupią miłością.

4 grudzień 1943 r.

Krzysztof Kamil Baczyński, *Z głową na karabinie* [w:] tegoż, *Utwory zebrane*, t. II, Kraków 1994.

Tekst 2.

Tadeusz Różewicz

Ocalony

Mam dwadzieścia cztery lata
ocalałem
prowadzony na rzeź.

To są nazwy puste i jednoznaczne:
człowiek i zwierzę
miłość i nienawiść
wróg i przyjaciel
ciemność i światło.

Człowieka tak się zabija jak zwierzę
widziałem:
furgony porąbanych ludzi
którzy nie zostaną zbawieni.

Pojęcia są tylko wyrazami:
cnota i występki
prawda i kłamstwo
piękno i brzydota
męstwo i tchórzostwo [...]

Szukam nauczyciela i mistrza
niech przywróci mi wzrok słuch i mowę
niech jeszcze raz nazwie rzeczy i pojęcia
niech oddzieli światło od ciemności.

Mam dwadzieścia cztery lata
ocalałem
prowadzony na rzeź.

Tadeusz Różewicz, *Ocalony* [w:] tegoż, *Poezja*, t. 1, Kraków 1990.

Jakie problemy pokolenia Kolumbów przedstawia w swoim wierszu Krzysztof Kamil Baczyński, a jakie – Tadeusz Różewicz?

Krzysztof Kamil Baczyński

.....

.....

.....

Tadeusz Różewicz

.....

.....

.....

Zadanie 15. (0–1)

Przeczytaj fragmenty wiersza *Widokówka z tego świata* Stanisława Barańczaka.

Stanisław Barańczak

Widokówka z tego świata

Szkoda, że Cię tu nie ma. Zamieszkałem w punkcie,
z którego mam za darmo rozległe widoki:
gdziekolwiek stanąć na wystygłym gruncie
tej przypłaszczonej kropki, zawsze ponad głową
ta sama mroźna próżnia
milczy swą nałogową
odpowiedź. Klimat znośny, chociaż bywa różnie.
Powietrze lepsze pewnie niż gdzie indziej.
Są urozmaïcenia: klucz żurawi, cienie
palm i wieżowców, grzmot, bufiasty obłok.
Ale dosyć już o mnie. Powiedz, co u Ciebie
słyszeć, co można widzieć,
gdy się jest Tobą. [...]

Szkoda, że Cię tu nie ma. Zagłębiam się w ciełe,
w którym zaszyfrowane są tajne wyroki
śmierci lub dożywocia – co niewiele
różni się jedno z drugim w grząskim gruncie rzeczy,
a jednak ta lektura
wciąga mnie, niedorzeczny
kryminał krwi i grozy, powieść-rzeka, która
swoją mętną finał poznać mi pozwoli
dopiero, gdy i tak nie będę w stanie unieść
zamkniętych ciepłą dłonią zimnych powiek.
Ale dosyć już o mnie. Mów, jak Ty się czujesz
z moim bólem – jak boli
Ciebie Twój człowiek.

Stanisław Barańczak, *Widokówka z tego świata* [w:] tegoż, *159 wierszy 1968–1988*, Kraków 1990.

Wyjaśnij, na czym polega ironia zastosowana w wierszu.

.....

.....

.....

.....

WYPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD			PESEL											

**EGZAMIN MATURALNY
Z JĘZYKA POLSKIEGO
POZIOM PODSTAWOWY**

ARKUSZ I

TERMIN:

WYPRACOWANIE

Czas pracy: **240 minut**
(łącznie na napisanie testów i wypracowania)

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: 35

2

**WYPEŁNIA ZESPÓŁ
NADZORUJĄCY**

Uprawnienia zdającego do:

☐ dostosowania zasad oceniania.

Instrukcja dla zdającego

1. Upewnij się, że otrzymałaś/otrzymałeś dwa arkusze egzaminacyjne, oznaczone **1** i **2** – jeden z testami, drugi z wypracowaniem.
2. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny z wypracowaniem zawiera 16 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
3. W wyznaczonym miejscu zapisz numer tematu wypracowania, który wybierasz do realizacji.
4. Wypracowanie zapisz w miejscu na to przeznaczonym.
5. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
6. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
7. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
8. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
9. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.
10. Lista lektur obowiązkowych znajduje się na stronach 2 i 3 tego arkusza egzaminacyjnego.

**Lista lektur obowiązkowych w latach szkolnych 2022/2023 i 2023/2024
(zgodna z wymaganiami egzaminacyjnymi)**

Poziom podstawowy

Biblia, w tym fragmenty Księgi Rodzaju, Księgi Hioba, Księgi Koheleta, Pieśni nad Pieśniami, Księgi Psalmów, Apokalipsy św. Jana
Jan Parandowski, *Mitologia*, część I *Grecja*
Homer, *Iliada* (fragmenty)
Sofokles, *Antygona*
Kwiatki świętego Franciszka z Asyżu (fragmenty)
Legenda o św. Aleksym (fragmenty)
Lament świętokrzyski (fragmenty)
Rozmowa Mistrza Polikarpa ze Śmiercią (fragmenty)
Pieśń o Rolandzie (fragmenty)
Gall Anonim, *Kronika polska* (fragmenty)
Dante Alighieri, *Boska Komedia* (fragmenty)
Jan Kochanowski, *Odprawa posłów greckich*
Piotr Skarga, *Kazania sejmowe* (fragmenty)
Jan Chryzostom Pasek, *Pamiętniki* (fragmenty)
William Szekspir, *Makbet*
Molier, *Skąpiec*
Adam Mickiewicz, *Konrad Wallenrod*, *Dziady* cz. III
Juliusz Słowacki, *Kordian*
Bolesław Prus, *Lalka*
Eliza Orzeszkowa, *Gloria victis*
Henryk Sienkiewicz, *Potop*
Fiodor Dostojewski, *Zbrodnia i kara*
Stanisław Wyspiański, *Wesele*
Stefan Żeromski, *Przedwiośnie*
Tadeusz Borowski, *Proszę państwa do gazu*, *Ludzie, którzy szli*
Gustaw Herling-Grudziński, *Inny świat*
Hanna Krall, *Zdążyć przed Panem Bogiem*
Albert Camus, *Dżuma*
George Orwell, *Rok 1984*
Sławomir Mrożek, *Tango*
Marek Nowakowski, *Raport o stanie wojennym* (wybrane opowiadanie), *Górą „Edek”* (z tomu *Prawo prerii*)
Jacek Dukaj, *Katedra* (z tomu *W kraju niewiernych*)
Andrzej Stasiuk, *Miejsce* (z tomu *Opowieści galicyjskie*)
Olga Tokarczuk, *Profesor Andrews w Warszawie* (z tomu *Gra na wielu bębenkach*)

Ponadto z zakresu szkoły podstawowej:

Ignacy Krasicki, bajki
Adam Mickiewicz, *Dziady* cz. II i *Pan Tadeusz*
Juliusz Słowacki, *Balladyna*

Poziom rozszerzony

Homer, *Odyseja* (fragmenty)
Arystoteles, *Poetyka*, *Retoryka* (fragmenty)
Platon, *Państwo* (fragmenty)
św. Augustyn, *Wyznania* (fragmenty)
św. Tomasz z Akwinu, *Summa teologiczna* (fragmenty)
Michel de Montaigne, *Próby* (fragmenty)
William Szekspir, *Hamlet*
Juliusz Słowacki, *Lilla Weneda*
Zygmunt Krasiński, *Nie-Boska Komedia*
realistyczna lub naturalistyczna powieść europejska (Honoré de Balzac, *Ojciec Goriot* lub Charles Dickens, *Klub Pickwicka*, lub Mikołaj Gogol, *Martwe dusze*, lub Gustaw Flaubert, *Pani Bovary*)
Stanisław Wyspiański, *Noc listopadowa*
Franz Kafka, *Proces* (fragmenty)
Michaił Bułhakow, *Mistrz i Małgorzata*
Stanisław Ignacy Witkiewicz, *Szewcy*
Bruno Schulz, wybrane opowiadania z tomu *Sklepy cynamonowe*
Tadeusz Konwicki, *Mała Apokalipsa*
Sławomir Mrożek, wybrane opowiadania

Inne lektury obowiązkowe (zgodne z podstawą programową), do których również można się odwołać

Poziom podstawowy

William Szekspir, *Romeo i Julia*
Bolesław Prus, *Z legend dawnego Egiptu*
Władysław Stanisław Reymont, *Chłopi* (tom I – *Jesień*)
Stefan Żeromski, *Rozdzióbią nas kruki, wrony...*
Witold Gombrowicz, *Ferdydurke* (fragmenty)
Józef Mackiewicz, *Droga donikąd* (fragmenty)
Antoni Libera, *Madame*
Ryszard Kapuściński, *Podróże z Herodotem* (fragmenty)

Poziom rozszerzony

Arystofanes, *Chmury*
Wergiliusz, *Eneida* (fragmenty)
François Rabelais, *Gargantua i Pantagruel* (fragmenty)
Jorge Luis Borges, wybrane opowiadanie
Janusz Głowacki, *Antygona w Nowym Jorku*

Zadanie 16. (0–35)

Wybierz **jeden** z poniższych tematów i napisz wypracowanie.

- W wypracowaniu **rozważ problem** podany w temacie. Przedstaw również **swoje zdanie** i je **uzasadnij**.
- W rozważaniach przedstaw **argumenty**, odwołując się do **utworów literackich** wskazanych w temacie oraz do wybranych **kontekstów** (np.: historycznoliterackiego, literackiego, biograficznego, kulturowego, religijnego, mitologicznego, biblijnego, historycznego, filozoficznego, egzystencjalnego, politycznego, społecznego).
- Jednym z utworów literackich musi być **lektura obowiązkowa** wybrana spośród lektur wymienionych na stronach 2 i 3 tego arkusza egzaminacyjnego.
- Twoja praca powinna liczyć co najmniej **300 wyrazów**.

Temat 1.

Człowiek w poszukiwaniu szczęścia.

W pracy odwołaj się do:

- wybranej lektury obowiązkowej – utworu epickiego lub dramatycznego,
- innego utworu literackiego – może to być również utwór poetycki,
- wybranych kontekstów.

Temat 2.

Jak trudne relacje z innymi ludźmi mogą wpływać na życie człowieka?

W pracy odwołaj się do:

- *Dżumy* Alberta Camusa,
- innego utworu literackiego – może to być również utwór poetycki,
- wybranych kontekstów.

WYPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD

--	--	--

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

**EGZAMIN MATURALNY
Z JĘZYKA POLSKIEGO
POZIOM PODSTAWOWY**

ARKUSZ II

TERMIN:

TEST JĘZYK POLSKI W UŻYCIU

TEST HISTORYCZNOLITERACKI

CZAS PRACY: 240 minut (łącznie na napisanie testów i wypracowania)

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA ZA TEST JĘZYK POLSKI W UŻYCIU: 10

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA ZA TEST HISTORYCZNOLITERACKI: 15

1

**WYPEŁNIA ZESPÓŁ
NADZORUJĄCY**

Uprawnienia zdającego do:

☐ dostosowania zasad oceniania.

Instrukcja dla zdającego

1. Upewnij się, że otrzymałaś/otrzymałeś dwa arkusze egzaminacyjne, oznaczone **1** i **2** – jeden z testami, drugi z wypracowaniem.
2. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny z testami zawiera **16 stron** (zadania 1.–16.). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
3. Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
4. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
5. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
6. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
7. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
8. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

Część 1. Test Język polski w użyciu

Przeczytaj uważnie teksty, a następnie wykonaj zadania umieszczone pod nimi. Odpowiadaj **tylko na podstawie tekstów** i tylko **własnymi słowami** – chyba że w zadaniu polecono inaczej. Udzielaj tylu odpowiedzi, o ile cię poproszono.

Tekst 1.

Zdzisław Dobrowolski

Nowe formy książki. Możliwości i zagrożenia

Książka jest podstawą kultury symbolicznej. Hipertekst, czyli najbardziej znany system elektronicznej prezentacji tekstu, nie tylko próbuje ją zastąpić, ale jeszcze chce poddać kulturę symboliczną całkowitej reorganizacji. Tradycyjne formy pamięci zbiorowej mają zostać odrzucone, ponieważ nie są zgodne ze współczesną koncepcją informacji. Zwolennicy elektronicznego hipertekstu chcą radykalnie zerwać z przeszłością, widząc w książce jedynie prymitywną formę jej zapisu. Najważniejsza jest łatwość dostępu do informacji, a książka nie jest dobrą maszyną do wyszukiwania. Mają ją zastąpić pełnotekstowe bazy danych o swobodnej budowie, łatwe do reorganizacji i modyfikacji. Ofiarą tych pomysłów pada przede wszystkim integralność tekstu, który zostaje sztucznie podzielony na kawałki. Autor traci kontrolę nad sposobem, w jaki przekazuje treść. Opisując ten proces, Roland Barthes nazwał go śmiercią autora. Nawet jednak tak kolektywna sztuka jak film ma organizatora całości – reżysera, który – podobnie jak architekt – decyduje o ostatecznym kształcie dzieła. [...]

Siła hipertekstu wynika z umiejętności łączenia obrazu, animacji i dźwięku z tekstem. Ale nawet jeśli to połączenie jest harmonijne, to tekst traci swoją autonomię i pozbawiony multimedialnej oprawy często jest niezrozumiały. Hipertekst zaciera granicę pomiędzy dokumentami. Kodeks zamienia się w zwój; teksty wrzucone zostały do monstrualnie wielkiego kokonu, który rozwijać można z dowolnej strony. Ale hipertekst wpadł w pułapkę nieustannego eksperymentowania. Poszedł drogą programów komputerowych, których nowe wersje wciąż zastępują stare. Edytorzy stron WWW znajdują się w sytuacji malarza, któremu codziennie dają inny pędzel. Szybki rozwój komputerowych narzędzi oraz niepewność co do kierunków ich rozwoju sprawia, że hipertekstowych pisarzy czeka eksperymentowanie bez końca. Nic więc dziwnego, że książka drukowana pozostaje dla hipertekstu jedynym stałym punktem odniesienia. [...]

W jaki sposób życie społeczeństw tak skomplikowanych jak współczesne miałyby się obyć bez pisma i jego naturalnego przedłużenia, czyli książki – nie wiadomo. Erozja kultury książki ma więc swoje granice i nie można z faktu jej występowania wyprowadzać zbyt daleko idących wniosków. Jeżeli podstawową funkcją książki jest zachowanie pamięci, powinna pozostać przy swojej dotychczasowej formie. Książka jest bowiem czymś więcej niż tylko zapisem tekstu. Tekst pozbawiony jej ochrony – w formie sprawdzonej przez wieki – staje do zawodów z ulotnym wirtualnym środowiskiem, które z góry podważa jego autonomię i trwałość.

Zdzisław Dobrowolski, *Nowe formy książki. Możliwości i zagrożenia*, „Przegląd Biblioteczny” 2001, z. 3.

Tekst 2.

Agnieszka Maroń

Nowe formy książki na polskim rynku wydawniczym i księgarskim

E-booki, aplikacje książkowe, książka: 2.0, cyfrowa, elektroniczna, hybrydowa, interaktywna, konwergencyjna, multimedialna, online, rozszerzona, wzbogacona... Te i wiele podobnych określeń, podkreślających związki książki z technologią, w ciągu ostatnich kilkunastu lat przewijały się w polskim piśmiennictwie – zarówno naukowym, jak i popularnym. Debaty nad prawdopodobieństwem śmierci książki spowodowanej ekspansją innych mediów, przekształciły się w rozważania nad formą i nazwą, jaką przyjmie (powinna przyjąć?) „nowa” książka w XXI wieku. [...]

Czy książka jest opowiadaniem transmedialnym? Jako że transmedialność zakłada współpracę co najmniej dwóch różnych platform medialnych, książka w tradycyjnej postaci może być – i w wielu przypadkach jest – jedynie elementem takiego opowiadania. A jeśli książka w formie kodeksu będzie w ścisłym związku z innym medium, a poznanie całej fabuły będzie możliwe tylko dzięki kontaktom ze wszystkimi jej formami? Taka postać książki zbliżona jest do koncepcji książki konwergencyjnej, którą opisał Michał Zając:

Książka konwergencyjna spełniająca te postulaty musiałaby być więc formatem otwartym, w którym narracja stanowiłaby w dalszym ciągu podstawę, tyle, że papier (druk) nie domykałby jej. Część papierowa takiej książki stanowiłaby rdzeń, od którego mogłaby rozpoczynać się dalsza medialna eksploracja narracji (czy, szerzej, treści). Czytelnik miałby bowiem do czynienia z szeregiem medialnych „rozszerzeń” narracji (nie: „wersji”, jak to bywało dotychczas). Część z owych „rozszerzeń” zakładałaby z definicji aktywność intelektualną i kreatywność czytelnika (czy może raczej użytkownika) [...]

Użytkownik zanurzony w świecie wirtualnym nie dostrzega otaczającej go rzeczywistości, podczas gdy rzeczywistość rozszerzona (*Augmented Reality* – AR) umożliwia zobaczenie realnego świata z „nałożonymi” (lub wkomponowanymi w niego) obiektami wirtualnymi. [...] Systemy AR nieustannie się rozwijają i oferują swoim użytkownikom coraz więcej możliwości. Na obecnym etapie wydają się tylko dodatkiem uatrakcyjniającym wizualnie książkę, ale być może autorska współpraca [...] zaowocuje w przyszłości zupełnie nową formą książki [...], jeszcze bardziej zintegrowaną z rzeczywistością rozszerzoną.

Na potrzeby rozrywki i edukacji systemy te zaczęto wykorzystywać dopiero w XXI wieku. AR odmieniła także w pewien sposób świat książki. Materiały (audio i video), które do tej pory dostarczane były czytelnikom na płytach CD dołączanych do publikacji, obecnie umieszczane są w Internecie, a dostęp do nich możliwy jest poprzez dedykowaną aplikację. Stosowanie rzeczywistości rozszerzonej wspomagane jest przez dwa inne rozwiązania technologiczne: kody *Quick Response* (QR) oraz rozpoznawanie obrazu (*Image Recognition* – IR). W niewielkim kwadratowym kodzie QR zapisana może być dowolna informacja tekstowa lub adres witryny internetowej. Kiedy użytkownik skanuje kod kamerą połączoną z dowolnym urządzeniem (także przenośnym, jak smartfon lub tablet), dedykowana aplikacja odczytuje jego treść, a w przypadku rozpoznania adresu WWW może od razu się z nim połączyć. Zastosowanie technologii IR pozwala uzyskać ten sam efekt, bez zamieszczania kodu QR. Aplikacja rozpoznaje wówczas charakterystyczne miejsca na zadrukowanej kartce i odczytuje przypisane do nich informacje. [...]

Książka w swej tradycyjnej formie – kodeksu, gdzie treść przekazywana jest wyłącznie za pośrednictwem tekstu i obrazu, jest jednym z najstarszych mediów, który oparł się już wielu próbom. Łączenie jej z nowymi mediami i uzależnienie od nich kompletności jej przekazu naraża oba składniki na przedwczesną dezaktualizację, ponieważ technologia rozwija się błyskawicznie i wykształca nowe narzędzia, które niekiedy równie szybko się starzeją. [...]

Obecność nowych technologii w świecie książki wywołuje sprzeczne reakcje wśród odbiorców. Jedni przyjmują nowe formy książki z zachwytem, inni uważają adaptowanie treści literackich do postaci aplikacji za trywializowanie literatury. Czy możemy zatem przewidzieć, czy książka przyszłości będzie sprzężona z nowymi mediami? W odniesieniu do beletrystyki wykorzystanie przez jej twórców technologii stanowi najczęściej tylko poszerzanie zakresu „wartości dodanej”. Daje odbiorcy już nie tylko poczucie „bycia czytelnikiem”, lecz także możliwość obcowania z czymś nowym, ze zdobyczami współczesnej techniki. Inaczej ma się rzecz z literaturą o charakterze popularnonaukowym. Tu zastosowanie najnowszych rozwiązań technologicznych na etapie tworzenia publikacji staje się niezbędne. Rzeczywistość rozszerzona, filmy, animacje, trójwymiarowe obrazy ułatwiają zrozumienie poznawanych zjawisk i przyswajanie nowych informacji. Czytelnicy świadomi możliwości oferowanych przez współczesną naukę (AR, okulary 3D, Google Glass) oczekują, że technologia ułatwi im życie, w tym wypadku: zdobywanie wiedzy.

Czy aplikacje książkowe zastąpią [...] kontakt z książką drukowaną? Czy może wykształci się nowa forma książki związana z technologią, której jeszcze nie znamy? Podobne pytania można mnożyć w nieskończoność, ale parafrazując Katie Bircher oceniającą aplikacje książkowe, należy powiedzieć: największym sukcesem będzie cieszyć się książką, w której główną rolę odgrywać będzie dobrze opowiedziana historia.

Agnieszka Maroń, *Nowe formy książki na polskim rynku wydawniczym i księgarskim*, „Literatura dla dzieci i młodzieży”, 2017, t. 5.

Zadanie 1. (0–1)

Oceń, czy autorzy obu tekstów mają podobny czy różny stosunek do nowych form książki. Uzasadnij swoją odpowiedź.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 2. (0–1)

Czy to, co Michał Zając nazywa książką konwergencyjną, ma cechy wspólne z hipertekstem z artykułu Zdzisława Dobrowolskiego? Uzasadnij swoją odpowiedź, odwołując się do obu tekstów.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 3. (0–1)

Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń odnoszących się do powyższych tekstów. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Książka w formie kodeksu posługuje się tekstem, obrazem i dźwiękiem.	P	F
2.	Oba teksty pełnią głównie funkcję informatywną.	P	F
3.	Tekst 2. napisano w konwencji stylu potocznego.	P	F

Zadanie 4. (0–2)

Zdzisław Dobrowolski użył sformułowania „erozja kultury książki”. Określ, jaki to środek artystyczny i jaką funkcję pełni w tekście.

nazwa środka artystycznego:

.....

funkcja:

.....

Zadanie 5. (0–1)

Rozważ, czy wyrażenia „trywializowanie literatury”, obecnego w tekście 2., mógłby użyć autor tekstu 1. dla zobrazowania analizowanych problemów. Uzasadnij swoją odpowiedź.

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 6. (0–4)

Na podstawie obu tekstów napisz syntetyzującą notatkę na temat: nowe formy książek. Twoja wypowiedź powinna liczyć 60–90 wyrazów.

Uwaga: w ocenie wypowiedzi będzie brana pod uwagę poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna.

.....

.....

.....

.....

Część 2. Test historycznoliteracki

Zadanie 7. (0–1)

Zapoznaj się z poniższym fragmentem Księgi Rodzaju oraz *Mitologii* Jana Parandowskiego.

Tekst 1.

Księga Rodzaju

^[1] Na początku Bóg stworzył niebo i ziemię. ^[2] Ziemia zaś była bezładem i pustkowiem: ciemność była nad powierzchnią bezmiaru wód, a Duch Boży unosił się nad wodami.

^[3] Wtedy Bóg rzekł: „Niechaj się stanie światłość!” I stała się światłość. ^[4] Bóg, widząc, że światłość jest dobra, oddzielił ją od ciemności. ^[5] I nazwał Bóg światłość dniem, a ciemność nazwał nocą.

I tak upłynął wieczór i poranek – dzień pierwszy.

^[6] A potem Bóg rzekł: „Niechaj powstanie sklepienie w środku wód i niechaj ono oddzieli jedne wody od drugich!” ^[7] Uczyniwszy to sklepienie, Bóg oddzielił wody pod sklepieniem od wód ponad sklepieniem; a gdy tak się stało, ^[8] Bóg nazwał to sklepienie niebem.

I tak upłynął wieczór i poranek – dzień drugi.

^[9] A potem Bóg rzekł: „Niechaj zbiorą się wody spod nieba w jedno miejsce i niech się ukaze powierzchnia sucha!” A gdy tak się stało, ^[10] Bóg nazwał tę suchą powierzchnię ziemią, a zbiorowisko wód nazwał morzem. Bóg widząc, że były dobre, ^[11] rzekł: „Niechaj ziemia wyda rośliny zielone: trawy dające nasiona, drzewa owocowe rodzące na ziemi według swego gatunku owoce, w których są nasiona”. I stało się tak. ^[12] Ziemia wydała rośliny zielone: trawę dającą nasienie według swego gatunku i drzewa rodzące owoce, w których było nasienie według ich gatunków. A Bóg widział, że były dobre. [...]

^[24] Potem Bóg rzekł: „Niechaj ziemia wyda istoty żywe różnego rodzaju: bydło, zwierzęta pełzające i dzikie zwierzęta według ich rodzajów!” I stało się tak. ^[25] Bóg uczynił różne rodzaje dzikich zwierząt, bydła i wszelkich zwierząt pełzających po ziemi. I widział Bóg, że były dobre.

^[26] A wreszcie rzekł Bóg: „Uczyńmy człowieka na Nasz obraz, podobnego Nam. Niech panuje nad rybami morskimi, nad ptactwem powietrznym, nad bydłem, nad ziemią i nad wszystkimi zwierzętami pełzającymi po ziemi!”

^[27] Stworzył więc Bóg człowieka na swój obraz,

na obraz Boży go stworzył:

stworzył mężczyznę i niewiastę.

Rdz 1:1–12; 1:24–27 [w:] *Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu*, Poznań 2016.

Tekst 2.

Jan Parandowski

Narodziny świata

Na początku był Chaos. Któż zdoła powiedzieć dokładnie, co to był Chaos? Niejedni widzieli w nim jakąś istotę boską, ale bez określonego kształtu. Inni – a takich było więcej – mówili, że to wielka otchłań, pełna siły twórczej i boskich nasieni, jakby jedna masa nieuporządkowana, ciężka i ciemna, mieszanina ziemi, wody, ognia i powietrza. Z tej napętnionej otchłani, kryjącej w sobie wszystkie zarodki przyszłego świata, wyłoniły się dwa potężne bóstwa, pierwsza królewska para bogów. Uranos – Niebo i Gaja – Ziemia. Oni dali początek wielu pokoleniom bogów.

Z ich małżeńskiego związku wyszedł wielki ród tytanów, wśród których najstarszy był Okeanos, bóg potężnej rzeki, co szerokim, błękitnym kręgiem opływa całą ziemię dokoła. Młodszym rodzeństwem tytanów byli kiklopowie (cyklopi) i hekatonchejrowie – sturęcy. Cy-

kłopi, potwornego wzrostu, o dzikim wyglądzie, mieli jedno oko w środku czoła, a hekatonchejrowie o stu rękach przerażali swą siłą niezłomną. Uranos nie był zadowolony z tego potomstwa, które było szkaradne lub okrutne. Wszyscy oni napętliali go strachem i odrazą. Nie spodziewając się po nich ani wdzięczności, ani poszanowania swej władzy ojcowskiej, strącił ich w bezdenne czeluści Tartaru.

Jan Parandowski, *Mitologia. Wierzenia i podania Greków i Rzymian. Część pierwsza. Grecja*, Poznań 1987.

Na podstawie podanych tekstów podaj trzy różnice między biblijnym a mitologicznym obrazem powstania świata.

1.
2.
3.

Zadanie 8. (0–1)

Uzupełnij tabelę. Każdemu utworowi (1–5) przyporządkuj epokę literacką, w której powstał. Wpisz właściwą literę (A–F) w odpowiednie miejsce w tabeli.

- A. starożytność
B. średniowiecze
C. renesans

- D. barok
E. oświecenie
F. romantyzm

	Autor i tytuł utworu	Epoka literacka
1.	Molier, <i>Skąpiec</i>	
2.	Sofokles, <i>Antygona</i>	
3.	Juliusz Słowacki, <i>Kordian</i>	
4.	Piotr Skarga, <i>Kazania sejmowe</i>	
5.	<i>Legenda o świętym Aleksym</i>	

Zadanie 9. (0–3)

Przeczytaj *Sonet 278* Francesca Petrarki.

Francesco Petrarca

Sonet 278

W swym najpiękniejszym, rozkwitniętym wieku,
Kiedy w nas miłość gorze najpłomiennie,
Oddawszy ziemi to, co jest w człowieku
Ziemskiego, Laura odeszła ode mnie.

Wzniosła się w niebo, żywo i wspaniała,
Stamtąd mną rządzi, pani moich wierszy.
Czemu mnie wreszcie nie obedrze z ciała
Ostatni dzień mój, w życiu nowym pierwszy?

Aby podobnie, jak myśli me za nią,
W ślad poszła dusza nędznego tułacza
I byłby koniec wszelkim narzekaniom.

Czas próżnej zwłoki jest czasem mej straty.
Tym większy ciężar przez to mnie przytłacza.
Byłoby umrzeć lżej przed trzema laty.

Francesco Petrarca, *Sonety do Laury* (wybór), przeł. Jalu Kurek, Wrocław 2002.

9.1. Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń odnoszących się do utworu Francesca Petrarki. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	W sonecie pojawia się anafora.	P	F
2.	Poeta, podobnie jak Jan Kochanowski w <i>Trenach</i> , opisuje kryzys duchowy osoby opłakującej śmierć kogoś bliskiego.	P	F
3.	W dwóch pierwszych zwrotkach są rymy parzyste.	P	F

9.2. Na podstawie utworu Petrarki podaj dwie cechy gatunkowe sonetu.

1.
2.

Zadanie 10. (0–1)

Zapoznaj się z obrazem *Wędrowiec nad morzem mgły* Caspara Davida Friedricha.

Caspar David Friedrich

Wędrowiec nad morzem mgły

Kunsthalle w Hamburgu, 1818.

Podaj trzy typowe cechy bohatera romantycznego, które można odnaleźć na obrazie.

1.
2.
3.

Zadanie 11. (0–1)

Zapoznaj się z poniższym kadrem z filmu *Potop* Jerzego Hoffmana, przedstawiającym pojedynek Andrzeja Kmicica z Michałem Wołodyjowskim.

Kadr z filmu *Potop* w reżyserii Jerzego Hoffmana.

Jak zakończył się ten pojedynek? Odpowiedź uzasadnij.

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 12. (0–2)

Zapoznaj się z fragmentem *Lalki* Bolesława Prusa.

Bolesław Prus

Lalka

Pamiętnik starego subiekta

„Sytuacja polityczna jest tak niepewna, że wcale by mnie nie zdziwiło, gdyby około grudnia wybuchła wojna.

Ludziom ciągle się zdaje, że wojna może być tylko na wiosnę; widać zapomnieli, że wojny: pruska i francuska rozpoczynały się w lecie. Nie rozumiem zaś, skąd wyrósł przesąd przeciw kampaniom zimowym?... W zimie stodoły są pełne, a droga jak mur; tymczasem na wiosnę u chłopa jest przednówek, a drogi jak ciasto; przejedzie bateria i – możesz się w tym miejscu kąpać. [...]

Dalibóg coraz mniej rozumiem politykę! I kto wie, czy Stach Wokulski nie ma racji, że przestał się nią zajmować (jeżeli przestał?...).

Ale co ja rozprawiam o polityce, skoro w moim własnym życiu zaszła ogromna zmiana. Kto by uwierzył, że już od tygodnia nie zajmuję się sklepem; tymczasowo, rozumie się, bo inaczej chyba oszalałbym z nudów.

Rzecz jest taka. Pisz do mnie Stach z Paryża (prosił mnie o to samo przed wyjazdem), ażeby się zaopiekował kamienicą, którą kupił od Łęckich. «Nie miała baba kłopotu!...», myślę, ale cóż robić?... Zdałem sklep Lisieckiemu i Szlangbaumowi, a sam – jazda w Aleje Jerozolimskie na zwiady. [...]

Bolesław Prus, *Lalka*, t. II, Wrocław – Warszawa – Kraków 1998.

12.1. Rozstrzygnij, jaki rodzaj narracji występuje w powyższych fragmentach *Lalki*.

.....

12.2. Na podstawie całego utworu napisz, jakie tematy poruszał w swoim pamiętniku Ignacy Rzecki.

.....

.....

.....

Zadanie 13. (0–2)

Zapoznaj się z fragmentem tekstu.

Tadeusz Boy-Żeleński

Plotka o „Weselu” Wyspiańskiego

Powstanie *Wesela* przypomina poniekąd powstanie *Pana Tadeusza*, tak jak je kreśli tradycja. Wedle tradycji Mickiewicz zamierzał napisać szlachecką anegdotę, która rozrosła mu się pod piórem w ów nieśmiertelny poemat i stała się żywym wcieleniem Polski. Można by podejrzewać, iż Wyspiański, biorąc pióro do ręki, zamierzał tu napisać złośliwy pamflet na swoich znajomych; w trakcie pisania geniusz poezji porwał go za włosy i ściany bronowickiego dworku rozszerzyły się – niby nowe Soplicowo – w symbol współczesnej Polski.

Tadeusz Żeleński Boy, *O Wyspiańskim*, Kraków 1973.

13.1. Wyjaśnij, co oznacza, że dworek w Bronowicach porównywany do Soplicowa to symbol współczesnej Polski. Odpowiedź uzasadnij.

.....

.....

.....

.....

.....

13.2. Uzupełnij tabelę. Przypisz każdemu symbolicznemu przedmiotowi pojawiającemu się w *Weselu* (1–4) odpowiadające mu znaczenie wybrane spośród A–F.

- A. chciwość, nieodpowiedzialność
- B. odwaga, gotowość chłopstwa do walki
- C. szczęście odłożone na później
- D. duchowa siła narodu, zdolność do czynu
- E. bogactwo, dobrobyt

	Przedmiot	Znaczenie symboliczne
1.	kosa	
2.	złoty róg	
3.	złota podkowa	
4.	czapka z pawimi piórami	

Zadanie 14. (0–1)

Zapoznaj się tekstem.

Gustaw Herling-Grudziński

Inny świat

Tu otwierał się inny, odrębny świat, do niczego niepodobny; tu panowały inne, odrębne prawa, inne obyczaje, inne nawyki i odruchy; tu trwał martwy za życia dom [...]

Dostojewski, *Zapiski z martwego domu*

Gustaw Herling-Grudziński, *Inny świat*, Kraków 2015.

Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Powyższy fragment dzieła Gustaw Herlinga-Grudzińskiego jest

- A. epilogiem.
- B. prologiem.
- C. mottem.
- D. dedykacją.

Zadanie 15. (0–1)

Zapoznaj się z fragmentem utworu.

Sławomir Mrożek

Tango

([...] *Rozlega się, od razu bardzo ostro i głośno, tango „La Cumparsita”; koniecznie to, a nie inne*)

EDEK

Panie Geniu, zatańczymy sobie?

EUGENIUSZ

Z panem?... A wie pan, że nawet i zatańczę. (kładzie buty koło Artura i udaje się w objęcia Edka. Ustawiają się w prawidłowej pozycji, czekają na takt i ruszają. Edek prowadzi. Tańczą. Eugeniusz siwy, dostojny, w czarnym żakiecie, sztuczkowych spodniach, z czerwonym goździkiem w butonierce. Edek w zbyt ciasnej marynarce Artura, z rękawów, za krótkich, wystają jego potężne ręce, obejmuje Eugeniusza w pól. Tańczą klasycznie, z wszystkimi figurami i przejściami tanga popisowego. Tańczą, dopóki nie spadnie kurtyna. A potem jeszcze przez jakiś czas słychać „La Cumparsite” – nawet kiedy zapalą się światła na widowni – przez głośniki w całym teatrze)

Sławomir Mrożek, *Tango*, Warszawa 2015.

Na podstawie tekstu wyjaśnij, co symbolizuje końcowa scena tańca.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 16. (0–2)

Przeczytaj wiersz *Miłość szczęśliwa* Wisławy Szymborskiej.

Wisława Szymborska

Miłość szczęśliwa

Miłość szczęśliwa. Czy to jest normalne,
czy to poważne, czy to pożyteczne –
co świat ma z dwojga ludzi,
którzy nie widzą świata?

Wywyższeni ku sobie bez żadnej zasługi,
pierwsi lepsi z miliona, ale przekonani,
że tak stać się musiało – w nagrodę za co? za nic;
światło pada znikąd –
dlaczego właśnie na tych, a nie innych?
Czy to obraża sprawiedliwość? Tak.
Czy to narusza troskliwie piętrzone zasady,
strąca ze szczytu moral? Narusza i strąca.

Spójrzcie na tych szczęśliwych:
 gdyby się chociaż maskowali trochę,
 udawali zgębienie krzepiąc tym przyjaciół!
 Słuchajcie, jak się śmieją – obraźliwie.
 Jakim językiem mówią – zrozumiałym na pozór.
 A te ich ceremonie, ceregiele,
 wymyślne obowiązki względem siebie –
 wygląda to na znowę za plecami ludzkości!

Trudno nawet przewidzieć, do czego by doszło,
 gdyby ich przykład dał się naśladować.
 Na co liczyć by mogły religie, poezje,
 o czym by pamiętano, czego zaniechano,
 kto by chciał zostać w kręgu.

Miłość szczęśliwa. Czy to jest konieczne?
 Takt i rozsądek każą milczeć o niej
 jak o skandalu z wysokich sfer Życia.
 Wspaniałe dziatki rodzą się bez jej pomocy.
 Przenigdy nie zdołałaby zaludnić ziemi,
 zdarza się przecież rzadko.

Niech ludzie nie znający miłości szczęśliwej
 twierdzą, że nigdzie nie ma miłości szczęśliwej.

Z tą wiarą lżej im będzie i żyć, i umierać.

Wisława Szymborska, *Miłość szczęśliwa* [w:] tejże, *Wiersze wybrane*, Kraków 2004.

16.1. Wyjaśnij ironiczny sens wiersza Wisławy Szymborskiej.

.....

.....

.....

.....

16.2. Uzupełnij tabelę. Nazwij środki artystyczne zastosowane w wierszu i określ ich funkcje.

Nazwa środka artystycznego	Przykład z tekstu	Funkcja w tekście
	<i>Wygląda to na znowę za plecami ludzkości!</i>	
	<i>wymyślne obowiązki</i>	

WYPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD	PESEL													
<table border="1"><tr><td></td><td></td><td></td></tr></table>				<table border="1"><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table>										

**EGZAMIN MATURALNY
Z JĘZYKA POLSKIEGO
POZIOM PODSTAWOWY**

2

ARKUSZ II

TERMIN:

WYPRACOWANIE

Czas pracy: **240 minut**
(łącznie na napisanie testów i wypracowania)

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: 35

**WYPEŁNIA ZESPÓŁ
NADZORUJĄCY**

Uprawnienia zdającego do:

☐ dostosowania zasad oceniania.

Instrukcja dla zdającego

1. Upewnij się, że otrzymałeś/otrzymałaś dwa arkusze egzaminacyjne, oznaczone **1** i **2** – jeden z testami, drugi z wypracowaniem.
2. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny z wypracowaniem zawiera 16 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
3. W wyznaczonym miejscu zapisz numer tematu wypracowania, który wybierasz do realizacji.
4. Wypracowanie zapisz w miejscu na to przeznaczonym.
5. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
6. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
7. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
8. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
9. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.
10. Lista lektur obowiązkowych znajduje się na stronach 2. i 3. tego arkusza egzaminacyjnego.

**Lista lektur obowiązkowych w latach szkolnych 2022/2023 i 2023/2024
(zgodna z wymaganiami egzaminacyjnymi)**

Poziom podstawowy

Biblia, w tym fragmenty Księgi Rodzaju, Księgi Hioba, Księgi Koheleta, Pieśni nad Pieśniami, Księgi Psalmów, Apokalipsy św. Jana
Jan Parandowski, *Mitologia*, część I *Grecja*
Homer, *Iliada* (fragmenty)
Sofokles, *Antygona*
Kwiatki świętego Franciszka z Asyżu (fragmenty)
Legenda o św. Aleksym (fragmenty)
Lament świętokrzyski (fragmenty)
Rozmowa Mistrza Polikarpa ze Śmiercią (fragmenty)
Pieśń o Rolandzie (fragmenty)
Gall Anonim, *Kronika polska* (fragmenty)
Dante Alighieri, *Boska Komedia* (fragmenty)
Jan Kochanowski, *Odprawa posłów greckich*
Piotr Skarga, *Kazania sejmowe* (fragmenty)
Jan Chryzostom Pasek, *Pamiętniki* (fragmenty)
William Szekspir, *Makbet*
Molier, *Skąpiec*
Adam Mickiewicz, *Konrad Wallenrod*, *Dziady* cz. III
Juliusz Słowacki, *Kordian*
Bolesław Prus, *Lalka*
Eliza Orzeszkowa, *Gloria victis*
Henryk Sienkiewicz, *Potop*
Fiodor Dostojewski, *Zbrodnia i kara*
Stanisław Wyspiański, *Wesele*
Stefan Żeromski, *Przedwiośnie*
Tadeusz Borowski, *Proszę państwa do gazu*, *Ludzie, którzy szli*
Gustaw Herling-Grudziński, *Inny świat*
Hanna Krall, *Zdążyć przed Panem Bogiem*
Albert Camus, *Dżuma*
George Orwell, *Rok 1984*
Sławomir Mrożek, *Tango*
Marek Nowakowski, *Raport o stanie wojennym* (wybrane opowiadanie), *Górą „Edek”* (z tomu *Prawo prerii*)
Jacek Dukaj, *Katedra* (z tomu *W kraju niewiernych*)
Andrzej Stasiuk, *Miejsce* (z tomu *Opowieści galicyjskie*)
Olga Tokarczuk, *Profesor Andrews w Warszawie* (z tomu *Gra na wielu bębenkach*)

Ponadto z zakresu szkoły podstawowej:

Ignacy Krasicki, bajki
Adam Mickiewicz, *Dziady* cz. II i *Pan Tadeusz*
Juliusz Słowacki, *Balladyna*

Poziom rozszerzony

Homer, *Odyseja* (fragmenty)
Arystoteles, *Poetyka*, *Retoryka* (fragmenty)
Platon, *Państwo* (fragmenty)
św. Augustyn, *Wyznania* (fragmenty)
św. Tomasz z Akwinu, *Summa teologiczna* (fragmenty)
Michel de Montaigne, *Próby* (fragmenty)
William Szekspir, *Hamlet*
Juliusz Słowacki, *Lilla Weneda*
Zygmunt Krasiński, *Nie-Boska Komedia*
realistyczna lub naturalistyczna powieść europejska (Honoré de Balzac, *Ojciec Goriot* lub Charles Dickens, *Klub Pickwicka*, lub Mikołaj Gogol, *Martwe dusze*, lub Gustaw Flaubert, *Pani Bovary*)
Stanisław Wyspiański, *Noc listopadowa*
Franz Kafka, *Proces* (fragmenty)
Michaił Bułhakow, *Mistrz i Małgorzata*
Stanisław Ignacy Witkiewicz, *Szewcy*
Bruno Schulz, wybrane opowiadania z tomu *Sklepy cynamonowe*
Tadeusz Konwicki, *Mała Apokalipsa*
Sławomir Mrożek, wybrane opowiadania

Inne lektury obowiązkowe (zgodne z podstawą programową), do których również można się odwołać

Poziom podstawowy

William Szekspir, *Romeo i Julia*
Bolesław Prus, *Z legend dawnego Egiptu*
Władysław Stanisław Reymont, *Chłopi* (tom I – *Jesień*)
Stefan Żeromski, *Rozdzióbią nas kruki, wrony...*
Witold Gombrowicz, *Ferdydurke* (fragmenty)
Józef Mackiewicz, *Droga donikąd* (fragmenty)
Antoni Libera, *Madame*
Ryszard Kapuściński, *Podróże z Herodotem* (fragmenty)

Poziom rozszerzony

Arystofanes, *Chmury*
Wergiliusz, *Eneida* (fragmenty)
François Rabelais, *Gargantua i Pantagruel* (fragmenty)
Jorge Luis Borges, wybrane opowiadanie
Janusz Głowacki, *Antygona w Nowym Jorku*

Zadanie 17. (0–35)

Wybierz **jeden** z poniższych tematów i napisz wypracowanie.

- W wypracowaniu **rozważ problem** podany w temacie. Przedstaw również **swoje zdanie** i je **uzasadnij**.
- W rozważaniach przedstaw **argumenty**, odwołując się do **utworów literackich** wskazanych w temacie oraz do wybranych **kontekstów** (np.: historycznoliterackiego, literackiego, biograficznego, kulturowego, religijnego, mitologicznego, biblijnego, historycznego, filozoficznego, egzystencjalnego, politycznego, społecznego).
- Jednym z utworów literackich musi być **lektura obowiązkowa** wybrana spośród lektur wymienionych na stronach 2 i 3 tego arkusza egzaminacyjnego.
- Twoja praca powinna liczyć co najmniej **300 wyrazów**.

Temat 1.

Człowiek wobec prawdy o sobie.

W pracy odwołaj się do:

- **wybranej lektury obowiązkowej** – utworu epickiego lub dramatycznego,
- **sensu wiersza** *Minuta ciszy po Ludwice Wawrzyńskiej* Wisławy Szymborskiej,
- **wybranych kontekstów**.

Wisława Szymborska

Minuta ciszy po Ludwice Wawrzyńskiej

A ty dokąd,
tam już tylko dym i płomień!
– Tam jest czworo cudzych dzieci,
idę po nie!

Więc jak to,
tak odwyknąć nagle
od siebie?
od porządku dnia i nocy?
od przyszłorocznych śniegów?
od rumieńca jabłek?
od żalu za miłością,
której nigdy dosyć?

Nie żegnająca, nie żegnana
na pomoc dzieciom biegnie sama,
patrzcie, wynosi je w ramionach,
zapada w ogień po kolana,
łunę w szalonych włosach ma.

A chciała kupić bilet,
wyjechać na krótko,

napisać list,
okno otworzyć po burzy,
wydeptać ścieżkę w lesie,
nadziwić się mrówkom,
zobaczyć jak od wiatru
jezioro się mruży.
Minuta ciszy po umarłych
czasem do późnej nocy trwa.

Jestem naocznym świadkiem
lotu chmur i ptaków,
słyszę jak trawa rośnie
i umiem ją nazwać,
odczytałam miliony
drukowanych znaków,
wodziłam teleskopem
po dziwacznych gwiazdach,
tylko nikt mnie dotychczas
nie wzywał na pomoc
i jeśli pożałuję
liścia, sukni, wiersza –

Tyle wiemy o sobie,
ile nas sprawdzono.
Mówię to wam
ze swego nieznanego serca.

Wisława Szymborska, *Minuta ciszy po Ludwice Wawrzyńskiej* [w:] tejże, *Wiersze wybrane*, Kraków 2004.

Temat 2.

Jaki wpływ na życie człowieka mają sny?

W pracy odwołaj się do:

- *Lalki* Bolesława Prusa,
- innego utworu literackiego – może to być również utwór poetycki,
- wybranych kontekstów.

WYPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD

--	--	--

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

**EGZAMIN MATURALNY
Z JĘZYKA POLSKIEGO
POZIOM PODSTAWOWY**

ARKUSZ III

TERMIN:

TEST JĘZYK POLSKI W UŻYCIU

TEST HISTORYCZNOLITERACKI

CZAS PRACY: 240 minut (łącznie na napisanie testów i wypracowania)

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA ZA TEST JĘZYK POLSKI W UŻYCIU: 10

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA ZA TEST HISTORYCZNOLITERACKI: 15

1

**WYPEŁNIA ZESPÓŁ
NADZORUJĄCY**

Uprawnienia zdającego do:

☐ dostosowania zasad oceniania.

Instrukcja dla zdającego

1. Upewnij się, że otrzymałaś/otrzymałeś dwa arkusze egzaminacyjne, oznaczone **1** i **2** – jeden z testami, drugi z wypracowaniem.
2. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny z testami zawiera **17 stron** (zadania 1.–16.). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
3. Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
4. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
5. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
6. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
7. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
8. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

Część 1. Test Język polski w użyciu

Przeczytaj uważnie teksty, a następnie wykonaj zadania umieszczone pod nimi. Odpowiadaj **tylko na podstawie tekstów** i **tylko własnymi słowami** – chyba że w zadaniu polecono inaczej. Udzielaj tyłu odpowiedzi, o ile cię poproszono.

Tekst 1.

Bartosz Staszczyszyn

Czas polskiego kina

Polskie kino z roku na rok przyspiesza. Kręci się więcej i szybciej niż jeszcze kilka lat temu, a najważniejszą walutą filmowego świata staje się... czas.

X muza wie, że „czas to pieniądz”. Kino to sport drużynowy, wieloetapowy maraton wymagający zgranej ekipy, dobrego planowania i... czasu. A ten kosztuje. Przeciętny polski film powstaje w około 30 dni zdjęciowych (realizowanych zawsze od poniedziałku do soboty), z których każdy wart jest od kilkudziesięciu do stu kilkudziesięciu tysięcy złotych. [...]

Ponad 350 premier i niemal 60 milionów sprzedanych biletów, wielkie artystyczne sukcesy i rekordowa frekwencja na rodzimych produkcjach. Trwająca od kilku lat hossa polskiego kina właśnie osiągnęła swój szczyt. Jak długo potrwa? I co może jej zaszkodzić? [...]

Współcześni producenci filmowi rozumieją, że czas gra przeciwko nim, co nie oznacza, że w dzisiejszym kinie nie ma miejsca na filmy przygotowywane latami i realizowane w znaczących odstępach czasu. Zaledwie sześć lat temu na ekrany światowych kin trafiło przecież „Boyhood” Richarda Linklatera, wspaniała opowieść o dorastaniu i wchodzeniu w dorosłość, którą reżyser realizował na przestrzeni 12 lat. Linklater, jeden z mistrzów niezależnego kina amerykańskiego, nie chciał klasycznego filmu, w którym różni aktorzy odtwarzaliby te same postaci na różnych etapach życia. Co kilka lat wracał z kamerą do tych samych aktorów, a jego film stał się osobliwym eksperymentem – nie tylko filmowym, ale i psychologicznym.

Kilka lat wcześniej na przeciwstawnym biegunie znalazł się David Fincher, który w „Ciekawym przypadku Benjamina Buttona” udowodnił, że dzięki współczesnej technologii można odmłdzać i miniaturyzować bohatera nawet wtedy, jeśli gra go wciąż ten sam aktor. [...]

Także w polskim dokumencie nie brak obrazów, których twórcy przez długie lata przyglądają się swoim bohaterom. W „Braciach” Wojciech Staroń przez kilkanaście lat towarzyszy braciom, którzy przed laty zostali zesłani do Kazachstanu, a na starość wracają do Polski – by opowiedzieć o ich niezwyklej, braterskiej relacji. W polskim kinie więcej jest dokumentalistów-długodystansowców: Jacek Bławut, który w „Szczurze w koronie” przez lata towarzyszy swojemu bohaterowi w nieudanej próbie wyrwania się z nałogu, i Lidia Duda, która z uporem społeczniczki wraca do swojego bohatera, by opowiadać o życiu śląskiego „Herkulesa”, niepełnosprawnego chłopca z biednej rodziny...

Ale wśród najbardziej wytrwałych filmowców palmę pierwszeństwa dźwierzają nie dokumentaliści, ale twórcy animacji. Nieprzypadkowo niekiedy nazywani są „benedyktynami” kina. To właśnie oni, z racji wyrafinowanych technik realizacji, skazani są na wieloletnie okresy produkcyjne spędzane nierzadko w swoich samotniach.

Jerzy Kucia, jeden z mistrzów polskiej animacji, w 2013 roku zaprezentował swoją, trwającą 18 minut, „Fugę na wiolonczelę, trąbkę i pejzaż”, nad którą pracował przez długich 13 lat. Dwa lata później swoje najnowsze dotąd dzieło zaprezentował także inny z klasyków – Witold Giersz, który nad „Signum” (inspirowanym malowidłami z Lascaux) pracował przez ponad jedenaście lat. W listopadzie bieżącego roku do kin trafi „Zabij to i wyjedź z tego miasta” Mariusza Wilczyńskiego, dzieło życia reżysera, które kosztowało go 14 lat pracy.

Długodystansowcy polskiego dokumentu i animacji są wyjątkami potwierdzającymi regułę, że współczesne kino żywi się czasem. Jest niecierpliwe, szybkie, pospieszne i wystarczająco drogie, by zmuszać twórców do pracy na pełnych obrotach. W kinie, którym rządzą finansiści, a kalendarzówka staje się świętą księgą, nie ma już miejsca na takie produkcje, jak „Oczy sze-

roko zamknięte” Kubricka realizowane przez 400 dni zdjęciowych czy też animowaną „Królową śnieżkę”, która w latach 50. powstawała przez... osiem lat.

Znakiem naszych czasów są m.in. przeznaczone dla młodych twórców konkursy w rodzaju 48 Hour Film Project, których uczestnicy w ciągu dwóch dni mają wymyślić i zrealizować film, który zaprowadzić ich może na festiwal w Cannes. Jak widać w filmie nowej ery realizacyjna sprawność staje się ważniejsza od autorefleksji i cierpliwości, a w XXI-wiecznym kinie tacy twórcy jak Wojciech Jerzy Has byłiby jedynie nieszkodliwymi dziwakami.

Bartosz Staszczyszyn, *Czas polskiego kina*, 2020, serwis Culture.pl, <http://link.operon.pl/d6> (dostęp: 25.02.2022).

Tekst 2.

Adam Kruk

Krzywa wznosząca. Polskie kino nowego wieku

1 maja 2004 r. Polska wkroczyła do Unii Europejskiej, stając się jednym z aktorów największego z pięciu rozszerzeń wspólnoty. Rok później, 2 kwietnia 2005 r., zmarł papież Jan Paweł II, co rozbudziło w Polakach narodowo-religijne uniesienia. W tym samym roku powstał PISF, powołany, aby uzdrowić polską kinematografię, co do której kryzysowej sytuacji panowała powszechna zgoda. Pierwsze dziesięciolecie jawi się jako czas desperackich prób przełamania tego impasu i wywindowania polskiej sztuki filmowej na wyższy poziom. PISF zmienił system finansowania rodzimego filmu, a polska „europejskość”, odmieniana przez wszystkie przypadki, stała się jednym z ważniejszych tematów (i aspiracji) polskiego filmu. Rzucała ona cień na dzieła tworzone w kraju, który pretendując do rodziny kultur „starej Europy”, mierzyć się musiał jednocześnie z kompleksem pozostawania przez dekady po wschodniej stronie żelaznej kurtyny. Sytuację społeczno-polityczną, odbitą w dużym stopniu przez rodzimą kinematografię, cechowało więc z jednej strony zakotwiczenie w polonocentryzmie, narodowej historii i religijności, z drugiej – nadrabianie zaległości kulturowych (pewne tematy i formy nie miały prawa zaistnieć w rzeczywistości PRL-u), często poprzez nieudolne imitowanie patentów sprawdzonych na Zachodzie.

Zapatrzenie w przeszłość wyrażało się zarówno w warstwie fabularnej, jak i w anachronizmie formalnym. [...]

Często jednak zamiast pobudzać do dyskusji i rewidować mity, kino historyczne pierwszego dziesięciolecia utwierdzało dominujące narracje. Przeważała optyka heroiczna, odsłaniająca historie nieskazitelnego Polaków, którzy ucierpieli od Niemców (*Wenecja* Jana Jakuba Kolskiego), Rosjan (*Katyń* Andrzeja Wajdy) czy rodzimych komunistów (*Generał* Nil Ryszarda Bugajskiego). [...]

W ostatnich latach pojawiała się tendencja do opowiadania – bardziej niż historii – herstorii, w której partykularne, codzienne problemy kobiet stawały się ważniejsze i bardziej uniwersalne niż wielkie narodowe narracje. Idąc w ślad za *Jak być kochaną* Hasa czy *Pasażerką* Munka, zaczęto odchodzić od tradycji utożsamiania Polski z walecznym żołnierzem, ułanem, rycerzem, na rzecz perspektywy bardziej prywatnej, uzupełniającej romantyczny obraz wymachiwania szabelką lub piórem. Zarówno *Joanna* Feliksa Falka, nawiązująca jeszcze do *Męczeństwa Joanny d'Arc* Carla Theodora Dreyera (scena golenia głowy, martyrologia kobiecej *virtus*), jak i *Wenecja* Jana Jakuba Kolskiego, a nawet w pewnym stopniu *Katyń* Wajdy – jeden z najbardziej kasowych i najchętniej dyskutowanych filmów dekady – kładły już nacisk na kobiecą percepcję historii. Pozostawały przy tym jednak wciąż w kręgu optyki widzącej Polskę jako ofiarę historii. [...]

To nie zrobiło się samo. Dlatego wspomnienie przygnębiającego oportunizmu pierwszego dziesięciolecia trzeba uzupełnić o procesy, które trwając już wtedy, dały żniwa dopiero w kolejnej dekadzie. Powołanie Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej, rozwój krzewiących kulturę filmową festiwali, działalność krytyczna i edukacyjna – wszystko to przygotowało grunt pod

narodziny nowego, mówiącego wieloma głosami, mniej obciążonego kompleksami i naśladownictwem kina. A także odzyskaniem widza – również tego bardziej wymagającego. [...]

Adam Kruk, *Krzywa wznosząca. Polskie kino nowego wieku*, Miesięcznik Znak, <http://link.operon.pl/d7> (dostęp: 25.05.2022).

Zadanie 1. (0–2)

Jaki sens w kontekście obu tekstów mają poniższe stwierdzenia? Odpowiedź uzasadnij.

1. *Współcześni producenci filmowi rozumieją, że czas gra przeciwko nim.*

.....

.....

2. *Sytuację społeczno-polityczną, odbitą w dużym stopniu przez rodzimą kinematografię, cechowało [...] zakotwiczanie w polonocentryzmie.*

.....

.....

Zadanie 2. (0–1)

Czy opinia o stanie polskiego kina wyrażona przez obu autorów jest podobna czy różna? Odpowiedź uzasadnij.

.....

.....

.....

Zadanie 3. (0–1)

Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Wyrazy „dokumentalny” i „filmowiec” to wyrazy neutralne, bez zabarwienia emocjonalnego.	P	F
2.	Wyrażenie „palma pierwszeństwa” jest przykładem frazeologizmu.	P	F
3.	Wyrazy „kinematografia” i „animacja” należą do słownictwa potocznego.	P	F

Zadanie 4. (0–1)

Jaką opinię na temat roli problematyki kobiecej w polskich filmach wyraża Adam Kruk? Uzasadnij odpowiedź.

.....

.....

Część 2. Test historycznoliteracki

Zadanie 7. (0–1)

Każdej z podanych w tabeli postaci mitologicznych (1–5) przypisz odpowiadające jej określenie wybrane spośród A–G.

A. racjonalista i wynalazca	E. opiekun zakochanych
B. patron muzyki, poezji i tańca	F. egocentryk i pyszałek
C. dobroczyńca ludzkości	G. władca mórz
D. wieczny tułacz	

Lp.	Postać mitologiczna	Określenie
1.	Odyseusz	
2.	Prometeusz	
3.	Narcyz	
4.	Dedał	
5.	Apollo	

Zadanie 8. (0–2)

Zapoznaj się z fragmentem *Apokalipsy świętego Jana* oraz ryciną *Czterej jeźdźcy Apokalipsy* Albrechta Dürera.

Tekst 1.

Apokalipsa świętego Jana

[1] I ujrzałem:

gdy Baranek otworzył pierwszą z siedmiu pieczęci,
usłyszałem pierwsze z czterech Zwierząt
mówiące jakby głosem gromu:

„Przyjdź!”

[2] I ujrzałem:

oto biały koń,
a siedzący na nim miał łuk.

I dano mu wieniec,
i wyruszył jako zwycięzca, by [jeszcze] zwyciężać.

[3] A gdy otworzył pieczęć drugą,
usłyszałem drugie Zwierzę mówiące:

„Przyjdź!”

[4] I wyszedł inny koń barwy ognia,
a siedzącemu na nim dano odebrać ziemi pokój,
by się wzajemnie ludzie zabijali –
i dano mu wielki miecz.

^[5] A gdy otworzył pieczęć trzecią,
usłyszałem trzecie Zwierzę mówiące:

„Przyjdź!”

I ujrzałem:

a oto czarny koń,

a siedzący na nim miał w ręce wagę.

^[6] I usłyszałem jakby głos w pośrodku czterech Zwierząt, mówiący:

„Kwarta pszenicy za denara

i trzy kwarty jęczmienia za denara,

a nie krzywdź oliwy i wina!”

^[7] A gdy otworzył pieczęć czwartą,

usłyszałem głos czwartego Zwierzęcia mówiącego:

„Przyjdź!”

^[8] I ujrzałem:

oto koń trupio blady,

a imię siedzącego na nim Śmierć,

i Otchłań mu towarzyszyła.

I dano im władzę nad czwartą częścią ziemi,

by zabijali mieczem i głodem, i morem, i przez dzikie zwierzęta.

Ap 6:1–8 [w:] *Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu*, Poznań 2016.

Tekst 2.

Albrecht Dürer

Czterej jeźdźcy Apokalipsy

Staatliche Kunsthalle Karlsruhe, 1497–1498.

8.1. Rozstrzygnij, czy obraz końca świata na rycinie Dürera jest zgodny z przedstawionym we fragmencie *Apokalipsy świętego Jana*. Uzasadnij swoją odpowiedź, odwołując się do obu dzieł.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

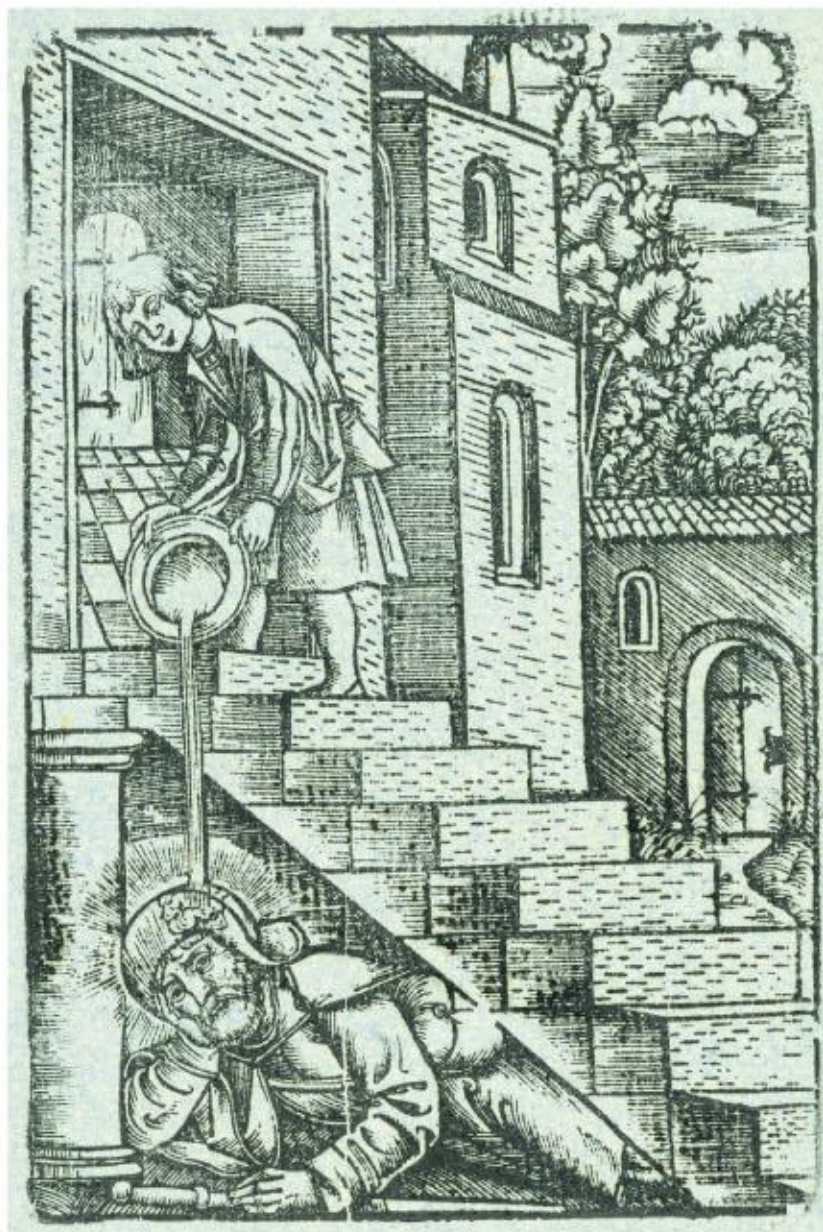
8.2. Uzupełnij tabelę. Podaj trzy zabiegi językowe charakterystyczne dla stylu biblijnego i zilustruj je przykładami z podanych fragmentów *Apokalipsy świętego Jana*.

Zabieg językowy charakterystyczny dla stylu biblijnego	Przykład z tekstu

Zadanie 9. (0–1)

Zapoznaj się z ilustracją do *Legendy o świętym Aleksym*.

Biblioteka Narodowa, przed 1600 r.

Udowodnij, że Aleksy to typowy asceta. W odpowiedzi odwołaj się do znajomości *Legendy o świętym Aleksym* oraz ilustracji.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 10. (0–1)

Przeczytaj fragment dramatu.

William Szekspir

Makbet

Życie jest tylko przechodnim półcieniem,
Nędznym aktorem, który swoją rolę
Przez parę godzin wygrawszy na scenie
W nicość przepada – powieścią idioty,
Głośną, wrzaskliwą, a nic nie znaczącą.

William Szekspir, *Makbet*, tłum. Józef Paszkowski, Kraków 2003.

Nazwij motyw obecny w tym fragmencie. Wymień trzy fakty z historii głównego bohatera, które doprowadziły go do klęski.

Motyw:

Fakty z życia Makbeta:

1.

.....

2.

.....

3.

.....

Zadanie 11. (0–2)

Przeczytaj poniższy fragment *Kordiana* Juliusza Słowackiego.

Juliusz Słowacki

Kordian

Jam jest posąg człowieka na posągu świata. [...]
Mogę – więc pójdę! ludy zawołam! obudzę! [...]
Ludy! Winkelried ożył!
Polska Winkelriedem narodów!

Juliusz Słowacki, *Kordian* [w:] *Dzieła wybrane*, t. 3, *Dramaty*, Wrocław – Warszawa – Kraków 1983.

11.1. Określ, w jakich okolicznościach Kordian wygłasza monolog, z którego pochodzi cytowany fragment.

.....

.....

.....

11.2. Odwołując się do treści utworu, rozstrzygnij, co oznacza winkelriedyzm.

Zadanie 12. (0–2)

Przeczytaj tekst piosenki.

Jacek Kaczmarski

Lalka, czyli polski pozytywizm

Nad Wisłą gnieźdzą się nędzarze,
W kościołach – dobroczynne tłumy.
Arystokraci i bogacze
Topią w wyścigach ciężkie sumy.
Nikt nie wie, co naprawdę warto
Poświęceń po powstańczym dziele –
Rzeckiemu śni się Bonaparte,
Wokulski kocha Izabelę.

Niedożywieni i gruźliczy
Studenci walczą z błazenadą.
Szlangu baum szlachetne weksle liczy,
Patrioci do Paryża jadą.
Trzeba na jakąś stawiać kartę,
Ale rozsądniej grać czy śmielej?
Rzeckiemu śni się Bonaparte,
Wokulski kocha Izabelę.

Świat jest brzemienisty w wynalazki,
W metale od powietrza lżejsze.
Polacy żyją z bożej łaski
Piastując myśli niedzisiejsze
W szaradzie ułożonej żartem
Pogodnych wróżb nie słyszeć wiele –
Rzeckiemu śni się Bonaparte,
Wokulski kocha Izabelę.

Na zyski apetyty rosną,
Z pomysłów nie wychodzi żaden;
Zyskowna spółka handlu z Rosją
Wzięta za narodową zdradę.
Artyście z Włoch o głosie zdartym
Salon pod nogi zachwyty ściele –

Rzeckiemu śni się Bonaparte,
Wokulski kocha Izabelę.

Prosty kolejarz nie chce pojąć,
Że można z życiem chcieć się rozstać.
Figurki w oknie sklepu stoją,
Sklep zmienia pana, a świat – postać.
W powietrze wylatuje zamek
Stając się marzeń rozpadliną –
Rzecki umiera weteranem,
Wokulski znika pod ruiną.

Jacek Kaczmarski, *Lalka, czyli polski pozytywizm*, portal Kaczmarski, <http://link.operon.pl/d8>
(dostęp: 20.05.2022).

Uzupełnij tabelę. Każdemu cytatu z utworu Jacka Kaczmarskiego przypisz odpowiadające mu wydarzenie z *Lalki* Bolesława Prusa.

Cytat z tekstu Jacka Kaczmarskiego	Odpowiadające mu wydarzenie z <i>Lalki</i>
<i>Szlangbaum szlachetne weksle liczy</i>	
<i>Patrioci do Paryża jadą</i>	
<i>Świat jest brzemienny w wynalazki W metale od powietrza lżejsze</i>	
<i>Artyście z Włoch o głosie zdartym Salon pod nogi zachwyt ściele</i>	
<i>Prosty kolejarz nie chce pojąć Że można z życiem chcieć się rozstać</i>	

Zadanie 13. (0–2)

Przeczytaj fragment noweli.

Eliza Orzeszkowa

Gloria victis

[...] Mówcie, drzewa, o mówcie, błagam!

Wtedy dąb wyniosły i silny, któremu kępa zwisających w dół gałęzi czyniła brodę długą, brzoza wysmukła i cała w długich, ku ziemi opadających warkoczach, świerk wyprostowany, w hełmie z iglicą strzelistą na szczycie, odpowiedzieli chórem przyciszonym szumów:

– To jest mogiła!

– Taka wielka, taka wielka, taka wielka mogiła! – zadziwił się wiatr.

Brzoza westchnęła:

– A krzyżyk tak mały!

A dąb zagadał:

– Śpi w niej wiele serc mężnych, spalonych na ołtarzu...

– Wiele serc, a krzyżyk jeden – zadziwił się znowu wiatr.

A brzoza znowu westchnęła:

– I taki mały, biedny!

Wyprostowany świerk potrząsnął hełmem zdobnym w strzelistą iglicę i przemówił:

– Jam najwyższy w tym lesie, najdalej widzę, wiem: są na ziemi bohaterzy wieńczeni i nie wieńczeni, mający pomniki i ich nie mający.

Nabożnie wiatr wyszeptał pytanie:

– Jestże to mogiła bohaterów?

– Bezimiennych – odpowiedział świerk.

A dzwonki liliowe, gęsto dokoła krzyżyka rosnące, cicho zadzwoniły:

– Pomarłych młodo, młodo...

– I w mękach – szepnęła róża dzika u szczytu pagórka rosnąca, przy czym od rubinowego serca swego oderwała płatek jeden i na pagórek go rzuciła. [...]

I ciągle płynął tędy nieśmiertelny strumień czasu, nieustrudzenie szemrząc: *Vae victis! vae victis! vae victis!*...

A wiatr prędko od nieznanej, bezimiennej, wielkiej mogiły leśnej leciał i leciał, niosąc i niosąc w przestrzeń, w czas, w pamięć, w serca, w przyszłość świata triumfem dalekiej przyszłości rozbrzmiewający okrzyk:

– *Gloria victis!*

Eliza Orzeszkowa, *Gloria victis*, Kraków 2006.

13.1. Uzasadnij, że narrator opowiadania mówi o zdarzeniach językiem ezopowym.

.....

.....

.....

13.2. Podaj nazwy dwóch środków artystycznych zastosowanych w tej noweli. Każdy z nich zilustruj odpowiednim przykładem z tekstu.

1. środek artystyczny:

przykład z tekstu:

2. środek artystyczny:

przykład z tekstu:

Zadanie 14. (0–1)

Przeczytaj fragment powieści.

Stefan Żeromski

Przedwiośnie

Właśnie konna policja pokazała się w jednej z ulic poprzecznych. Oficer na pięknym koniu, w płaszczu gumowym spiętym na piersiach, w skokach konia i lansadach przejeżdżał obok tłumu szarego i rudego, który się ściskał i zbijał w jedno ciało. Oficer przypatrywał się pilnie ideowcom. Specjalnie pilnie temu w czapce żołnierskiej. Gdy tłum zbliżył się pod sam już pałacyk belwederski, z wartowni żołnierskiej wysunął się oddział piechoty i stanął w poprzek ulicy, jakby tam nagle ściana szara, parkan niezłomny, mur niezdobyty wyrósł.

Baryka wyszedł z szeregów robotników i parł oddzielnie, wprost na ten szary mur żołnierzy – na czele zbiedzonego tłumu.

Stefan Żeromski, *Przedwiośnie*, Kraków 2005.

Zinterpretuj sens otwartego zakończenia powieści *Przedwiośnie* Stefana Żeromskiego.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 15. (0–1)

Przeczytaj fragment opowiadania.

Tadeusz Borowski

Proszę państwa do gazu...

Wskakuje się do środka. Porozrzucane po kątach wśród kału ludzkiego i pogubionych zegarków leżą poduszone, podeptane niemowlęta, nagie potworki o ogromnych głowach i wydętych brzuchach. Wynosi się je jak kurczaki, trzymając po parę w jednej garści.

– Nie nieś ich na auto. Oddaj kobietom – mówi zapalając papierosa esesman. [...]

Tadeusz Borowski, *Proszę państwa do gazu...* [w:] tegoż, *Proza*, t. 1, Kraków 2004.

Autor posłużył się w tym opisie techniką behawioralną. Udowodnij ten fakt, odnosząc się do tekstu.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 16. (0–2)

Przeczytaj wiersz.

Stanisław Barańczak

Garden party

Pomarańcza, jak widzę, z Malty – wyśmienita!

Norwid

„Przepraszam, nie dosłyszałam nazwiska?... Banaczek?...

Czy to czeskie nazwisko? A, polskie! To znaczy,
pan z Polski? jakże miło. Państwo przyjechali
całą rodziną? dawno?”, „No nie, wybacz, Sally,
zamęczasz pytaniami, a trzeba, po pierwsze,
zaprowadzić do stołu – proszę, tu krakersy,
potato chips, sałatka – pan sobie naleje
sam, prawda? Witaj Henry –”, „I co też się dzieje
ostatnio w Polsce? Co porabia Wa..., no, ten z wąsami,
zna go pan osobiście? nie? Widzę czasami
w dzienniku demonstracje – choć czy można wierzyć
tej naszej telewizji, koszmar, prawda? jeży
się włos od wszystkich tych reklam – cenzury –
Europejczycy słusznie twierdzą, że kultury
nam brakuje –”, „Cześć, jestem Sam. Mówi mi Billy,
że pan z Polski – znam Polskę, widziałem dwa filmy
z Papieżem – ten wasz Papież nic nie wie o świecie,
straszny konserwatysta –”, „A jak pańskie dzieci?
Mówią już po angielsku? Czy chodzą do dobrej
szkoły?”, „Te szkoły publiczne to problem
numer jeden, niestety –”, „Nie zgadzam się, Sammy,
szkoły są lepsze, jeśli rodzice, my sami,
dbamy o to –”, „Tak, ale budżet federalny –”,
„Hej, wy tam, skończcie wreszcie, co to za fatalny
obyczaj – dyskutować przy winie, zakąsce
na poważne tematy –”, „Więc? co słyhać w Polsce?”

Stanisław Barańczak, *Garden party* [w:] tegoż, *159 wierszy 1968–1988*, Kraków 1990.

16.1. Jakimi środkami artystycznymi posłużył się autor, żeby pokazać pozorne zainteresowanie Amerykanów Polakami?

.....

.....

.....

.....

16.2. Wyjaśnij, jaką funkcję pełni w tym utworze motto. Odpowiedź uzasadnij.

.....

.....

.....

.....

WYPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD	PESEL													
<table border="1"><tr><td></td><td></td><td></td></tr></table>				<table border="1"><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table>										

**EGZAMIN MATURALNY
Z JĘZYKA POLSKIEGO
POZIOM PODSTAWOWY**

2

ARKUSZ III

TERMIN:

WYPRACOWANIE

Czas pracy: **240 minut**
(łącznie na napisanie testów i wypracowania)

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: 35

**WYPEŁNIA ZESPÓŁ
NADZORUJĄCY**

Uprawnienia zdającego do:

☐ dostosowania zasad oceniania.

Instrukcja dla zdającego

1. Upewnij się, że otrzymałeś/otrzymałaś dwa arkusze egzaminacyjne, oznaczone **1** i **2** – jeden z testami, drugi z wypracowaniem.
2. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny z wypracowaniem zawiera 16 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
3. W wyznaczonym miejscu zapisz numer tematu wypracowania, który wybierasz do realizacji.
4. Wypracowanie zapisz w miejscu na to przeznaczonym.
5. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
6. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
7. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
8. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
9. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.
10. Lista lektur obowiązkowych znajduje się na stronach 2. i 3. tego arkusza egzaminacyjnego.

**Lista lektur obowiązkowych w latach szkolnych 2022/2023 i 2023/2024
(zgodna z wymaganiami egzaminacyjnymi)**

Poziom podstawowy

Biblia, w tym fragmenty Księgi Rodzaju, Księgi Hioba, Księgi Koheleta, Pieśni nad Pieśniami, Księgi Psalmów, Apokalipsy św. Jana
Jan Parandowski, *Mitologia*, część I *Grecja*
Homer, *Iliada* (fragmenty)
Sofokles, *Antygona*
Kwiatki świętego Franciszka z Asyżu (fragmenty)
Legenda o św. Aleksym (fragmenty)
Lament świętokrzyski (fragmenty)
Rozmowa Mistrza Polikarpa ze Śmiercią (fragmenty)
Pieśń o Rolandzie (fragmenty)
Gall Anonim, *Kronika polska* (fragmenty)
Dante Alighieri, *Boska Komedia* (fragmenty)
Jan Kochanowski, *Odprawa posłów greckich*
Piotr Skarga, *Kazania sejmowe* (fragmenty)
Jan Chryzostom Pasek, *Pamiętniki* (fragmenty)
William Szekspir, *Makbet*
Molier, *Skąpiec*
Adam Mickiewicz, *Konrad Wallenrod*, *Dziady* cz. III
Juliusz Słowacki, *Kordian*
Bolesław Prus, *Lalka*
Eliza Orzeszkowa, *Gloria victis*
Henryk Sienkiewicz, *Potop*
Fiodor Dostojewski, *Zbrodnia i kara*
Stanisław Wyspiański, *Wesele*
Stefan Żeromski, *Przedwiośnie*
Tadeusz Borowski, *Proszę państwa do gazu*, *Ludzie, którzy szli*
Gustaw Herling-Grudziński, *Inny świat*
Hanna Krall, *Zdążyć przed Panem Bogiem*
Albert Camus, *Dżuma*
George Orwell, *Rok 1984*
Sławomir Mrożek, *Tango*
Marek Nowakowski, *Raport o stanie wojennym* (wybrane opowiadanie), *Górą „Edek”* (z tomu *Prawo prerii*)
Jacek Dukaj, *Katedra* (z tomu *W kraju niewiernych*)
Andrzej Stasiuk, *Miejsce* (z tomu *Opowieści galicyjskie*)
Olga Tokarczuk, *Profesor Andrews w Warszawie* (z tomu *Gra na wielu bębenkach*)

Ponadto z zakresu szkoły podstawowej:

Ignacy Krasicki, bajki
Adam Mickiewicz, *Dziady* cz. II i *Pan Tadeusz*
Juliusz Słowacki, *Balladyna*

Poziom rozszerzony

Homer, *Odyseja* (fragmenty)
Arystoteles, *Poetyka*, *Retoryka* (fragmenty)
Platon, *Państwo* (fragmenty)
św. Augustyn, *Wyznania* (fragmenty)
św. Tomasz z Akwinu, *Summa teologiczna* (fragmenty)
Michel de Montaigne, *Próby* (fragmenty)
William Szekspir, *Hamlet*
Juliusz Słowacki, *Lilla Weneda*
Zygmunt Krasiński, *Nie-Boska Komedia*
realistyczna lub naturalistyczna powieść europejska (Honoré de Balzac, *Ojciec Goriot* lub Charles Dickens, *Klub Pickwicka*, lub Mikołaj Gogol, *Martwe dusze*, lub Gustaw Flaubert, *Pani Bovary*)
Stanisław Wyspiański, *Noc listopadowa*
Franz Kafka, *Proces* (fragmenty)
Michaił Bułhakow, *Mistrz i Małgorzata*
Stanisław Ignacy Witkiewicz, *Szewcy*
Bruno Schulz, wybrane opowiadania z tomu *Sklepy cynamonowe*
Tadeusz Konwicki, *Mała Apokalipsa*
Sławomir Mrożek, wybrane opowiadania

Inne lektury obowiązkowe (zgodne z podstawą programową), do których również można się odwołać

Poziom podstawowy

William Szekspir, *Romeo i Julia*
Bolesław Prus, *Z legend dawnego Egiptu*
Władysław Stanisław Reymont, *Chłopi* (tom I – *Jesień*)
Stefan Żeromski, *Rozdzióbią nas kruki, wrony...*
Witold Gombrowicz, *Ferdydurke* (fragmenty)
Józef Mackiewicz, *Droga donikąd* (fragmenty)
Antoni Libera, *Madame*
Ryszard Kapuściński, *Podróże z Herodotem* (fragmenty)

Poziom rozszerzony

Arystofanes, *Chmury*
Wergiliusz, *Eneida* (fragmenty)
François Rabelais, *Gargantua i Pantagruel* (fragmenty)
Jorge Luis Borges, wybrane opowiadanie
Janusz Głowacki, *Antygona w Nowym Jorku*

Zadanie 17. (0–35)

Wybierz **jeden** z poniższych tematów i napisz wypracowanie.

- W wypracowaniu **rozważ problem** podany w temacie. Przedstaw również **swoje zdanie** i je **uzasadnij**.
- W rozważaniach przedstaw **argumenty**, odwołując się do **utworów literackich** wskazanych w temacie oraz do wybranych **kontekstów** (np.: historycznoliterackiego, literackiego, biograficznego, kulturowego, religijnego, mitologicznego, biblijnego, historycznego, filozoficznego, egzystencjalnego, politycznego, społecznego).
- Jednym z utworów literackich musi być **lektura obowiązkowa** wybrana spośród lektur wymienionych na stronach 2 i 3 tego arkusza egzaminacyjnego.
- Twoja praca powinna liczyć co najmniej **300 wyrazów**.

Temat 1.

Talent – dar lub przekleństwo. Rozważ, w jaki sposób artyści przyjmują swoje powołanie.

W pracy odwołaj się do:

- części III *Dziadów* Adama Mickiewicza,
- innego utworu literackiego – może to być również utwór poetycki,
- wybranych kontekstów.

Temat 2.

Czy warto być bohaterem? Różne konsekwencje heroizmu.

W pracy odwołaj się do:

- wybranej lektury obowiązkowej – utworu epickiego albo dramatycznego,
- innego utworu literackiego – może to być również utwór poetycki,
- wybranych kontekstów.

WYPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD			PESEL									

**EGZAMIN MATURALNY
Z JĘZYKA POLSKIEGO
POZIOM PODSTAWOWY**

ARKUSZ IV

TERMIN:

TEST JĘZYK POLSKI W UŻYCIU

TEST HISTORYCZNOLITERACKI

CZAS PRACY: 240 minut (łącznie na napisanie testów i wypracowania)

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA ZA TEST JĘZYK POLSKI W UŻYCIU: 10

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA ZA TEST HISTORYCZNOLITERACKI: 15

1

**WYPEŁNIA ZESPÓŁ
NADZORUJĄCY**

Uprawnienia zdającego do:

☐ dostosowania zasad oceniania.

Instrukcja dla zdającego

1. Upewnij się, że otrzymałaś/otrzymałeś dwa arkusze egzaminacyjne, oznaczone **1** i **2** – jeden z testami, drugi z wypracowaniem.
2. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny z testami zawiera **15 stron** (zadania 1.–14.). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
3. Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
4. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
5. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
6. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
7. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
8. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

Część 1. Test Język polski w użyciu

Przeczytaj uważnie teksty, a następnie wykonaj zadania umieszczone pod nimi. Odpowiadaj **tylko na podstawie tekstów** i tylko **własnymi słowami** – chyba że w zadaniu polecono inaczej. Udzielaj tyłu odpowiedzi, o ile cię poproszono.

Tekst 1.

Anna Kurowska

Skąd się bierze bieda?

W ujęciu globalnym Polska należy do krajów o niskim poziomie skrajnej biedy (odsetek żyjących poniżej 2\$ PPP na dzień). W porównaniu do krajów naszego regionu, które stały się członkami Unii Europejskiej w 2004 i 2007 roku, w Polsce mamy średni poziom biedy absolutnej (odsetek żyjących poniżej 10 euro PPP na dzień).

Podstawowym czynnikiem mającym wpływ na zakres skrajnej biedy na świecie jest poziom zamożności kraju, mierzony średnim dochodem *per capita* w PPS. Im wyższy przeciętny dochód, tym mniejszy zakres biedy absolutnej.

Osoby ubogie, w krajach rozwiniętych, to przede wszystkim osoby bezrobotne lub bierne zawodowo oraz te bez lub z niskim poziomem wykształcenia. Niski poziom wykształcenia nie tylko sprzyja trudnościom w zalezieniu pracy, ale poprzez negatywny wpływ na produktywność pracownika również na niskie zarobki. Wielodzietność jest ważnym, ale drugorzędnym wobec braku pracy, czynnikiem sprzyjającym ubóstwu. W krajach Unii Europejskiej ludzie starzy nie należą do grup najbardziej dotkniętych biedą. Większy odsetek biednych występuje wśród ludzi w wieku produkcyjnym.

Przyczyny biedy można podzielić na indywidualne oraz zewnętrzne wobec ludzi dotkniętych biedą. Przyczyny zewnętrzne mogą mieć silny wpływ na indywidualne predyspozycje do popadnięcia w ubóstwo.

Polityka socjalna nie zawsze musi pozytywnie oddziaływać na zakres biedy. Jak pokazują badania empiryczne, polityka socjalna w wielu krajach jest nieefektywna – istotna część pomocy trafia do osób, które nie są ubogie. Z drugiej strony pomoc, która trafia do ubogich, może w niektórych sytuacjach utrzymywać biedę poprzez tworzenie tzw. pułapek socjalnych, które oddziałują demotywująco na podejmowanie indywidualnego wysiłku w celu wyjścia z biedy. Niekorzystna dla ubogich może również okazać się wysoka płaca minimalna, która ogranicza kreowanie nowych miejsc pracy w gospodarce.

Podstawową receptą na biedę jest wysoki wzrost gospodarczy, zwiększenie zatrudnienia oraz podwyższanie produktywności pracy (m.in. kształcenie i podnoszenie kwalifikacji przez ludzi zagrożonych biedą). Państwo może redukować biedę, prowadząc politykę, która sprzyja utrzymywaniu wysokiego wzrostu gospodarczego. Wbrew powszechnym opiniom redukcji biedy mogą sprzyjać: niskie podatki, liberalizacja handlu i przepływów finansowych, stabilizacja makroekonomiczna, elastyczny rynek pracy oraz produktywnie wydatki publiczne. Wydatkowanie środków na pomoc socjalną dla osób ubogich, które ma im pomóc wydostać się z biedy, musi być bardzo ostrożne i przemyślane, skoncentrowane na pomocy celowej i pośredniej, ukierunkowane na aktywizację zawodową osób ubogich, a nie na bezwarunkowych transferach pieniężnych o nieokreślonym przeznaczeniu. Nie należy zapominać, że ważną rolę w pomocy ubogim może i powinien odgrywać również trzeci sektor.

Anna Kurowska, *Skąd się bierze bieda?*, „Forum Obywatelskiego Rozwoju”, z. 5, Warszawa 2008.

Tekst 2.

Marta Sapała

Czy z biedy można uciec?

Ciasnota. Jedna ściana przykryta wysłużoną, dziecięcą tapetą z pociągami, druga obita różową podszewką. Wersalka nakryta narzutą w kolorze spranych buraczków. Farelka. Stary regał. Lokum udaje pokój Beaty i jednego z jej braci we wsi Krzewiny na Warmii, w najuboższym regionie Polski. To pierwsze z pomieszczeń w grze pod tytułem „Ucieczka z biedy”. Wpuszczony w labirynt gracz, żeby go przejść, musi, jak w każdym domu zagadek, rozwiązać zadania w kolejnych pokojach. – *Chcieliśmy wyjść poza hermetyczne grono osób zajmujących się tematem ubóstwa, dobić się do przeciętnego człowieka i pokazać, jak niesłuszne są stereotypy na temat ubóstwa* – mówi Szymon Rębowski, członek redakcji Magazynu Kontakt, która od lat zajmuje się problematyką niedostatku i urządziła „Ucieczkę” w jednym z drewnianych domków na warszawskim Jazdowie.

A tych stereotypów jest cały katalog. Ograne już „lenistwo”, legendarne „wyuczona bezradność”, „brak racjonalności”, „alkoholizm”. Słynne: „wystarczy zakasać rękawy”. – *Jak pokazuje przykład naszej bohaterki Beaty, nie zawsze zapewnia to sukces* – mówi Szymon Rębowski. [...]

Bariery, które utrudniają wypłynięcie na powierzchnię, na bezpieczne wody, są tak banalne, że niemal niewidzialne. Weźmy jedną z najpospolitszych: barierę mieszkaniową. Jesteśmy suteroną Europy. Tłoczniej niż w Polsce mieszka się tylko na Węgrzech, w Rumunii, Serbii, Macedonii i europejskiej części Turcji. [...]

Ale jesteśmy w grze, nie w życiu. Otwierają się drzwi do kolejnego pomieszczenia. Żeby tu wejść, trzeba mocno zgąć plecy. Szklany sufit uniemożliwia swobodę ruchów. Wyjścia są dwa. Jedno prowadzi do Lepszego Świata, drugie jest oznaczone jako Awaryjne. Lepszy Świat to stolica. Beata już tu jest i szuka pracy. Z powodu słabego angielskiego nie udaje się jej zostać recepcjonistką (2,6 tys. zł, umowa o pracę), przez wadę zgryzu, na skorygowanie której nigdy nie było w domowym budżecie funduszy, ucieka jej szansa bycia hostessą (2 tys. zł, zlecenie). Firma, w której stara się o posadę sekretarki (1,8 tys. zł, umowa o dzieło), uprzejmie informuje ją, że „przyjęła inną osobę, którą znamy z zaprzyjaźnionej katolickiej organizacji”.

Beata ostatecznie zostaje kelnerką, za 1,6 tys. zł, na poranną zmianę, bo pracodawca nonszalancko zakłada, że „jakoś to sobie pani na tych studiach ułoży”. Otwiera się kolejne przejście. Za jego drzwiami wisi jednak kartka: „Twój pracodawca nie płaci ci od dwóch miesięcy, od dwóch tygodni nie odbiera telefonów. Zalegasz z czynszem. Twoi rodzice nie mogą ci pomóc. Jedynym wyjściem jest Wyjście Awaryjne”. Razem z Beatą przeciskamy się przez maleńkie lustrzane drzwi. Znow jesteśmy w Krzewinach, w ciasnym pokoju, wytapetowanym z braku czego innego różową podszewką.

Kto mógłby Beacie pomóc? Jakaś instytucja? Szkoła, uczelnia, na którą się dostała? Gminny ośrodek pomocy społecznej? Niestety. Jako młoda dorosła z rodziny, w której nie ma uzależnień czy przemocy, jest dla systemu pomocy społecznej przezroczysta. System pomocy społecznej sam jest w poważnym kryzysie. [...]

Escape room działał przez kilkanaście dni grudnia. Śladami Beaty przeszło blisko 250 osób. Projekt, z założenia tymczasowy, zamknął się tuż przed świętami. Wsi Krzewiny nie znajdzie się na żadnej mapie. Beata nie istnieje, to sztuczny twór, wykreowany przez dziennikarzy Kontaktu, ale na wzór autentycznych postaci. Została kobietą, bo – w ogólnym rozrachunku to ich najbardziej dotyczy temat zbyt kusego budżetu czasu. Dano jej 19 lat, bo to jeden z progów życia, na którym szczególnie silnie działają bariery utrudniające wyjście z biedy. Autorzy escape roomu liczą, że dzięki ich pracy być może ktoś zdecyduje się, choć na jednym etapie, pomóc jakiejś konkretnej Beacie.

Marta Sapała, *Czy z biedy można uciec?*, Polityka, <http://link.operon.pl/d9> (dostęp: 31.05.2022).

Zadanie 1. (0–1)

Czy przyczyny biedy, które wymienia w swoim artykule Anna Kurowska, wskazuje także w tekście 2. Marta Sapała? Odpowiedź uzasadnij, odnosząc się do obu tekstów.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 2. (0–1)

Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń odnoszących się do obu tekstów. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Cechą charakterystyczną stylu obu autorek jest stosowanie kolokwializmów.	P	F
2.	Oba teksty to reportaże.	P	F
3.	Wyrazy „nieefektywna” i „ciasnota” są nacechowane emocjonalnie.	P	F

Zadanie 3. (0–2)

Na podstawie treści obu tekstów uzupełnij tabelę.

Sformułowanie	Znaczenie	Nazwa środka stylistycznego	Funkcja środka stylistycznego w tekście
<i>kusy budżet</i>			
<i>Jesteśmy suterną Europy.</i>			

Zadanie 4. (0–2)

Na podstawie tekstu Marty Sapaly sformułuj dwa argumenty potwierdzające słusność tezy Anny Kurowskiej: *Podstawową receptą na biedę jest [...] zwiększenie zatrudnienia oraz podwyższenie produktywności pracy (m.in. kształcenie i podnoszenie kwalifikacji przez ludzi zagrożonych biedą).*

Argument 1.:

.....

.....

Argument 2.:

.....

.....

Zadanie 5. (0–4)

Na podstawie obu tekstów napisz syntetyzującą notatkę na temat: **problemy ubóstwa w Polsce**. Twoja wypowiedź powinna liczyć 60–90 wyrazów.

Uwaga: w ocenie wypowiedzi będzie brana pod uwagę poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

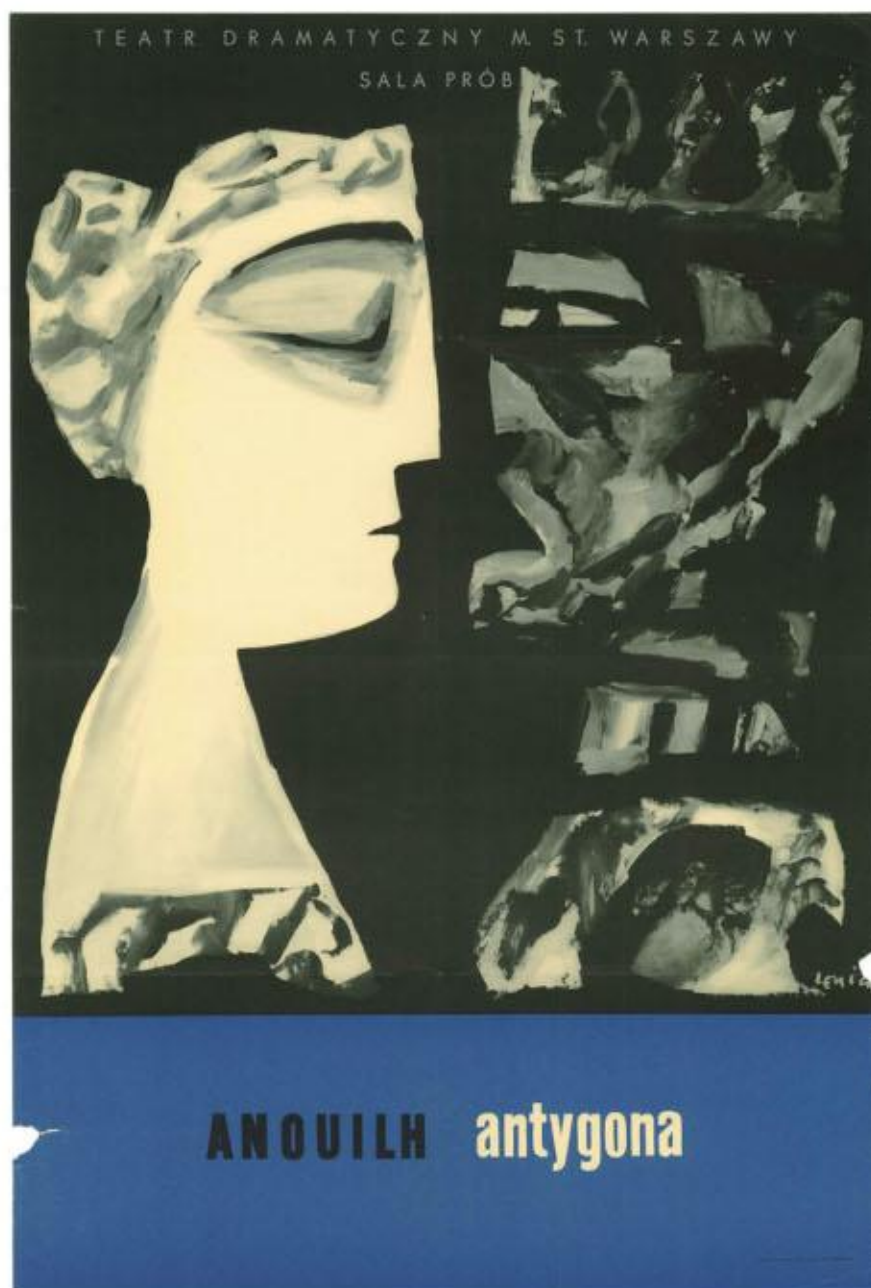
.....

Część 2. Test historycznoliteracki

Zadanie 6. (0–2)

Zapoznaj się z plakatem Jana Lenicy do dramatu Sofoklesa *Antygona*.

Instytut Teatralny im. Z. Raszewskiego, Warszawa; depozyt Teatru Dramatycznego, 1958.

Zinterpretuj plakat w kontekście utworu Sofoklesa. W odpowiedzi uwzględnij dwa elementy graficzne, które odzwierciedlają relacje bohaterów.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 7. (0–1)

Zapoznaj się z tekstem Księgi Koheleta i obrazem Pietera Claesza.

Tekst 1.

Księga Koheleta

^[1] Słowa Koheleta, syna Dawida, króla w Jeruzalem.

^[2] Marność nad marnościami, powiada Kohelet,
marność nad marnościami – wszystko marność.

^[3] Cóż przyjdzie człowiekowi z całego trudu,
jaki zadaje sobie pod słońcem?

^[4] Pokolenie przychodzi i pokolenie odchodzi,
a ziemia trwa po wszystkie czasy.

^[5] Słońce wschodzi i zachodzi,
i na miejsce swoje spieszy z powrotem,
i znowu tam wschodzi.

^[6] Ku południowi ciągnąc i ku północy wracając,
kolistą drogą wieje wiatr
i znowu wraca na drogę swojego krążenia.

^[7] Wszystkie rzeki płyną do morza,
a morze wcale nie wzbiera;
do miejsca, do którego rzeki płyną,
zdążają one bezustannie.

^[8] Mówienie jest wysiłkiem:
nie zdoła człowiek wyrazić [wszystkiego] słowami.
Nie nasyci się oko patrzeniem
ani ucho napęlni słuchaniem.

^[9] To, co było, jest tym, co będzie,
a to, co się stało, jest tym, co znowu się stanie:
więc nic zgoła nowego nie ma pod słońcem. [...]

^[14] Widziałem wszelkie sprawy, jakie się dzieją pod słońcem.
A oto: wszystko to marność i pogoń za wiatrem.

^[15] To, co krzywe, nie da się wyprostować,
a czego nie ma, tego nie można liczyć.

^[16] Tak powiedziałem sobie w sercu:
„Oto nagromadziłem i przysporzyłem mądrości więcej
niż wszyscy, co władali przede mną na Jeruzalem”,
a serce me doświadczyło wiele mądrości i wiedzy.

^[17] I postanowiłem sobie poznać
mądrość i wiedzę, szaleństwo i głupotę.
Poznałem, że również i to jest pogonią za wiatrem,

^[18] bo w wielkiej mądrości – wiele utrapienia,
a kto przysparza wiedzy – przysparza i cierpień.

Koh 1:1–9; 1:14–18 [w:] *Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu*, Poznań 2016.

Tekst 2.

Pieter Claesz

Vanitas – martwa natura

Frans Hals Museum, 1625.

Jaki motyw łączy oba teksty? Uzasadnij odpowiedź, wskazując cechę tego motywu w obu dziełach.

Motyw:

Uzasadnienie:

Księga Koheleta:

.....
.....
.....
.....

Obraz Pietera Claesza:

.....
.....
.....
.....

Zadanie 8. (0–1)

Przeczytaj poniższą definicję oraz fragment *Rozmowy Mistrza Polikarpa ze Śmiercią*.

Tekst 1.

Groteska – [...] jedna z kategorii estetycznych: sposób przedstawiania świata w literaturze i innych sztukach odznaczający się: a) upodobaniem do fantastyki, dziwaczności, zjawisk przerażających [...]; b) absurdalnością, brakiem jednolitej i logicznej zasady, mieszaniem różnych porządków motywacyjnych: baśniowego, mitologicznego, religijnego, psychologicznego, naturalistycznego, realistycznego, satyrycznego; c) łączeniem sprzecznych jakości: komizmu z tragizmem, błazenady z powagą i rozpaczą, wzniosłości z trywialnością [...]; e) niejednorodnością stylową, niemiarkowaną i prowokacyjną inwencją słowną, mieszaniem mowy wykwiintnej z wulgarną.

Michał Głowiński, Teresa Kostkiewiczowa, Aleksandra Okopień-Sławińska, Janusz Sławiński,
Podręczny słownik terminów literackich, Warszawa 2005.

Tekst 2.

Rozmowa Mistrza Polikarpa ze Śmiercią

Polikarpus, tak wezwany,
Mędrzec wielki, mistrz wybrany,
Prosił Boga o to prawie,
By uźrzał śmierć w jej postawie.
Gdy się mógłił Bogu wiele,
Ostał wszech ludzi w kościele,
Uźrzał człowieka nagiego,
Przyrodzenia niewieściego,
Obraza wielmi skaradego,
Łoktuszą przepasanego.
Chuda, blada, żółte lice
Łszczy się jako miednica;
Upadł ci jej koniec nosa,
Z oczu płynie krwawa rosa;
Przewiązała głowę chustą
Jako samojedź krzywousta;
Nie było warg u jej gęby,
Poziewając skrzyta zęby;
Miece oczy zawracając,
Groźną kosę w ręku mając;
Goła głowa, przykra mowa,
Ze wszech stron skarada postawa –
Wypięła żebra i kości,
Groźno siecze przez lutości.
Mistrz widząc obraz skarady,
Żółte oczy, żywot blade,

Groźno się tego przeleknął,
Padł na ziemię, eże stęknął.
Gdy leżał wznak jako wiła,
Śmierć do niego przemowiła.

Dialog Mistrza Polikarpa ze śmiercią [w:] *Chrestomatia staropolska. Teksty do roku 1543*, Wrocław – Warszawa – Kraków 1984.

Na podstawie definicji groteski udowodnij, że wizerunek śmierci przedstawiony we fragmencie *Rozmowy Mistrza Polikarpa ze Śmiercią* ma charakter groteskowy.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 9. (0–1)

Przeczytaj wiersz *Święta miłości kochanej ojczyzny* Ignacego Krasickiego.

Ignacy Krasicki

Święta miłości kochanej ojczyzny

Święta miłości kochanej ojczyzny,
Czują cię tylko umysły pocziwe!
Dla ciebie zjadłe smakują trucizny,
Dla ciebie więzy, pęta niezelżywe.
Kształcisz kalectwo przez chwalebne blizny,
Gnieździsz w umyśle rozkoszy prawdziwe,
Byle cię można wspomóc, byle wspierać,
Nie żał żyć w nędzy, nie żał i umierać.

Ignacy Krasicki, *Święta miłości kochanej ojczyzny* [w:] tegoż, *Wybór liryków*, Wrocław – Warszawa – Kraków 1985.

Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń odnoszących się do wiersza Ignacego Krasickiego. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Adresatem wypowiedzi podmiotu lirycznego jest patriota.	P	F
2.	W hymnie występuje anafora.	P	F
3.	Autor nobilituje cierpienie dla ojczyzny.	P	F

Zadanie 10. (0–2)

Uzupełnij tabelę. Podaj znaczenie hasła oraz tytuł utworu, z którego pochodzi, i jego autora.

Hasło	Znaczenie hasła	Tytuł utworu, z którego pochodzi hasło	Imię i nazwisko autora utworu
Polska Chrystusem narodów			
Polska Winkelriedem narodów			

Zadanie 11. (0–2)

Przeczytaj fragment tekstu.

Olga Tokarczuk

Lalka i perła

Lalka opowiada historię człowieka, który spotyka się ze znakami. W ten sposób staje się historią inicjacji, historią zapomnienia i odnalezienia zapomnianego, wędrówką wśród złudzeń i iluzji, odkrywaniem własnej przynależności do świata i własnej w nim obcości.

Olga Tokarczuk, *Lalka i perła*, Kraków 2001.

Wyjaśnij, z jakich powodów Stanisław Wokulski mógł odczuwać swoją obcość w świecie. Podaj dwa przykłady.

Przykład 1.:

.....

.....

.....

Przykład 2.:

.....

.....

.....

Zadanie 12. (0–2)

Przeczytaj fragment *Przedwiośnia* Stefana Żeromskiego.

Stefan Żeromski

Przedwiośnie

Cezary Baryka zatopił oczy w oczach umarłej i usłyszał jej wołanie. Patrząc się na prześliczne jej ciało, na jej brwi rozstrzelone uroczo, na groźne jej usta, słuchał wyznania, wyraźniejszego, niżby być mogło, gdyby się ozwała ludzkimi słowy:

„Rosłam na łonie ukochania, u matki mej, jak kwiat róży na swej łodydze. Wszystko we mnie było pięknnością i zapachem. Wszystko, z czym się zetknęłam, było szczęściem. Ze szczęścia i z piękności były utkane dni moje. Wewnątrz mnie wszystko było zdrowiem i siłą. Zdrowa byłam, pełna zapachu i szczęścia dla wszystkich wokoło, jak kwiat wiosenny róży. Wszystko me zdrowie czekało na szczęście wewnętrzne, któregom jeszcze nie zaznała. Za coście mię zamordowali, podli mężczyźni?”

„Nie wiem – jęknął woźnica. – Uczono mię imion tyranów przeszłości, którzy jakoby zhańbili naturę ludzką czynami swymi – po których przejściu trawa nie rosła. Byłóż kiedy pokolenie podlejsze niż moje i twoje, męczennico? Wytraconoż kiedykolwiek siedemdziesiąt tysięcy ludu w ciągu dni czterech? Widzianoż kiedy na ziemi takie jako te stosy pobitych?”

„Nie zapomnij krzywdy mojej, woźnico młody! Przypatrz się dobrze zbrodni ludzkiej! Strzeż się! Pamiętaj!”

Stefan Żeromski, *Przedwiośnie*, Kraków 2005.

12.1. Wyjaśnij, jaką rolę w ewolucji poglądów Cezarego Baryki odegrała ta scena.

.....

.....

.....

.....

12.2. Czemu służą w tym fragmencie pytania retoryczne? Odpowiedź uzasadnij.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 13. (0–2)

Przeczytaj wiersz Jana Twardowskiego.

Jan Twardowski

Świat

Bóg się ukrył dlatego by świat było widać
gdyby się ukazał to sam byłby tylko
kto by śmiał przy nim zauważyć mrówkę
piękną złą osę zabieganą w kółko
zielonego kaczora z żółtymi nogami
czajkę składającą cztery jajka na krzyż
kuliste oczy wązki i fasolę w strąkach
matkę naszą przy stole która tak niedawno
za długie śmieszne ucho podnosiła kubek
jodłę co nie zrzuca szyszki tylko łuski
cierpienie i rozkosz oba źródła wiedzy
tajemnice nie mniejsze ale zawsze różne
kamienie co podróżnym wskazują kierunek
miłość której nie widać
nie zasłania sobą

Jan Twardowski, *Świat* [w:] tegoż, *Wielkie i małe*, Poznań 1993.

13.1. Wyjaśnij, jaki obraz Boga wykreowano w tym wierszu. Odpowiedź uzasadnij.

.....

.....

.....

.....

13.2. Wypisz z wiersza przykład paradoksu.

.....

.....

Zadanie 14. (0–2)

Zapoznaj się z fragmentami komiksu Grzegorza Pawlaka i Dominika Szcześniaka.

Fragment komiksu *Profesor Andrews*, 2015, artkomiks.pl.

Określ, jaką Polskę zobaczył profesor Andrews. W odpowiedzi odwołaj się do treści opowiadania Olgi Tokarczuk oraz fragmentów komiksowej wersji tego tekstu.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

WYPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD	PESEL													
<table border="1"><tr><td></td><td></td><td></td></tr></table>				<table border="1"><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table>										

**EGZAMIN MATURALNY
Z JĘZYKA POLSKIEGO
POZIOM PODSTAWOWY**

2

ARKUSZ IV

TERMIN:

WYPRACOWANIE

Czas pracy: **240 minut**
(łącznie na napisanie testów i wypracowania)

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: 35

**WYPEŁNIA ZESPÓŁ
NADZORUJĄCY**

Uprawnienia zdającego do:

☐ dostosowania zasad oceniania.

Instrukcja dla zdającego

1. Upewnij się, że otrzymałeś/otrzymałaś dwa arkusze egzaminacyjne, oznaczone **1** i **2** – jeden z testami, drugi z wypracowaniem.
2. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny z wypracowaniem zawiera 16 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
3. W wyznaczonym miejscu zapisz numer tematu wypracowania, który wybierasz do realizacji.
4. Wypracowanie zapisz w miejscu na to przeznaczonym.
5. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
6. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
7. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
8. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
9. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.
10. Lista lektur obowiązkowych znajduje się na stronach 2. i 3. tego arkusza egzaminacyjnego.

**Lista lektur obowiązkowych w latach szkolnych 2022/2023 i 2023/2024
(zgodna z wymaganiami egzaminacyjnymi)**

Poziom podstawowy

Biblia, w tym fragmenty Księgi Rodzaju, Księgi Hioba, Księgi Koheleta, Pieśni nad Pieśniami, Księgi Psalmów, Apokalipsy św. Jana
Jan Parandowski, *Mitologia*, część I *Grecja*
Homer, *Iliada* (fragmenty)
Sofokles, *Antygona*
Kwiatki świętego Franciszka z Asyżu (fragmenty)
Legenda o św. Aleksym (fragmenty)
Lament świętokrzyski (fragmenty)
Rozmowa Mistrza Polikarpa ze Śmiercią (fragmenty)
Pieśń o Rolandzie (fragmenty)
Gall Anonim, *Kronika polska* (fragmenty)
Dante Alighieri, *Boska Komedia* (fragmenty)
Jan Kochanowski, *Odprawa posłów greckich*
Piotr Skarga, *Kazania sejmowe* (fragmenty)
Jan Chryzostom Pasek, *Pamiętniki* (fragmenty)
William Szekspir, *Makbet*
Molier, *Skąpiec*
Adam Mickiewicz, *Konrad Wallenrod*, *Dziady* cz. III
Juliusz Słowacki, *Kordian*
Bolesław Prus, *Lalka*
Eliza Orzeszkowa, *Gloria victis*
Henryk Sienkiewicz, *Potop*
Fiodor Dostojewski, *Zbrodnia i kara*
Stanisław Wyspiański, *Wesele*
Stefan Żeromski, *Przedwiośnie*
Tadeusz Borowski, *Proszę państwa do gazu*, *Ludzie, którzy szli*
Gustaw Herling-Grudziński, *Inny świat*
Hanna Krall, *Zdążyć przed Panem Bogiem*
Albert Camus, *Dżuma*
George Orwell, *Rok 1984*
Sławomir Mrożek, *Tango*
Marek Nowakowski, *Raport o stanie wojennym* (wybrane opowiadanie), *Górą „Edek”* (z tomu *Prawo prerii*)
Jacek Dukaj, *Katedra* (z tomu *W kraju niewiernych*)
Andrzej Stasiuk, *Miejsce* (z tomu *Opowieści galicyjskie*)
Olga Tokarczuk, *Profesor Andrews w Warszawie* (z tomu *Gra na wielu bębenkach*)

Ponadto z zakresu szkoły podstawowej:

Ignacy Krasicki, bajki
Adam Mickiewicz, *Dziady* cz. II i *Pan Tadeusz*
Juliusz Słowacki, *Balladyna*

Poziom rozszerzony

Homer, *Odyseja* (fragmenty)
Arystoteles, *Poetyka*, *Retoryka* (fragmenty)
Platon, *Państwo* (fragmenty)
św. Augustyn, *Wyznania* (fragmenty)
św. Tomasz z Akwinu, *Summa teologiczna* (fragmenty)
Michel de Montaigne, *Próby* (fragmenty)
William Szekspir, *Hamlet*
Juliusz Słowacki, *Lilla Weneda*
Zygmunt Krasiński, *Nie-Boska Komedia*
realistyczna lub naturalistyczna powieść europejska (Honoré de Balzac, *Ojciec Goriot* lub Charles Dickens, *Klub Pickwicka*, lub Mikołaj Gogol, *Martwe dusze*, lub Gustaw Flaubert, *Pani Bovary*)
Stanisław Wyspiański, *Noc listopadowa*
Franz Kafka, *Proces* (fragmenty)
Michaił Bułhakow, *Mistrz i Małgorzata*
Stanisław Ignacy Witkiewicz, *Szewcy*
Bruno Schulz, wybrane opowiadania z tomu *Sklepy cynamonowe*
Tadeusz Konwicki, *Mała Apokalipsa*
Sławomir Mrożek, wybrane opowiadania

Inne lektury obowiązkowe (zgodne z podstawą programową), do których również można się odwołać

Poziom podstawowy

William Szekspir, *Romeo i Julia*
Bolesław Prus, *Z legend dawnego Egiptu*
Władysław Stanisław Reymont, *Chłopi* (tom I – *Jesień*)
Stefan Żeromski, *Rozdzióbią nas kruki, wrony...*
Witold Gombrowicz, *Ferdydurke* (fragmenty)
Józef Mackiewicz, *Droga donikąd* (fragmenty)
Antoni Libera, *Madame*
Ryszard Kapuściński, *Podróże z Herodotem* (fragmenty)

Poziom rozszerzony

Arystofanes, *Chmury*
Wergiliusz, *Eneida* (fragmenty)
François Rabelais, *Gargantua i Pantagruel* (fragmenty)
Jorge Luis Borges, wybrane opowiadanie
Janusz Głowacki, *Antygona w Nowym Jorku*

Zadanie 15. (0–35)

Wybierz **jeden** z poniższych tematów i napisz wypracowanie.

- W wypracowaniu **rozważ problem** podany w temacie. Przedstaw również **swoje zdanie** i je **uzasadnij**.
- W rozważaniach przedstaw **argumenty**, odwołując się do **utworów literackich** wskazanych w temacie oraz do wybranych **kontekstów** (np.: historycznoliterackiego, literackiego, biograficznego, kulturowego, religijnego, mitologicznego, biblijnego, historycznego, filozoficznego, egzystencjalnego, politycznego, społecznego).
- Jednym z utworów literackich musi być **lektura obowiązkowa** wybrana spośród lektur wymienionych na stronach 2 i 3 tego arkusza egzaminacyjnego.
- Twoja praca powinna liczyć co najmniej **300 wyrazów**.

Temat 1.

Człowiek wobec dekalogu. Jak wpływa na życie przyjęcie lub odrzucenie uniwersalnych zasad moralnych?

W pracy odwołaj się do:

- *Zbrodni i kary* Fiodora Dostojewskiego,
- innego utworu literackiego – może to być również utwór poetycki,
- wybranych kontekstów.

Temat 2.

Ideowiec czy oportunistą? Różne postawy bohaterów literackich wobec zła świata.

W pracy odwołaj się do:

- wybranej lektury obowiązkowej – utworu epickiego albo dramatycznego,
- innego utworu literackiego – może to być również utwór poetycki,
- wybranych kontekstów.

WYPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD

--	--	--

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

**EGZAMIN MATURALNY
Z JĘZYKA POLSKIEGO
POZIOM PODSTAWOWY**

ARKUSZ V

TERMIN:

TEST JĘZYK POLSKI W UŻYCIU

TEST HISTORYCZNOLITERACKI

CZAS PRACY: 240 minut (łącznie na napisanie testów i wypracowania)

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA ZA TEST JĘZYK POLSKI W UŻYCIU: 10

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA ZA TEST HISTORYCZNOLITERACKI: 15

1

**WYPEŁNIA ZESPÓŁ
NADZORUJĄCY**

Uprawnienia zdającego do:

☐ dostosowania zasad oceniania.

Instrukcja dla zdającego

1. Upewnij się, że otrzymałaś/otrzymałeś dwa arkusze egzaminacyjne, oznaczone **1** i **2** – jeden z testami, drugi z wypracowaniem.
2. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny z testami zawiera **15 stron** (zadania 1.–15.). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
3. Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
4. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
5. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
6. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
7. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
8. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

Część 1. Test Język polski w użyciu

Przeczytaj uważnie teksty, a następnie wykonaj zadania umieszczone pod nimi. Odpowiadaj **tylko na podstawie tekstów** i tylko **własnymi słowami** – chyba że w zadaniu polecono inaczej. Udzielaj tyłu odpowiedzi, o ile cię poproszono.

Tekst 1.

Olga Drenda

Więcej, szybciej, lepiej

Czas to rywal, czas to wróg. Starożytni Grecy wierzyli w Chronosa, boga nieubłaganego czasu, i Ananke, boginię losu, ustalającą definitywny bieg zdarzeń. Dzisiejszy spadkobierca kultury antyku zapewne nie sądzi już, że warto spieszyć się powoli (*festina lente*) ani że na wszystko przychodzi właściwa pora. Nie może – uczestniczy w wielkim, nieustającym wyścigu z czasem, w walce o produktywność i efektywność. [...]

Większość pracowników znalazła się zapewne w takiej sytuacji z prozaicznej materialnej konieczności, nie mając zwyczajnie szans na lepszy los. Nieustający pośpiech nie jest też wynalazkiem współczesności – reportaże Małgorzaty Szejnert czy fragmenty pamiętników zebrane przez Małgorzatę Szpakowską w antologii *Chcieć i mieć* udowadniają, że zabieganie i przeładowanie obowiązkami było powszechnym zjawiskiem również w czasach PRL, uchodzących często za okres niespieszny i monotony. System gospodarczy, w którym aktualnie żyjemy, oferuje jednak całą paletę sposobów, aby zachęcić tych, którzy już mają i robią wystarczająco dużo, by chcieli jeszcze więcej, szybciej i lepiej. [...]

Coraz szerzej rozrastająca się branża doradztwa zawodowego i osobistego proponuje wiele technik mających uczynić człowieka bardziej produktywnym i użytecznym. To nienowa tendencja, obecna w kulturze europejskiej co najmniej od epoki rozpowszechnienia zegarów (renesansu). Ujednolicony czas dla wszystkich – już nie umowny, oparty na porach dnia – sprzyjał sztywniejszej organizacji pracy i przyczynił się do popularności przekonania, że czas to pieniądz, nie można go marnotrawić, a człowiek bez zajęcia to łatwy kąsek dla diabła. Dzisiaj segment usług rozwoju osobistego pozwala wcielać te ideały w życie za pomocą wyspecjalizowanych urządzeń pomiarowych, aplikacji na smartfona, podręczników i trenerów. Rozrost rynku tych usług ujawnił przy okazji ciekawe zjawisko: rzeczy, które wydawały się umiejętnością może nie naturalną, ale przynajmniej powszechną i podstawową, jak organizowanie sobie czasu, okazały się trudne i wymagające wsparcia ze strony fachowców.

Standardowe pomoce w rodzaju kalendarzy i organizatorów zastąpiły więc rozbudowane systemy, kojarzące się bardziej z logistyką niż z podatnym na przypadek biegiem życia. Codziennosc staje się w tej perspektywie przedsięwzięciem, projektem do zaplanowania i wykonania. Stąd popularność wszelkiego rodzaju „lifehacków”, rozwiązań usprawniających zwykłe, powszednie aktywności, i patentów na zostanie „władcą czasu”, tym różniącym się od antycznego Chronosa, że może wpływać przynajmniej na tempo wydarzeń. Najbardziej chyba znana metoda, *Getting Things Done* (Doprowadzenie spraw do końca) opracowana przez Davida Allena, zakłada monitorowanie, analizę i organizowanie wszelkich zadań na bieżąco, co pozwala pracować płynnie i nie dać się zaskoczyć niespodziewanym zmianom w planie. Metoda, którą poświęcony nowym technologiom magazyn „Wired” nazwał „nowym kultem epoki informacyjnej”, każe zarządzać sobą samym jak przedsiębiorstwem. Samodyscyplinujący się pracownik to skarb dla firmy, więc szkolenia z organizacji czasu i pracy nad świadomością przemawiają do menadżerów korporacji. Paradoksalnie, nawet idea *mindfulness* (uważności), czyli nauki koncentrowania się na konkretnym działaniu i na obecnej chwili, która miała stanowić antidotum na presję, pośpiech i stres, została wprzęgnięta w tryby systemu produktywności. Największe przedsiębiorstwa organizują dla swoich pracowników warsztaty uważności w nadziei, że czerpiąca z medytacji praktyka zwiększy ich moce przerobowe. To znamienne – wy-

tchnienie, odpoczynek są włączone w program zarządzania jako etap „ostrzenia piły”. Relaks powinien być zaplanowany, wpisany w harmonogram dnia: może być to tzw. *power nap* – energetyczna drzemka, która nie powinna trwać dłużej niż 15 min, albo zorganizowany aktywny wypoczynek. W dyskusjach o współczesnym tempie życia często pada argument ruchu *slow life*, bazującego na smakowaniu przeżyć czy to turystycznych, czy kulinarnych. Wydaje się jednak, że jest to raczej element łagodzący oblicze systemu niż antidotum na jego zawłaszczające życie mechanizmy: przyjemności w stylu *slow* mają na ogół koneserski, ekskluzywny charakter (podróż w poszukiwaniu egzotycznych smaków, testowanie wina, wyprawy do spa...), co czyni je kosztownymi. Konieczność zarobienia na nie zwraca nas więc do punktu wyjścia. [...]

Olga Drenda, *Więcej, szybciej, lepiej*, Miesięcznik Znak, <http://link.operon.pl/dd> (dostęp: 31.05.2022).

Tekst 2.

Martyna Kopeć

Zabójcze tempo życia

Rzeczywistość wymaga od współczesnego człowieka coraz więcej, ale i w zamian więcej oferuje. Trzeba się wysilić, aby dzisiaj coś osiągnąć. Konkurencja jest spora właściwie w każdym sektorze. Trzeba być szybszym, mieć głowę pełną lotnych idei. Żyjemy w świecie sloganów, reklama staje się nośnikiem wartości. Pożądany staje się określony marketingowy sposób myślenia. Dziś wszystko musi być atrakcyjne i natychmiastowe – żądamy tego od tabletek przeciwbólowych i wycieczek last minute. Pęd życia narzuca określone wzorce zachowań. Musimy się dostosować, by nie wpaść pod nogi pędzącemu po lepsze życie tłumowi.

Nadchodzi nowy symbol naszych czasów: pochwała konsumpcji i życia w natychmiastowości. Wszystko, co pozwala oszczędzić czas, jest pożądane. Kultura instant to kultura teraźniejszości: żyjemy teraz, nie tracimy czasu! Ma to swoje przełożenie niemal we wszystkich sferach. Wymagane jest błyskawiczne zaspokojenie potrzeb. I tak naprzeciw pragnieniom wychodzą restauracje typu fast food – z prędkością światła podany hamburger, którego można zamówić na wynos i zjeść gdzieś na przejściu dla pieszych, pomiędzy światłem czerwonym a zielonym. Kultura instant to także rozpuszczalna kawa i dania z kuchenki mikrofalowej. Współcześni ludzie żyją w ciągłym biegu, nie mają czasu na przyrządzanie domowych posiłków. Życie staje się niekończącym się maratonem: wieczny bieg pomiędzy pracą, domem a obowiązkami. Zabójczy pęd życia widoczny jest już nawet u młodszych osób. Stąd wychodzi naprzeciw kolejny symbol kultury instant: „fast car”, który reprezentuje kurczącą się przestrzeń. Szybkie samochody, samoloty i ekspresowe pociągi stają się alternatywą dla wielu sposobów komunikacji. Dzięki magii prędkości człowiek może oszczędzić znaczną część czasu na podróżach. Nie trzeba wielogodzinnej tułaczki, by dostać się na drugi koniec Polski lub do granic innego państwa. Wystarczy kupić bilet, przejść odprawę na lotnisku i w dwie godziny później rozkoszować się ciepłem hiszpańskich plaż. Kultura instant zakłada natychmiastowość we wszystkich aspektach. Szybkie zakupy, promocje, ciasto w proszku, kalejdoskop wrażeń w kilku minutach. Jest to pewna możliwość wyboru wariantu życia.

Niestety, nie ma róży bez kolców, istnieje także druga strona medalu. Największym wrogiem tejże kultury jest czas. Jej przedstawiciele boją się ulotności. Obawiają się, że „ich czas” może szybko minąć i nagle stracą to, za czym pędzili całe życie. Często przez ten szaleńczy pęd nie zdążają nawiązać prawdziwych, głębokich relacji. Ludzie, pędząc za prawdziwym życiem, nierzadko je gubią. Nie wiedzą, że ich dziecko ma problemy w szkole, nie widzą, jak pierwszy raz samodzielnie upiekło babeczki, nie domyślają się nawet, że ich partner ma problemy w pracy. Czas, czas... wszystko ogranicza. Doba wydaje się być zbyt krótka, by spełnić wszystkie obowiązki, porozmawiać z bliskimi i jeszcze przy tym się uśmiechać. Czas nie ogranicza jednego – wyboru. [...]

Martyna Kopeć, *Zabójcze tempo życia*, portal Opoka, <http://link.operon.pl/dg> (dostęp: 31.05.2022).

Zadanie 1. (0–1)

Rozstrzygnij, czy przyczyny szybkiego tempa życia wymienione przez Olę Drendę i Martynę Kopec są podobne czy różne. Uzasadnij odpowiedź, odnosząc się do obu tekstów.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 2. (0–1)

Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń odnoszących się do obu tekstów. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	W tytułach obu tekstów użyto przymiotników.	P	F
2.	Wyrazy „smartfon” i „instant” to zapożyczenia.	P	F
3.	Oba teksty to felietony.	P	F

Zadanie 3. (0–2)

Na podstawie obu tekstów sformułuj dwa argumenty potwierdzające słuszność tezy „Nadchodzi nowy symbol naszych czasów: pochwała konsumpcji i życia w natychmiastowości”.

Argument 1.:

.....

.....

.....

.....

Argument 2.:

.....

.....

.....

.....

Część 2. Test historycznoliteracki

Zadanie 6. (0–2)

Przeczytaj tekst Psalmu 8.

Psalm 8

^[2] O Panie, nasz Boże,

jak przedziwne Twe imię po wszystkich ziemi!

Tyś swój majestat wyniósł nad niebiosy.

^[3] Sprawileś, że [nawet] usta dzieci i niemowląt oddają Ci chwałę,

na przekór Twym przeciwnikom,

aby poskromić nieprzyjaciela i wroga.

^[4] Gdy patrzę na Twe niebo, dzieło Twych palców,

księżyc i gwiazdy, któreś Ty utwierdził:

^[5] czym jest człowiek, że o nim pamiętasz,

i czym – syn człowieczy, że nim się zajmujesz?

^[6] Uczyniłeś go niewiele mniejszym od istot niebieskich,

chwałą i czią go uwieńczyłeś.

^[7] Obdarzyłeś go władzą nad dziełami rąk Twoich;

złożyłeś wszystko pod jego stopy:

^[8] owce i bydło wszelakie,

a nadto i polne stada,

^[9] ptactwo powietrzne oraz ryby morskie,

wszystko, co szlaki mórz przemierza.

^[10] O Panie, nasz Panie,

jak przedziwne Twe imię po wszystkich ziemi!

Ps 8:2–10 [w:] *Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu*, Poznań 2016.

6.1. Wyjaśnij, jaki obraz człowieka pojawia się w Psalmie 8. Odpowiedź uzasadnij.

.....

.....

.....

.....

6.2. Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Psalm 8 to przykład psalmu

A. błagalnego.

B. pochwalnego.

C. pokutnego.

D. dziękczynnego.

E. prorockiego.

Zadanie 7. (0–1)

Przeczytaj fragment tekstu.

Gall Anonim

Kronika polska

Taka była okazałość rycerska króla Bolesława, a nie mniejszą posiadał cnotę posłuszeństwa duchowego. Biskupów mianowicie i swoich kapelanów w tak wielkim zachowywał poszanowaniu, że nie pozwolił sobie usiąść, gdy oni stali, i nie nazywał ich inaczej, jak tylko „panami”, Boga czcił z największą pobożnością, Kościół święty wywyższał i obsypywał go królewskimi darami. Miał też ponadto pewną wybitną cechę sprawiedliwości i pokory. [...] A tak pilnie rozważał sprawę biedaka, jak jakiego wielkiego dostojnika. O jakże wielką była roztropność i doskonałość Bolesława, który w sędzie nie miał względu na osobę, narodem rządził tak sprawiedliwie, a chwałę Kościoła i dobro kraju miał za najwyższe przykazanie! A do tej sławy i godności doszedł Bolesław sprawiedliwością i bezstronnością, tymi samymi cnotami, które początkowo zapewniły wzrost potędze państwa rzymskiego. Bóg wszechmogący udzielił królowi Bolesławowi tyle dzielności, potęgi i zwycięstw, ile w nim samym obaczył dobroci i sprawiedliwości wobec siebie oraz wobec ludzi. Taka sława, taka obfitość dóbr wszelkich i taka radość towarzyszyła Bolesławowi, na jaką zasługiwała jego zacność i hojność.

Gall Anonim, *Kronika polska*, Wrocław – Warszawa – Kraków 1975.

Na podstawie powyższego fragmentu wykaż, że *Kronika polska* ma charakter dydaktyczny.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 8. (0–1)

Przeczytaj *Sonet V* Mikołaja Sępa Szarzyńskiego.

Mikołaj Sęp Szarzyński

Sonet V. O nietrwałej miłości rzeczy świata tego

I nie miłować ciężko, i miłować
Nędzna pociecha, gdy żądzą zwiedzione
Myśli cukrują nazbyt rzeczy one,
Które i mienić, i muszą się psować.

Komu tak będzie dostatkiem smakować
Złoto, scepter, sława, rozkosz i stworzone
Piękne oblicze, by tym nasyczone
I mógł mieć serce, i trwóg się warować?

Miłość jest własny bieg bycia naszego,
Ale z żywiołów utworzone ciało
To chwalać, co zna początku równego,
Zawodzi duszę, której wszystko mało,

Gdy Ciebie, wiecznej i prawej piękności,
Samej nie widzi, celu swej miłości.

Mikołaj Sęp Szarzyński, *Sonet V* [w:] tegoż, *Rytmy abo wiersze polskie oraz cykl erotyków*,
Wrocław – Warszawa – Kraków 1973.

Uzupełnij tabelę cytatami z wiersza odpowiadającymi wskazanym środkom artystycznym.

Środek artystyczny	Cytat
inwersja	
antyteza	

Zadanie 9. (0–1)

Przeczytaj fragment tekstu dramatu Jana Kochanowskiego.

Jan Kochanowski

Odprawa posłów greckich

[...] Antenor jął mówić:

„Prawdzie długich wywodów, królu, nie potrzeba:
Aleksander, w Grecyjej gościem w domu będąc
Człowieka przedniejszego na gościnne prawa
Nie pomniąc, żonę mu wziął i przywłaszczył sobie.
By mu był niewolnicę naliższą przemówił,
Winien by mu był został, cóż kiedy wziął żonę,
Której ani zaniedbać, ani też dochodzić
Dobry, uściwy człowiek bez wstydu nie może?
Winien mu nie po mału. On, chocia ze wstydem,
Żony się upomina, a ja wrócić radzę,
Abychmy ku zelżeniu niesprawiedliwości
Nie przydali: oboje to przez się nieznośne,
Cóż pospołu złożone! Toteż niewątpliwa,
Że Grekowie Heleny nie tylko przez posły,
Ale nawet i przez miecz domagać się będą.
Niechże się Aleksander tak drogo nie żeni,
Żeby małżeństwo swoje upadkiem ojczyzny
I krwią naszą miał płacić! [...]”

Jan Kochanowski, *Odprawa posłów greckich* [w:] tegoż, *Dziela polskie*, t. II, Warszawa 1969.

Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń odnoszących się do fragmentu *Odprawy posłów greckich* Jana Kochanowskiego. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Kochanowski posłużył się kostiumem mitologicznym.	P	F
2.	Antenor jest zaniepokojony przyszłością Troi.	P	F
3.	Hektor jest nazywany w utworze Aleksandrem.	P	F

Zadanie 10. (0–2)

Przeczytaj poniższy fragment utworu Adama Mickiewicza.

Adam Mickiewicz

Konrad Wallenrod

O wieści gminna! ty arko przymierza
Między dawnymi i młodszyimi laty:
W tobie lud składa broń swego rycerza,
Swych myśli przędę i swych uczuć kwiaty.

Arko! tyś żadnym nie złamana ciosem
Póki cię własny twój lud nie znieważy;
O pieśni gminna, ty stoisz na straży
Narodowego pamiątek kościoła,
Z archanielskimi skrzydłami i głosem –
Ty czasem dzierzysz i miecz archanioła.

Adam Mickiewicz, *Konrad Wallenrod*, Wrocław – Warszawa – Kraków 1988.

Na podstawie tekstu wyjaśnij, jakie dwa zadania powinna spełniać poezja.

-
.....
-
.....

Zadanie 11. (0–2)

Zapoznaj się z fragmentem *Lalki* Bolesława Prusa, w którym Szuman opisuje Wokulskiego.

[...] Stopiło się w nim dwu ludzi: romantyk sprzed roku sześćdziesiątego i pozytywista z siedemdziesiątego. To, co dla patrzących jest sprzeczne, w nim samym jest najzupełniej konsekwentne.

Bolesław Prus, *Lalka*, t. I, Wrocław – Warszawa – Kraków 1998.

Na podstawie znajomości całego utworu uzasadnij trafność tej opinii.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 12. (0–2)

Zapoznaj się z poniższym fragmentem powieści Fiodora Dostojewskiego i kadrem z filmu.

Tekst 1.

Fiodor Dostojewski

Zbrodnia i kara

Chcąc rozplątać supeł, odwróciła się do okna, w stronę światła (wszystkie okna były, mimo panującego tu zaduchu, szczelnie zamknięte), na kilka sekund spuściła go więc z oczu, stając do niego tyłem. Rozpiął palto, wysunął siekierę z pętli, jednak nie wyjął jej spod poły, lecz trzymał pod paltem z prawej strony. Ręce zrobiły mu się straszliwie słabe; wyraźnie czuł, jak z każdą chwilą coraz bardziej omdlewały i drętwiały. Bał się, że wypuści siekierę z dłoni i upadnie ona na podłogę... Nagle zakręciło mu się w głowie.

– Aleś supeł zawiązał! – krzyknęła z irytacją starucha i poruszyła się, jakby zamierzała się odwrócić.

Teraz nie wolno już było czekać ani chwili dłużej. Wyszarpnął siekierę, chwycił ją oburącz, uniósł do góry i prawie nieświadom tego, co robi, zupełnie nie wkładając siły w cios, jakby machinalnie, uderzył obuchem w głowę staruchy. Ale gdy tylko obuch spadł na jej głowę, poczuł w sobie nagły przypływ sił.

Starucha, jak to miała w zwyczaju, chodziła po domu bez chustki na głowie. Jej przerzedzone, płowe, gdzieś tam tylko przetykane siwizną włosy, jak zwykle silnie wypomadowane, upięte były w mysi ogonek sterczący jej na potylicy i przytrzymywane ułamanym kawałeczkiem rogowego grzebyka. Niski wzrost starej sprawił, że obuch ugodził ją prosto w ciemie. Krzyknęła, ale jakoś bardzo cicho, i aż przysiadła, chociaż zdążyła jeszcze unieść obie ręce ku głowie. W jednej wciąż trzymała paczuszkę z „zastawem”. Wtedy on z całej siły uderzył drugi raz, znowu obuchem, i znowu po ciemieniu. Krew chlusnęła, niczym woda z przewróconej szklanicy i jej ciało runęło na wznak. Cofnął się, pozwolił upaść ciało, po czym natychmiast pochylił się nad leżącą i spojrzał staruszce w twarz; była już martwa. Oczy miała wytrzeszczone, jakby zamierzały wyskoczyć jej z oczodołów, skórę na czole i policzkach pomarszczoną, całą zaś twarz zeszpeconą grymasem.

Fiodor Dostojewski, *Zbrodnia i kara*, tłum. Zbigniew Podgórzec, Kraków 2004.

Tekst 2.

Kadr z filmu animowanego *Zbrodnia i kara* Piotra Dumały, 2000.

12.1. Określ, jaki rodzaj narracji występuje w zacytowanym fragmencie powieści.

.....

.....

12.2. Rozstrzygnij, czy Piotrowi Dumale udało się uchwycić dramatyzm i nastrój sceny zabójstwa z powieści Fiodora Dostojewskiego. Uzasadnij odpowiedź.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 13. (0–2)

Zapoznaj się z fragmentem tekstu.

Stefan Żeromski

Przedwiośnie

Cały szklany parterowy dom, ze ścianami ściśle dopasowanymi z belek, które się składa na wieniec, a spaja w ciągu godziny, z podłogą, sufitem i dachem z tafel – oddaje nabywcy gotowe. W domach tego typu, wiejskich, czyli, jak się dawniej mówiło, chłopskich, nie ma pieców. Gorąca woda w zimie idzie dokoła ścian, wewnątrz belek, obiegając każdy pokój. Pod sufitem pracują szklane wentylatory normujące pożądane ciepło i wprowadzające do wnętrza zawsze świeże powietrze.

– W lecie musi być w takim domeczku niczym w Baku na rynku podczas kanikuły.

– Mylisz się, niewierny! Tymi samymi wewnętrznymi rurami idzie w lecie woda zimna obiegająca każdy pokój. Woda ochładza ściany, wskutek czego jest w takim domku podczas największego upału jak w bakińskiej naszej piwnicy, tylko bez jej zgnilizny i odoru. Tąż wodą zmywa się stale szklane podłogi, ściany i sufity, szerząc chłód i czystość. Nawet nie wymaga ci to żadnej pracy specjalnej, gdyż rury odprowadzające zużyta wodę i wszelką nieczystość uchodzą do szklanych kloak, wkopanych opodal w ziemię.

– Jakieś gablotki, do licha, nie ludzkie mieszkania! [...]

– Oszaleć, ale z zachwyty. Bo te domy komponują artyści [...] ludzie mądrzy, pożyteczni, twórcy świadomości i natchnieni, wypracowujący przedmioty ozdobne, piękne a użyteczne, liczne, wielorakie, genialne, a godne jak najszybszego rozmnożenia – dla pracowników, braci swych, dla ludu. [...]

Stefan Żeromski, *Przedwiośnie*, Kraków 2005.

Wykaż, że opowieść o szklanych domach, cytowana z *Przedwiośnia* Stefana Żeromskiego, ma cechy utopii. Podaj dwie cechy utopii obecne w powyższym fragmencie.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 14. (0–1)

Zapoznaj się z fragmentem opowiadania.

Tadeusz Borowski

Proszę państwa do gazu

– Panie, co z nami będzie? – zeskakują już na żwir, niespokojni, roztrzęsieni.

– Skąd jesteście?

– Sosnowiec, Będzin. Panie, co to będzie? – uparcie powtarzają pytania, wpatrując się żarliwie w cudze zmęczone oczy.

– Nie wiem, nie rozumiem po polsku.

Jest prawo obozu, że ludzi idących na śmierć oszukuje się do ostatniej chwili. Jest to jedyna dopuszczalna forma litości. [...]

Za plecami stoi esesman, spokojny, opanowany, fachowy.

– *Meine Herrschaften*, moi państwo, nie rozrzucajcie tak rzeczy. Trzeba okazać trochę dobrej woli. – Mówi dobrotliwie, a cienka trzcina gnie mu się nerwowo w rękach.

Tadeusz Borowski, *Proszę państwa do gazu...* [w:] tegoż, *Proza*, t. 1, Kraków 2004.

Wyjaśnij, na czym polega ironia zastosowana w tytule opowiadania Tadeusza Borowskiego *Proszę państwa do gazu*.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 15. (0–1)

Zapoznaj się z poniższym obrazem.

Zdzisław Beksiński

Katedra

Muzeum Historyczne w Sanoku, 1983.

Udowodnij, że opowiadanie Jacka Dukaja *Katedra* oraz powyższy obraz Zdzisława Beksińskiego mają związek z motywem *vanitas*. W odpowiedzi odwołaj się do obu tekstów.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

WYPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD	PESEL													
<table border="1"><tr><td></td><td></td><td></td></tr></table>				<table border="1"><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table>										

**EGZAMIN MATURALNY
Z JĘZYKA POLSKIEGO
POZIOM PODSTAWOWY**

2

ARKUSZ V

TERMIN:

WYPRACOWANIE

Czas pracy: **240 minut**
(łącznie na napisanie testów i wypracowania)

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: 35

**WYPEŁNIA ZESPÓŁ
NADZORUJĄCY**

Uprawnienia zdającego do:

☐ dostosowania zasad oceniania.

Instrukcja dla zdającego

1. Upewnij się, że otrzymałeś/otrzymałaś dwa arkusze egzaminacyjne, oznaczone **1** i **2** – jeden z testami, drugi z wypracowaniem.
2. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny z wypracowaniem zawiera 16 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
3. W wyznaczonym miejscu zapisz numer tematu wypracowania, który wybierasz do realizacji.
4. Wypracowanie zapisz w miejscu na to przeznaczonym.
5. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
6. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
7. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
8. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
9. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.
10. Lista lektur obowiązkowych znajduje się na stronach 2. i 3. tego arkusza egzaminacyjnego.

**Lista lektur obowiązkowych w latach szkolnych 2022/2023 i 2023/2024
(zgodna z wymaganiami egzaminacyjnymi)**

Poziom podstawowy

Biblia, w tym fragmenty Księgi Rodzaju, Księgi Hioba, Księgi Koheleta, Pieśni nad Pieśniami, Księgi Psalmów, Apokalipsy św. Jana
Jan Parandowski, *Mitologia*, część I *Grecja*
Homer, *Iliada* (fragmenty)
Sofokles, *Antygona*
Kwiatki świętego Franciszka z Asyżu (fragmenty)
Legenda o św. Aleksym (fragmenty)
Lament świętokrzyski (fragmenty)
Rozmowa Mistrza Polikarpa ze Śmiercią (fragmenty)
Pieśń o Rolandzie (fragmenty)
Gall Anonim, *Kronika polska* (fragmenty)
Dante Alighieri, *Boska Komedia* (fragmenty)
Jan Kochanowski, *Odprawa posłów greckich*
Piotr Skarga, *Kazania sejmowe* (fragmenty)
Jan Chryzostom Pasek, *Pamiętniki* (fragmenty)
William Szekspir, *Makbet*
Molier, *Skąpiec*
Adam Mickiewicz, *Konrad Wallenrod*, *Dziady* cz. III
Juliusz Słowacki, *Kordian*
Bolesław Prus, *Lalka*
Eliza Orzeszkowa, *Gloria victis*
Henryk Sienkiewicz, *Potop*
Fiodor Dostojewski, *Zbrodnia i kara*
Stanisław Wyspiański, *Wesele*
Stefan Żeromski, *Przedwiośnie*
Tadeusz Borowski, *Proszę państwa do gazu*, *Ludzie, którzy szli*
Gustaw Herling-Grudziński, *Inny świat*
Hanna Krall, *Zdążyć przed Panem Bogiem*
Albert Camus, *Dżuma*
George Orwell, *Rok 1984*
Sławomir Mrożek, *Tango*
Marek Nowakowski, *Raport o stanie wojennym* (wybrane opowiadanie), *Górą „Edek”* (z tomu *Prawo prerii*)
Jacek Dukaj, *Katedra* (z tomu *W kraju niewiernych*)
Andrzej Stasiuk, *Miejsce* (z tomu *Opowieści galicyjskie*)
Olga Tokarczuk, *Profesor Andrews w Warszawie* (z tomu *Gra na wielu bębenkach*)

Ponadto z zakresu szkoły podstawowej:

Ignacy Krasicki, bajki
Adam Mickiewicz, *Dziady* cz. II i *Pan Tadeusz*
Juliusz Słowacki, *Balladyna*

Poziom rozszerzony

Homer, *Odyseja* (fragmenty)
Arystoteles, *Poetyka*, *Retoryka* (fragmenty)
Platon, *Państwo* (fragmenty)
św. Augustyn, *Wyznania* (fragmenty)
św. Tomasz z Akwinu, *Summa teologiczna* (fragmenty)
Michel de Montaigne, *Próby* (fragmenty)
William Szekspir, *Hamlet*
Juliusz Słowacki, *Lilla Weneda*
Zygmunt Krasiński, *Nie-Boska Komedia*
realistyczna lub naturalistyczna powieść europejska (Honoré de Balzac, *Ojciec Goriot* lub Charles Dickens, *Klub Pickwicka*, lub Mikołaj Gogol, *Martwe dusze*, lub Gustaw Flaubert, *Pani Bovary*)
Stanisław Wyspiański, *Noc listopadowa*
Franz Kafka, *Proces* (fragmenty)
Michaił Bułhakow, *Mistrz i Małgorzata*
Stanisław Ignacy Witkiewicz, *Szewcy*
Bruno Schulz, wybrane opowiadania z tomu *Sklepy cynamonowe*
Tadeusz Konwicki, *Mała Apokalipsa*
Sławomir Mrożek, wybrane opowiadania

Inne lektury obowiązkowe (zgodne z podstawą programową), do których również można się odwołać

Poziom podstawowy

William Szekspir, *Romeo i Julia*
Bolesław Prus, *Z legend dawnego Egiptu*
Władysław Stanisław Reymont, *Chłopi* (tom I – *Jesień*)
Stefan Żeromski, *Rozdzióbią nas kruki, wrony...*
Witold Gombrowicz, *Ferdydurke* (fragmenty)
Józef Mackiewicz, *Droga donikąd* (fragmenty)
Antoni Libera, *Madame*
Ryszard Kapuściński, *Podróże z Herodotem* (fragmenty)

Poziom rozszerzony

Arystofanes, *Chmury*
Wergiliusz, *Eneida* (fragmenty)
François Rabelais, *Gargantua i Pantagruel* (fragmenty)
Jorge Luis Borges, wybrane opowiadanie
Janusz Głowacki, *Antygona w Nowym Jorku*

Zadanie 16. (0–35)

Wybierz **jeden** z poniższych tematów i napisz wypracowanie.

- W wypracowaniu **rozważ problem** podany w temacie. Przedstaw również **swoje zdanie** i je **uzasadnij**.
- W rozważaniach przedstaw **argumenty**, odwołując się do **utworów literackich** wskazanych w temacie oraz do wybranych **kontekstów** (np.: historycznoliterackiego, literackiego, biograficznego, kulturowego, religijnego, mitologicznego, biblijnego, historycznego, filozoficznego, egzystencjalnego, politycznego, społecznego).
- Jednym z utworów literackich musi być **lektura obowiązkowa** wybrana spośród lektur wymienionych na stronach 2 i 3 tego arkusza egzaminacyjnego.
- Twoja praca powinna liczyć co najmniej **300 wyrazów**.

Temat 1.

Być czy mieć? Człowiek wobec wyboru między wartościami duchowymi i materialnymi.

W pracy odwołaj się do:

- *Skąpca* Moliera,
- innego utworu literackiego – może to być również utwór poetycki,
- wybranych kontekstów.

Temat 2.

Różne postawy wobec inności.

W pracy odwołaj się do:

- wybranej lektury obowiązkowej – utworu epickiego albo dramatycznego,
- innego utworu literackiego – może to być również utwór poetycki,
- wybranych kontekstów.

Rodzaj dokumentu:	Zasady oceniania rozwiązań zadań
Egzamin:	Egzamin maturalny Arkusz I
Przedmiot:	Język polski
Poziom:	Poziom podstawowy

Ogólne zasady oceniania zadań w części testowej

Zasady oceniania rozwiązań zadań. Egzamin maturalny. Arkusz pokazowy CKE. Język polski. Arkusz 1. Poziom podstawowy, https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_MATURALNY_OD_2023/materialy_dodatkowe/pokazowe/Polski_PP/MPOP-P1-100-200-300-400-660-700-Q00-2203-zasady.pdf (dostęp: 20.05.2022).

Ten dokument zawiera zasady oceniania oraz przykłady poprawnych rozwiązań zadań otwartych. W zasadach oceniania określono zakres wymaganej odpowiedzi: niezbędne elementy odpowiedzi i związki między nimi.

Przykładowe rozwiązania zadań otwartych nie są wzorcem oczekiwanych sformułowań. Akceptowane są wszystkie odpowiedzi merytorycznie poprawne i spełniające warunki zadania – również te nieprzewidziane jako przykładowe odpowiedzi w zasadach oceniania.

- Odpowiedzi nieprecyzyjne, niejednoznaczne, niejasno sformułowane uznaje się za błędne.
- Jeżeli informacje zamieszczone w odpowiedzi (również te dodatkowe, a więc takie, które nie wynikają z treści polecenia) świadczą o nierozumieniu omawianego zagadnienia i zaprzeczają pozostałej części odpowiedzi stanowiącej prawidłowe rozwiązanie zadania, to za odpowiedź jako całość zdający otrzymuje zero punktów.
- Jeżeli rozwiązanie zadania sprawdzającego znajomość problematyki i treści lektur obowiązkowych zawiera kardynalny błąd rzeczowy, to ocenia się je na zero punktów.
- Każdy sposób oznaczenia odpowiedzi (podkreślenie, przekreślenie, zakreślenie, obwiedzenie itd.) jest uznawany za wybór tej odpowiedzi.

Część 1. Test *Język polski w użyciu*

Zadanie 1. (0–2)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania [...] tekstów kultury [...]. 8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru [...] tekstów kultury [...].	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 2. Odbiór tekstów kultury. Zdający: 1) przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych; 2) analizuje strukturę tekstu: odczytuje jego sens, główną myśl, sposób prowadzenia wywo- du [...].

Zasady oceniania

2 pkt – odpowiedź poprawna z uzasadnieniem odwołującym się do tekstu

1 pkt – odpowiedź poprawna z uzasadnieniem nieodwołującym się do tekstu

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź za 2 pkt

Niektóre mechanizmy gry komputerowej przypominają zjawiska z realnego życia. Grając w Tetris, można „wygrać” z bolesnymi lub nieprzyjemnymi przeżyciami, tzn. ograniczyć ich zakres, oddziaływanie. Trzeba dążyć do bycia lepszym, a nawet najlepszym, pokonywać własne słabości. W sensie dosłownym uczyć się wygrywać z traumatycznymi przeżyciami.

Zadanie 2. (0–1)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania [...] tekstów kultury, a także ich wzajemnej korespondencji. 8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru [...] tekstów kultury na różnych poziomach [...].	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 2. Odbiór tekstów kultury. Zdający: 1) przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych; 3) [...] odczytuje informacje i przekazy jawne i ukryte [...].

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna z trafnym uzasadnieniem

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź

Tak. Obaj autorzy dostrzegają, że gry pozwalają graczom oderwać się od rzeczywistości.

Zadanie 3. (0–1)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania [...] tekstów kultury, a także ich wzajemnej korespondencji. 8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru [...] tekstów kultury na różnych poziomach [...].	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 2. Odbiór tekstów kultury. Zdający: 1) przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych; 3) [...] odczytuje informacje i przekazy jawne i ukryte [...].

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna z trafnym uzasadnieniem

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź

Mechanizm uzależnienia wtórnego. Grający może zapomnieć o zmartwieniach, o bólu, o trudnych sprawach z realnego życia.

Zadanie 4. (0–2)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania [...] tekstów kultury, a także ich wzajemnej korespondencji. 8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru [...] tekstów kultury na różnych poziomach [...]. II. Kształcenie językowe. 3. Funkcjonalne wykorzystywanie wiedzy o języku w odczytaniu sensów zawartych w strukturze głębokiej tekstów [...] nieliterackich.	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 2. Odbiór tekstów kultury. Zdający: 1) przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych; 3) rozpoznaje specyfikę tekstów publicystycznych [...], popularnonaukowych [...]; rozpoznaje środki językowe i ich funkcje zastosowane w tekstach [...]. II. Kształcenie językowe. 2. Zróżnicowanie języka. Zdający: 2) rozróżnia style funkcjonalne polszczyzny oraz rozumie zasady ich stosowania.

Zasady oceniania

2 pkt – poprawne podanie dwóch cech i ich przykładów z obu tekstów

1 pkt – poprawne podanie jednej cechy i jej przykładów z obu tekstów

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Uwaga: należy zaliczyć także inne cechy stylu naukowego, np. rozbudowaną, skomplikowaną składnię, obiektywizm wypowiedzi, powoływanie się na badania naukowe, autorytety, dane, liczby itp.

Przykładowa odpowiedź za 2 pkt

Cechy stylu naukowego	Przykłady z tekstu 1.	Przykłady z tekstu 2.
terminy	np. zespół stresu pourazowego, reminiscencje, komponent wizualny	np. syndrom padaczki ekranowej, zaburzenia obsesyjno-kompulsyjne, uzależnienie pierwotne, wtórne
formy bezosobowe	np. ocenia się, zbadano	np. należy zwrócić, można wyróżnić

Zadanie 5. (0–4)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania [...] tekstów kultury [...]. 8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru [...] tekstów kultury na różnych poziomach [...].	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 2. Odbiór tekstów kultury. Zdający: 1) przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych.

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. Kształcenie językowe. 1. Poglębianie funkcjonalnej wiedzy z zakresu nauki o języku. III. Tworzenie wypowiedzi. 2. Wykorzystanie kompetencji językowych [...] w wypowiedziach [...] pisemnych.	II. Kształcenie językowe. 4. Ortografia i interpunkcja. Zdający: 1) stosuje zasady ortografii i interpunkcji [...]. III. Tworzenie wypowiedzi. 2. Mówienie i pisanie. Zdający: 2) buduje wypowiedź w sposób świadomy, ze znajomością jej funkcji językowej [...]; 4) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: [...] notatka syntetyzująca.

Zasady oceniania

Informator o egzaminie maturalnym z języka polskiego jako przedmiotu obowiązkowego (część ustna oraz część pisemna na poziomie podstawowym) od roku szkolnego 2022/2023, https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_MATURALNY_OD_2023/Informatory/Informator_EM2023_jezyk_polski_PP.pdf (dostęp: 20.05.2022).

Za notatkę syntetyzującą można uzyskać 4 punkty, w tym 3 punkty za treść i 1 punkt za poprawność językową, ortograficzną i interpunkcyjną.

	3 pkt	2 pkt	1 pkt	0 pkt
		notatka spełnia kryteria A, B i C określone dla 3 pkt, ALE nie została zachowana dozwolona liczba wyrazów	notatka spełnia kryteria A, B i C określone dla 2 pkt, ALE nie została zachowana dozwolona liczba wyrazów	notatka spełnia kryteria A i C określone dla 1 pkt, ALE nie została zachowana dozwolona liczba wyrazów
		ALBO	ALBO	ALBO
A. przedstawienie stanowiska każdego autora	notatka przedstawia – oparte na kluczowych dla tematu informacjach – stanowisko każdego autora względem zagadnienia określonego w temacie notatki, odtworzone na podstawie informacji zawartych w tekście, na odpowiednim poziomie uogólnienia	notatka przedstawia – oparte na kluczowych dla tematu informacjach – stanowisko każdego autora względem zagadnienia określonego w temacie notatki, odtworzone na podstawie informacji zawartych w tekście, ale poziom uogólnienia jest zaburzony	notatka przedstawia stanowisko każdego autora względem zagadnienia określonego w temacie notatki, odtworzone na podstawie informacji zawartych w tekście	notatka nie spełnia żadnego z kryteriów określonego dla 1 pkt

	3 pkt	2 pkt	1 pkt	0 pkt
		notatka spełnia kryteria A, B i C określone dla 3 pkt, ALE nie została zachowana dozwolona liczba wyrazów	notatka spełnia kryteria A, B i C określone dla 2 pkt, ALE nie została zachowana dozwolona liczba wyrazów	notatka spełnia kryteria A i C określone dla 1 pkt, ALE nie została zachowana dozwolona liczba wyrazów
		ALBO	ALBO	ALBO
B. zestawienie stanowisk obu autorów	w notatce zestawiono stanowiska obu autorów; poprawnie wskazano np. punkty wspólne/rozbieżne albo różnorodność aspektów zagadnienia określonego w temacie notatki ujętych w tekstach obu autorów	w notatce zestawiono stanowiska obu autorów; poprawnie wskazano np. punkty wspólne/rozbieżne albo różnorodność aspektów zagadnienia określonego w temacie notatki ujętych w tekstach obu autorów	stanowisk obu autorów nie zestawiono albo zestawiono je niepoprawnie; nie wskazano np. punktów wspólnych/rozbieżnych albo różnych aspektów zagadnienia określonego w temacie notatki ujętych w tekstach obu autorów	notatka nie spełnia żadnego z kryteriów określonego dla 1 pkt
C. spójność	notatka stanowi logiczną i zorganizowaną całość	notatka stanowi logiczną i zorganizowaną całość ALBO w notatce występują usterki w spójności	notatka stanowi logiczną i zorganizowaną całość ALBO w notatce występują usterki w spójności	
D. długość notatki	60–90 wyrazów	60–90 wyrazów	60–90 wyrazów	

Poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna

1 pkt – poprawny zapis, dopuszczalne dwa błędy (językowe, ortograficzne lub interpunkcyjne)

0 pkt – trzy i więcej błędów (językowych, ortograficznych lub interpunkcyjnych)

Uwaga: jeżeli w kryterium *Treść* przyznano 0 pkt, wówczas nie przyznaje się punktów w kryterium *Poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna*.

Przykładowa odpowiedź za 3 pkt za treść

Tematem obu tekstów jest oddziaływanie gier komputerowych na życie człowieka. Autorzy zgodnie zwracają uwagę, że pozwalają one zapomnieć o kłopotach czy niepowodzeniach. Powołując się na badania naukowe, formułują jednak odmienne tezy. Dr Jane McGonigal uważa, że ciekawa gra może pomóc uwolnić się od przykrych wspomnień, np. związanych z PTSD. Natomiast w drugiej wypowiedzi podkreśla się negatywne skutki, np. uzależnienia, nerwice, zaburzenia psychiczne czy moralne. Różne są także puenty obu tekstów – zachęta do korzystania z gier komputerowych w pierwszym tekście i podkreślenie, że gry niszczą moralność i psychikę graczy w drugim. [90 wyrazów]

Część 2. Test historycznoliteracki

Zadanie 6. (0–1)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury oraz innych tekstów kultury, a także ich wzajemnej korespondencji. 8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury na różnych poziomach: dosłownym, metaforycznym, symbolicznym, aksjologicznym. II. Kształcenie językowe. 1. Pogłębianie funkcjonalnej wiedzy z zakresu nauki o języku.	2. Odbiór tekstów kultury. 6) odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki. II. Kształcenie językowe 1. Gramatyka języka polskiego. Zdający: 1) wykorzystuje wiedzę z dziedziny [...] frazeologii [...].

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna z trafnym uzasadnieniem

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź

Wizja wieży z obrazu jest zgodna z historią biblijną. Ukazuje niedokończenie budowy wieży ze względu na pychę jej twórców ukaraną przez Boga pomieszaniem ich języków. Znajduje potwierdzenie w znaczeniu frazeologizmu „wieża Babel” – przedsięwzięcie niemożliwe do zrealizowania, prowadzące tylko do chaosu i niezrozumienia.

Zadanie 7. (0–1)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury oraz innych tekstów kultury, a także ich wzajemnej korespondencji. 8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury na różnych poziomach: dosłownym, metaforycznym, symbolicznym, aksjologicznym.	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 5) interpretuje treści alegoryczne i symboliczne [...]; 9) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów [...]; 15) wykorzystuje w interpretacji utworów [...] potrzebne konteksty [...]. 2. Odbiór tekstów kultury. 6) odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Poprawna odpowiedź

1. P, 2. F, 3. P

Zadanie 8. (0–2)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 5. Znajomość wybranych utworów z literatury [...] światowej [...]. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury [...].	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 15) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst [...] filozoficzny [...].

Zasady oceniania

2 pkt – poprawne uzupełnienie dwóch wersów tabeli

1 pkt – poprawne uzupełnienie jednego wersu tabeli

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź za 2 pkt

Cytat	Nazwa kierunku filozoficznego, do którego nawiązuje autor	Główne założenia, wartości, postawy charakterystyczne dla tego kierunku
<i>Lepiej tak przyjąć wszystko, jak się zdarzy, Nie troszcz się o to i... klaruj swe winy</i>	stoicyzm	cnota pojmowana jako życie zgodnie z zasadami rozumu, postawa życiowa charakteryzująca się równowagą duchową i umiejętnością zachowania spokoju w każdej sytuacji
<i>łap dzień każdy</i>	epikureizm	przyjemność (dobro najwyższe) prowadzi do szczęścia (najwyższego celu), wezwanie do korzystania z każdego dnia, hasło <i>carpe diem</i>

Zadanie 9. (0–1)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 5. Znajomość wybranych utworów z literatury [...] światowej [...]. 8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury na różnych poziomach [...].	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe; 9) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów [...]; 15) wykorzystuje w interpretacji utworów [...] potrzebne konteksty [...]. 2. Odbiór tekstów kultury. 6) odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki.

Zasady oceniania

1 pkt – podanie trzech poprawnych informacji o Makbecie wynikających z analizy plakatu

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź

- Makbet był rycerzem – na głowie ma konstrukcję przypominającą hełm rycerski.
- Zaślepiła go żądza władzy – hełm, przypominający także koronę, zasłania mu oczy.
- Popełnił zbrodnie – symbolizuje je kolor czerwony.
- Mury zamku symbolizują zamek Makbeta.
- Mury sugerują przeświadczenie Makbeta, że jest za nimi bezpieczny.

Zadanie 10. (0–1)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...] oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii.	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź

Mesjanizm – idea zakładająca, że polski naród składa ofiarę ze swojego cierpienia za zbawienie swoje i innych ciemniejących narodów.

Zadanie 11. (0–2)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...] oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury [...]. 8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich [...] na różnych poziomach: dosłownym, metaforycznym [...].	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 11) rozumie pojęcie motywu literackiego i toposu [...]; 13) porównuje utwory literackie lub ich fragmenty, dostrzega kontynuacje i nawiązania w porównywanych utworach, określa cechy wspólne i różne.

Zasady oceniania

2 pkt – poprawne wskazanie motywu i uzasadnienie odnoszące się do obu tekstów

1 pkt – poprawne wskazanie motywu i uzasadnienie odnoszące się do jednego tekstu

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź za 2 pkt

Motyw *theatrum mundi* – życie to teatr, gra, spektakl reżyserowany przez los, fatum, siły wyższe.

Lalka – ludzie są jak zabawki, lalki, sterowane przez siły od nich niezależne.

O żywocie ludzkim – człowiek jest marionetką w rękach losu.

Zadanie 12.1. (0–1)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...] oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury [...]. 8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury na różnych poziomach: dosłownym, metaforycznym, symbolicznym, aksjologicznym.	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 5) interpretuje treści [...] symboliczne utworu literackiego; 8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź

Chocholi taniec symbolizuje uśpienie, marazm polskiego społeczeństwa niezdolnego do zrywu narodowyzwoleńczego.

Zadanie 12.2. (0–2)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...] oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii.	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 4) rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego [...]; 8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe.

Zasady oceniania

2 pkt – poprawne nazwanie dwóch środków stylistycznych i podanie właściwych przykładów

1 pkt – poprawne nazwanie jednego środka stylistycznego i podanie właściwego przykładu

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź za 2 pkt

Środek stylistyczny	Przykład
epitet	dziwnym dźwiękiem
wyliczenie	tan powolny, poważny, spokojny, pogodny, półcichy

Zadanie 13. (0–1)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...]. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury [...]. 8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury na różnych poziomach: dosłownym, metaforycznym, symbolicznym, aksjologicznym.	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 5) interpretuje treści [...] symboliczne utworu literackiego; 8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe; 15) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty [...].

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź

Zdążyć przed Panem Bogiem – uratować kogoś, przedłużyć życie ponad czas, który Bóg zaplanował, lub wybrać rodzaj śmierci, wyprzedzając decyzję Stwórcy.

Zadanie 14. (0–2)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury [...]. 8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich [...] na różnych poziomach: dosłownym, metaforycznym, symbolicznym, aksjologicznym.	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 5) interpretuje treści [...] symboliczne utworu literackiego; 15) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty [...].

Zasady oceniania

2 pkt – poprawne podanie problemów pokolenia Kolumbów przedstawionych w obu wierszach

1 pkt – poprawne podanie problemów pokolenia Kolumbów przedstawionych w jednym wierszu

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź za 2 pkt

Krzysztof Kamil Baczyński – konieczność dokonania wyboru między wiernością swoim marzeniom a miłością do ojczyzny.

Tadeusz Różewicz – niemożność zaadaptowania się do nowych warunków po wojnie mimo ocalenia.

Zadanie 15. (0–1)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury [...]. 8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich [...] na różnych poziomach [...]. II. Kształcenie językowe. 3. Funkcjonalne wykorzystywanie wiedzy o języku w odczytaniu sensów zawartych w strukturze głębokiej tekstów literackich [...].	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 6) [...] rozpoznaje w tekstach [...]: ironię.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź

Ironia w wierszu polega na:

- zwracaniu się do Boga w sposób pozbawiony patosu, językiem potocznym, poufale: „Szkoda, że Cię tu nie ma”; w rzeczywistości wyraża żal, podkreśla samotność i zagubienie człowieka w świecie,
- opisywaniu dramatu ludzkiej egzystencji językiem banału,
- nazywaniu dorobku ludzkiej cywilizacji „mieszką śmiecia i rozpaczy”

Część 3. Wypracowanie**Temat 1.****Człowiek w poszukiwaniu szczęścia.**

W pracy odwołaj się do:

- wybranej lektury obowiązkowej – utworu epickiego lub dramatycznego,
- innego utworu literackiego – może to być również utwór poetycki,
- wybranych kontekstów.

Zakres merytoryczny problemu sformułowanego w temacie:

1. Rozumienie pojęć:

- szczęście jako uczucie zadowolenia, satysfakcji, ale także jako spełnienie marzeń, osiągnięcie życiowych celów, odnalezienie swojej drogi;
- poszukiwanie szczęścia – człowiek w sytuacji wyboru między różnymi wartościami, ideami, podejmujący decyzję wyboru drogi do realizacji swoich życiowych priorytetów.

2. Stopień realizacji tematu

a) Pełna realizacja tematu obejmuje:

- człowiek doświadczający szczęścia jako uczucia zadowolenia i życiowego spełnienia;
- człowiek dążący do szczęścia, dokonujący wyboru drogi do osiągnięcia spełnienia i satysfakcji z realizacji życiowych celów.

b) Minimalna realizacja tematu obejmuje:

- doświadczanie szczęścia

ALBO

- poszukiwanie szczęścia.

3. Lektura obowiązkowa – dowolna lektura obowiązkowa ilustrująca zagadnienie sformułowane w temacie.

Przykładowy plan wypracowania

Podane tu odpowiedzi są wyłącznie przykładową, a nie jedyną poprawną realizacją zadań.

Wstęp:

- wprowadzenie zawierające np. rozważania na temat różnych modeli, wyobrażeń szczęścia i dróg do niego prowadzących;
- hipoteza lub teza, np.:
 - Czy możliwe jest odnalezienie szczęścia?
 - Poszukiwanie szczęścia to główna siła napędowa życia.

Rozwinięcie – argumentacja:

a) odwołanie do wybranej lektury obowiązkowej, np.:

- *Legenda o świętym Aleksym*:
 - rezygnacja ze szczęścia doczesnego dla szczęścia w wieczności;
 - życie w ascezie drogą do zbawienia i raju, prawdziwego szczęścia;
 - ubóstwo zamiast bogactwa, pokora zamiast pychy, cierpienie zamiast korzystania z życia.

b) odwołanie do innego utworu literackiego, np.:

- pieśń *Chcemy sobie być radzi...* Jana Kochanowskiego, np.:
 - pieśń biesiadna, zawierająca zachętę do wspólnej zabawy jako recepty na szczęście;
 - echa filozofii stoickiej – zachowanie spokoju i wewnętrznej harmonii we wszystkich życiowych okolicznościach;
 - epikureizm – idea korzystania z przyjemności, jakie niesie codzienność;
 - motyw mitologiczny: Fortuna – rzymska bogini losu, świadomość naturalnej zmienności losu;
 - motyw biblijny: zaufanie Bożej Opatrzności.

c) wykorzystanie kontekstów, np.:

- filozoficznego:
 - franciszkanizm: koncepcja życia opozycyjna wobec ascetyzmu, afirmacja prostego życia w zgodzie ze Stwórcą i z naturą, radość z piękna otaczającego świata, szczęście skutkiem życia w zgodzie z Ewangelią, radosnej wiary, cnoty ubóstwa, miłosierdzia i pogody ducha;
- literackiego:
 - Kordian z dramatu Słowackiego – próby odnalezienia swojego miejsca w życiu i szczęścia po kryzysie i próbie samobójczej: w Anglii rozczarowuje się społeczeństwem kapitalistycznym i kultem pieniądza, we Włoszech – miłością, w Watykanie – instytucją kościoła; po powrocie do Polski ze Szwajcarii z nową ideą mogącą uszczęśliwić i jego, i ojczyznę – swoją własną słabością i niezdolnością do działania; nie odnajduje szczęścia.

Zakończenie:

- podsumowanie rozważań, potwierdzenie tezy, uogólniające wnioski, np.:
 - powszechność potrzeby bycia szczęśliwym;
 - koncentrowanie aktywności życiowej na poszukiwaniu własnego miejsca w świecie, spełnienia i satysfakcji;
 - różne drogi do szczęścia;
 - podejmowanie wysiłków związanych z poszukiwaniem szczęścia nie zawsze kończy się sukcesem.

Temat 2.

Jak trudne relacje z innymi ludźmi mogą wpływać na życie człowieka?

W pracy odwołaj się do:

- *Dżumy* Alberta Camusa,
- innego utworu literackiego – może to być również utwór poetycki,
- wybranych kontekstów.

Zakres merytoryczny problemu sformułowanego w temacie:

1. Rozumienie pojęć:

- trudne relacje postrzegane jako niezrozumienie, brak akceptacji, traumatyczne doświadczenia, poczucie krzywdy;
- wpływ trudnych relacji na życie człowieka – negatywny: kryzys, cierpienie, podejmowanie złych decyzji, niemożność realizowania swoich marzeń, utrata poczucia własnej wartości, ale także pozytywny: mobilizacja do większej aktywności życiowej, osiągnięcie dojrzałości i życiowej mądrości, motywacja do walki o godne i szczęśliwe życie, heroizm.

2. Stopień realizacji tematu

a) Pełna realizacja tematu obejmuje:

- trudne relacje;
- ich negatywny i pozytywny wpływ na życie człowieka,

b) Minimalna realizacja tematu obejmuje:

- trudne relacje i ich negatywny wpływ na życie człowieka
ALBO
- trudne relacje i ich pozytywny wpływ na życie człowieka.

3. Lektura obowiązkowa – *Dżuma* Alberta Camusa.

Przykładowy plan wypracowania

Podane tu odpowiedzi są wyłącznie przykładową, a nie jedyną poprawną realizacją zadań.

Wstęp:

- wprowadzenie dotyczące np. kondycji człowieka żyjącego w zbiorowości: w społeczeństwie, środowisku, rodzinie; różne typy osobowości, rodzaje interakcji międzyludzkich;
- teza lub hipoteza, np.:
 - Trudne relacje mogą być kłopotliwym ciężarem, ale czasem motywują do zmiany.
 - Czy trudne relacje z innymi ludźmi zawsze przynoszą tylko negatywne skutki?

Rozwinięcie – argumentacja:

a) odwołanie się do *Dżumy* Alberta Camusa, np.:

- Jean Tarrou: odcina się od ojca – prokuratora domagającego się kary śmierci dla oskarżonych, który jest dla niego symbolem zła; jako młody chłopak ucieka z domu i żyje tak, jakby chciał odkupić winy ojca, sam chce być „świętym bez Boga”, walczy z dżumą, przyjmuje postawę heroizmu moralnego: doświadczenie z młodości związane z odrzuceniem zła, jakiego dopuszczał się ojciec, wyznacza charakter jego dorosłego życia;
- Joseph Grand – urzędnik merostwa, niezwykle sumienny i skrupulatny, dziwak, odludek, marzyciel, niepotrafiący stworzyć normalnych relacji z innymi ludźmi, w sytuacji ekstremalnej jest „skromnym bohaterem”, który pomaga opanować epidemię dżumy i przyczynia się do uratowania życia wielu mieszkańców Oranu.

b) odwołanie się do innego utworu literackiego, np. *Chłopi* Władysława Stanisława Reymonta:

- relacja między ojcem i synem: konflikt o Jagnę i o ziemię, brak możliwości porozumienia, poczucie krzywdy, niesprawiedliwości, odrzucenia, wykorzystania, konflikt zostaje zażegnany – w sytuacji zagrożenia życia Macieja Antek zapomina o dawnych krzywdach i próbuje uratować ojca.

c) wykorzystanie kontekstów, np.:

- filozoficznego, np.:
 - egzystencjalizm: absurd życia, samotność człowieka, którego jedyną wartością jest wolność, w jej imię dokonuje wyborów, jednak są one pozorne i niezrozumiałe dla innych; inni ludzie są zagrożeniem dla jednostki, bo ograniczają jej wolność;
- psychologicznego, np.:
 - odwołanie do teorii kompleksów Junga i psychoanalizy Freuda – kompleks: nieświadome treści psychiczne związane z emocjami, których źródłem może być trauma lub wstrząs związany z innym człowiekiem, np. kompleks Edypa, Elektry, Kasandry, Jonasza, Kaina.

Zakończenie:

- podsumowanie rozważań, uogólnienia, wnioski, np.:
 - życie to proces, którego poszczególne etapy są ściśle związane ze sobą;
 - ogromny wpływ przeszłości na życiowe wybory, wartości i postawę człowieka;
 - trudne relacje z innymi w różny sposób mogą oddziaływać na życie człowieka;
 - złe doświadczenia życiowe czasem są balastem, ale niekiedy prowadzą do pozytywnych zmian.

Przykładowe wypracowanie

Temat 1.

Człowiek w poszukiwaniu szczęścia.

Postrzeganie tego, czym jest szczęście w dużej mierze uzależnione jest od sytuacji, w jakiej znajduje się w danym momencie człowiek, czy epoki, w której żyje. Ludzie średniowiecza zupełnie inaczej definiowali szczęście od tych w okresie antyku czy renesansu. Dla osoby żyjącej w kraju ogarniętym wojną synonimem szczęścia może być pokój, możliwość zapewnienia bezpieczeństwa rodzinie. Znow człowiek, który nigdy nie doświadczył przemocy, żyje w suwerennym kraju, może szukać szczęścia w możliwości samorealizacji czy spędzania czasu na łonie natury. Poszukiwanie szczęścia stanowi jedną z głównych sił napędowych w życiu człowieka – pozwala się mu rozwijać, pokonywać kolejne bariery. Nawet jeśli ostatecznie okaże się, że osiągnięcie pełnego szczęścia nie jest możliwe, istotna jest droga, dążenie do jego osiągnięcia.

Drogi do szczęścia można upatrywać w służbie Bogu. Jest to postawa charakterystyczna przede wszystkim dla epoki średniowiecza. Ludzie w myśl zasady *ora et labora* [módl się i pracuj] cierpliwie znosili ziemskie cierpienia i niedogodności, aby po śmierci dostąpić wiecznego szczęścia w królestwie niebieskim. Bohaterem, który wybiera taką drogę, jest tytułowy bohater *Legendy o świętym Aleksym*. Wydaje się, że człowiek ten posiada wszystko, aby być szczęśliwym – pochodzi z bogatego rodu, jest kochany przez rodziców, żeni się z piękną i darzącą go szczerym uczuciem kobietą. Aleksy czuje jednak, że to nie jest jego droga do szczęścia. Opuszcza nowo poślubioną żonę, porzuca dostatnie życie u boku rodziców, aby całkowicie poświęcić się służbie Bogu. Żyje w skrajnym ubóstwie, modląc się pod kościołem. Z godnością znosi cierpienie, którego doświadcza, gdyż uważa, że ono przybliża go do Boga. Kiedy po latach wraca do rodzinnego miasta, nie zostaje rozpoznany przez rodzinę, umiera pod schodami. W *Legendzie o świętym Aleksym* zaprezentowano model szczęścia wynikający z ideałów wyznawanych w epoce średniowiecza. Historia człowieka poświęcającego życie służbie Bogu, wyrzekającego się wszelkich dóbr doczesnych, z pokorą znoszącego wszystko to, co przynosi mu los, miała charakter parenetyczny – propagowała określony wzorzec postępowania.

Zupełnie inny model szczęścia upowszechnił się w epoce renesansu, kiedy w centrum zainteresowania znalazł się człowiek i jego wszechstronny rozwój. Pieśń IX [*Chcemy sobie być radzi...*] Jana Kochanowskiego można uznać za swoistą wykładnię renesansowego ideału szczęścia. Podmiot liryczny mówi o tym, że nie wiadomo, co przyniesie kolejny dzień, dlatego należy radować się tu i teraz. Człowiek nie ma wpływu na to, co przydarza się mu w życiu, gdyż Fortuna jest zmienna. Należy jednak zachować spokój i harmonię we wszystkich okolicznościach, zdać się na Bożą Opatrzność.

Bohaterem poszukującym szczęścia jest tytułowy bohater dramatu Juliusza Słowackiego – Kordian. W akcie pierwszym Kordian ogarnięty „chorobą wieku” nie potrafi odnaleźć szczęścia

w miłości do Laury. Dręczony „jaskółczym niepokojem” decyduje się na samobójstwo. Nieudana próba samouniżenia staje się dla bohatera impulsem do poszukiwania własnego miejsca na ziemi, celu, który nadałby sens jego życiu, przyniósł szczęście. Kordian wzorem wielu romantycznych bohaterów wyrusza w zagraniczną podróż. Doświadczenia z Londynu, gdzie króluje pieniądź, nieudanego romansu z Wiolettą czy wizyta u papieża napominającego Polaków, aby byli lojalni wobec swojego władcy – cara, przynoszą Kordianowi gorzką wiedzę o świecie, ale też przyczyniają się do odnalezienia życiowego celu – walki o narodowe wyzwolenie.

Henryk Sienkiewicz pisał, że „szczęście jest zawsze tam, gdzie je człowiek widzi”. Nie ma jednej definicji tego pojęcia, nie ma jednej drogi do tego, aby szczęście próbować osiągnąć. Należy jednak pamiętać, że sama chęć bycia szczęśliwym nie spowoduje, że tak się wydarzy. Pościganie za szczęściem wymaga od człowieka podjęcia aktywności, gotowości do zawalczania o to, co dla niego ważne, a czasami dostrzeżenia tego, że szczęście czai się tam, gdzie w ogóle nie spodziewalibyśmy się go spotkać.

Ogólne zasady oceniania wypracowania

Poniższe zasady oceniania dotyczą wszystkich wypracowań z arkuszy maturalnych. Źródło: *Zasady oceniania rozwiązań zadań. Egzamin maturalny. Arkusz pokazowy. Język polski. Arkusz 2. Wypracowanie. Poziom podstawowy*, https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_MATURALNY_OD_2023/materialy_dodatkowe/pokazowe/Polski_PP/MPOP-P2-100-300-400-660-Q00-2203-zasady.pdf (dostęp: 20.05.2022).

1. W wypracowaniu nie jest wymagane omawianie utworów literackich w porządku chronologicznym ani w porządku przedstawionym w temacie, tj. lektura obowiązkowa, inny utwór literacki, konteksty. Zdający powinien zrealizować temat zgodnie z przyjętą przez siebie koncepcją.
2. Zdający może zrealizować temat w wybranej przez siebie formie wypowiedzi, np.: rozprawka, szkic krytyczny, przemówienie, list otwarty, artykuł, esej, pod warunkiem że będzie to **wypowiedź argumentacyjna**.
3. Jeżeli zdający nadaje tytuły lub śródtytuły pracy lub jej poszczególnym częściom, to bierze się je pod uwagę przy ocenie pracy, np. przy ocenie spójności. Tytuły i śródtytuły wlicza się do ogólnej liczby wyrazów.
4. W wypracowaniu powinny znaleźć się co najmniej dwa argumenty. Przywołanie utworu literackiego w formie streszczenia nie jest argumentem.
5. Zdający musi w wypracowaniu wykorzystać dwa konteksty, ale nie musi odwoływać się do dwóch różnych typów kontekstów, np. jeden kontekst filozoficzny, drugi – historyczny; mogą być to dwa konteksty z tej samej kategorii.
Jeżeli zdający przywoła w wypracowaniu lekturę obowiązkową jako kontekst i popełni błąd kardynalny, to praca zostanie oceniona na 0 punktów.
6. Wszystkie wyrazy napisane przez zdającego składają się na sumę wyrazów w wypracowaniu. Jeżeli zdający napisze rozdzielnie wyraz, który powinien napisać łącznie, to liczymy go jako dwa wyrazy. Liczbę wyrażoną cyframi traktujemy jako jeden wyraz.

ZASADY OCENIANIA WYPRACOWANIA

Źródło: *Informator o egzaminie maturalnym z języka polskiego jako przedmiotu obowiązkowego (część ustna oraz część pisemna na poziomie podstawowym) od roku szkolnego 2022/2023*, https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_MATURALNY_OD_2023/Informatory/Informator_EM2023_jezyk_polski_PP.pdf (dostęp: 20.05.2022).

Wymagania szczegółowe

Uwzględniono wymagania egzaminacyjne z Aneksu do *Informatora o egzaminie maturalnym z języka polskiego jako przedmiotu obowiązkowego* obowiązującego w latach szkolnych 2022/2023 oraz 2023/2024, https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_MATURALNY_OD_2023/Informatory/Aneks/Aneks_2023_2024_j%20C4%99zyk_polski_EM_PP.pdf (dostęp: 20.05.2022).

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich.

Zdający:

- 1) rozumie podstawy periodyzacji literatury, sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach: starożytność, średniowiecze, renesans, barok, oświecenie, romantyzm, pozytywizm, Młoda Polska, dwu-

dziestolecie międzywojenne, literatura wojny i okupacji, literatura lat 1945–1989 krajowa i emigracyjna, literatura po 1989 r.;

2) rozpoznaje konwencje literackie i określa ich cechy w utworach (fantastyczną, symboliczną, mimetyczną, realistyczną, naturalistyczną, groteskową);

3) rozróżnia gatunki epickie, liryczne, dramatyczne i synkretyczne, w tym: gatunki poznane w szkole podstawowej oraz epos, odę, tragedię antyczną, psalm, kronikę, satyrę, sielankę, balladę, dramat romantyczny, powieść poetycką, a także odmiany powieści i dramatu, wymienia ich podstawowe cechy gatunkowe;

4) rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego poznane w szkole podstawowej oraz środki znaczeniowe: oksymoron, peryfrazę, hiperbolę; leksykalne, w tym frazeologizmy; składniowe: antytezę, paralelizm, wyliczenie, elipsę; wersyfikacyjne, w tym przerzutnię; określa ich funkcje;

5) interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego;

6) rozpoznaje w tekstach literackich: ironię i autoironię, komizm, tragizm, humor, patos; określa ich funkcje w tekście i rozumie wartościujący charakter;

7) rozumie pojęcie groteski, rozpoznaje ją w tekstach oraz określa jej artystyczny i wartościujący charakter;

8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe;

9) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek z programami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi; poddaje ją refleksji;

10) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; interpretuje je i wartościuje;

11) rozumie pojęcie motywu literackiego i toposu, rozpoznaje podstawowe motywy i toposy oraz dostrzega żywotność motywów biblijnych i antycznych w utworach literackich; określa ich rolę w tworzeniu znaczeń uniwersalnych;

12) w interpretacji utworów literackich odwołuje się do tekstów poznanych w szkole podstawowej, w tym: bajek Ignacego Krasickiego, *Dziadów* cz. II oraz *Pana Tadeusza* Adama Mickiewicza, *Ballady* Juliusza Słowackiego;

13) porównuje utwory literackie lub ich fragmenty, dostrzega kontynuacje i nawiązania w porównywanych utworach, określa cechy wspólne i różne;

14) przedstawia propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej;

15) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historyczno-literacki, historyczny, polityczny, kulturowy, filozoficzny, biograficzny, mitologiczny, biblijny, egzystencjalny;

16) rozpoznaje obecne w utworach literackich wartości uniwersalne i narodowe; określa ich rolę i związek z problematyką utworu oraz znaczenie dla budowania własnego systemu wartości.

II. Kształcenie językowe.

1. Gramatyka języka polskiego.

Zdający:

1) wykorzystuje wiedzę z dziedziny fleksji, słowotwórstwa, frazeologii i składni w analizie i interpretacji tekstów oraz tworzeniu własnych wypowiedzi;

2) rozumie różnicowanie składniowe zdań wielokrotnie złożonych, rozpoznaje ich funkcje w tekście i wykorzystuje je w budowie wypowiedzi o różnym charakterze;

3) rozpoznaje argumentacyjny charakter różnych konstrukcji składniowych i ich funkcje w tekście; wykorzystuje je w budowie własnych wypowiedzi;

4) rozumie rolę szyku wyrazów w zdaniu oraz określa rolę jego przekształceń w budowaniu znaczenia wypowiedzi.

2. Różnicowanie języka.

Zdający:

2) rozróżnia style funkcjonalne polszczyzny oraz rozumie zasady ich stosowania;

4) zna, rozumie i funkcjonalnie wykorzystuje biblizmy, mitologizmy, sentencje, przysłowia i aforyzmy obecne w polskim dziedzictwie kulturowym.

3. Komunikacja językowa i kultura języka.

Zdający:

- 2) rozpoznaje zjawiska powodujące niejednoznaczność wypowiedzi (homonimie, elipsy, paradoksy), dba o jasność i precyzję komunikatu;
- 3) posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej;
- 5) stosuje zasady etyki wypowiedzi; wartościuje wypowiedzi językowe, stosując kryteria, np. prawda – fałsz, poprawność – niepoprawność;
- 7) stosuje zasady etykiety językowej w wypowiedziach ustnych i pisemnych odpowiednie do sytuacji.

4. Ortografia i interpunkcja.

Zdający:

- 1) stosuje zasady ortografii i interpunkcji, w tym szczególnie: pisowni wielką i małą literą, pisowni łącznej i rozłącznej partykuły nie oraz partykuły -bym, -byś, -by z różnymi częściami mowy; pisowni zakończeń -ji, -ii, -i; zapisu przedrostków roz-, bez-, wes-, wz-, ws-; pisowni przyimków złożonych; pisowni nosówek (a, ę) oraz połączeń om, on, em, en; pisowni skrótów i skrótowców.

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Elementy retoryki.

Zdający:

- 1) formułuje tezy i argumenty w wypowiedzi ustnej i pisemnej przy użyciu odpowiednich konstrukcji składniowych;
- 3) rozumie i stosuje w tekstach retorycznych zasadę kompozycyjną (np. teza, argumenty, apel, pointa);
- 6) rozumie, na czym polega logika i konsekwencja toku rozumowania w wypowiedziach argumentacyjnych i stosuje je we własnych tekstach.

2. Mówienie i pisanie.

Zdający:

- 1) zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie;
- 2) buduje wypowiedź w sposób świadomy, ze znajomością jej funkcji językowej, z uwzględnieniem celu i adresata, z zachowaniem zasad retoryki;
- 4) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: wypowiedź o charakterze argumentacyjnym, szkic interpretacyjny, szkic krytyczny, definicja, hasło encyklopedyczne, notatka syntetyzująca;
- 5) odróżnia streszczenie od parafrazy; funkcjonalnie stosuje je w zależności od celu wypowiedzi;
- 7) stosuje retoryczne zasady kompozycyjne w tworzeniu własnego tekstu; wygłasza mowę z uwzględnieniem środków pozajęzykowych;
- 8) w interpretacji przedstawia propozycję odczytania tekstu, formułuje argumenty na podstawie tekstu oraz znanych kontekstów, w tym własnego doświadczenia, przeprowadza logiczny wywód służący uprawnieniu formułowanych sądów;
- 9) stosuje zasady poprawności językowej i stylistycznej w tworzeniu własnego tekstu; potrafi weryfikować własne decyzje poprawnościowe;
- 10) wykorzystuje wiedzę o języku w pracy redakcyjnej nad tekstem własnym, dokonuje korekty tekstu własnego, stosuje kryteria poprawności językowej.

IV. Samokształcenie:

Zdający:

- 1) porządkuje informacje w problemowe całości poprzez ich wartościowanie; syntetyzuje poznawane treści wokół problemu, tematu, zagadnienia oraz wykorzystuje je w swoich wypowiedziach;
- 3) dokonuje krytycznej selekcji źródeł.

Każdy temat wymaga odwołania się do obowiązkowej lektury szkolnej, wybranej spośród lektur obowiązkowych, których lista jest zamieszczona w arkuszu egzaminacyjnym.

Za napisanie wypracowania zdający będzie mógł otrzymać maksymalnie 35 punktów. Oceniając wypracowanie, egzaminatorzy będą przydzielali punkty w czterech **kryteriach głównych**, tj.:

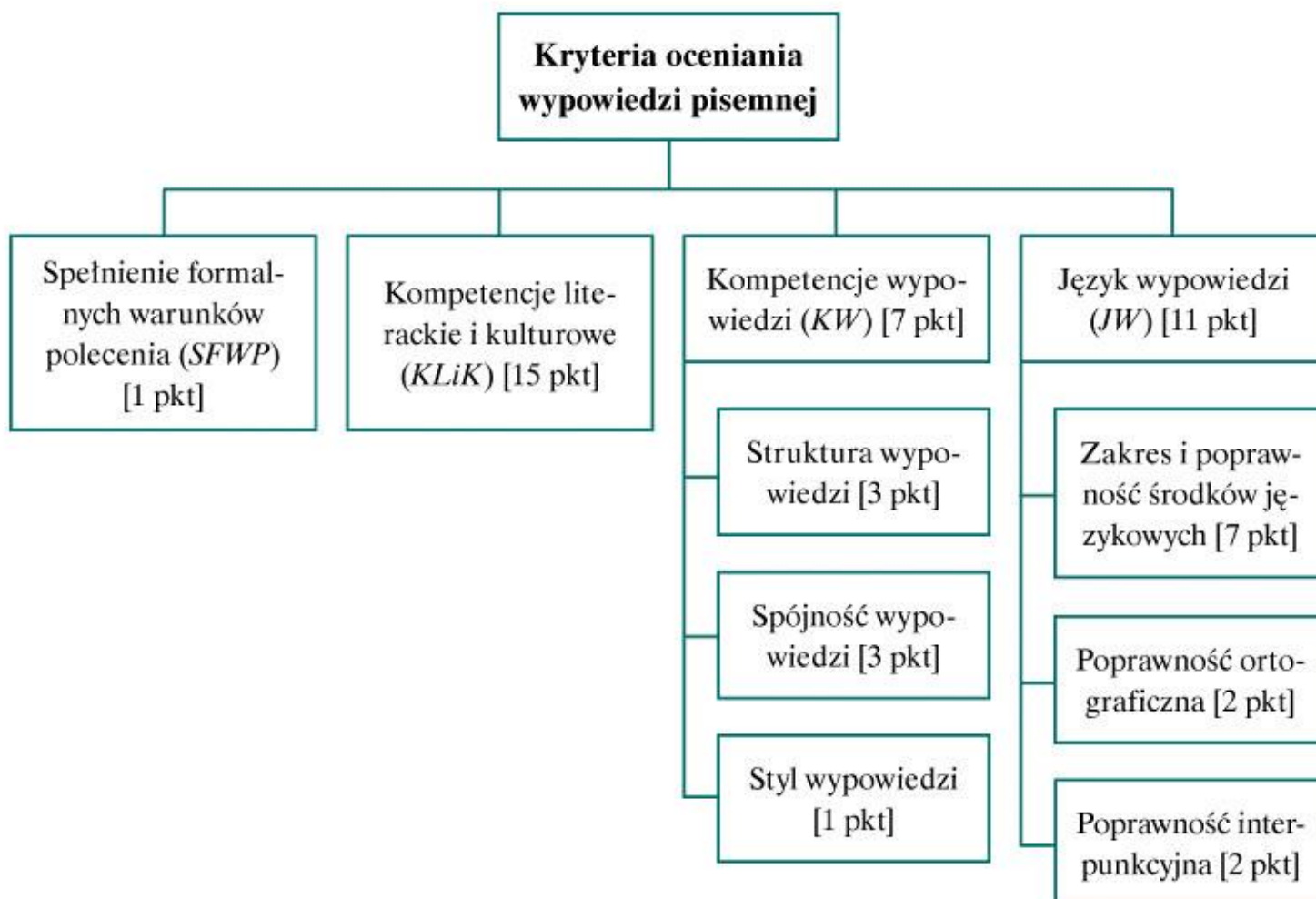
1. spełnienie formalnych warunków polecenia (od 0 do 1 pkt; $\approx 3\%$)
2. kompetencje literackie i kulturowe (od 0 do 16 pkt; $\approx 46\%$)
3. kompozycja wypowiedzi (od 0 do 7 pkt; $= 20\%$)
4. język wypowiedzi (od 0 do 11 pkt; $\approx 31\%$).

W ramach 3. kryterium głównego, tj. „kompozycja wypowiedzi”, egzaminatorzy będą przydzielali punkty w trzech **kryteriach składowych**, tj.:

- 3a. struktura wypowiedzi
- 3b. spójność wypowiedzi (tj. logika i uporządkowanie wypowiedzi)
- 3c. styl wypowiedzi.

W ramach 4. kryterium głównego, tj. „język wypowiedzi”, egzaminatorzy będą przydzielali punkty w trzech **kryteriach składowych**, tj.:

- 4a. zakres i poprawność środków językowych
- 4b. poprawność ortograficzna
- 4c. poprawność interpunkcyjna.

1. Spełnienie formalnych warunków polecenia (maksymalnie 1 punkt)

Sprawdzając wypracowanie zdającego w tym kryterium, egzaminator będzie oceniał, czy:

- nie występuje w nim błąd kardynalny
- w wypracowaniu zdający odwołał się do lektury obowiązkowej wybranej z listy lektur zamieszczonej w arkuszu egzaminacyjnym
- wypowiedź w co najmniej jednym fragmencie dotyczy problemu wskazanego w poleceniu
- napisane wypracowanie jest w jakiegokolwiek części wypowiedzią argumentacyjną.

• W wypracowaniu nie występuje błąd kardynalny. ORAZ • W wypracowaniu jest odwołanie do lektury obowiązkowej wybranej z listy lektur zamieszczonej w arkuszu egzaminacyjnym. ORAZ • Wypracowanie przynajmniej częściowo dotyczy problemu wskazanego w poleceniu. ORAZ • Wypracowanie przynajmniej częściowo jest wypowiedzią argumentacyjną.	1 pkt
• Wypracowanie nie spełnia któregokolwiek z warunków określonych w kategorii „1 pkt”. ALBO • Wypowiedź jest napisana w formie planu albo w punktach.	0 pkt

Uwaga: jeżeli w kryterium *Spełnienie formalnych warunków polecenia* przyznano 0 pkt, we wszystkich pozostałych kryteriach przyznaje się 0 pkt.

Wyjaśnienia (kryterium 1. – SFWP)	
1. <u>Błąd kardynalny</u> to błąd rzeczowy świadczący o: 1) nieznajomości treści lektury obowiązkowej, do której odwołuje się zdający, w zakresie: a) fabuły, w tym głównych wątków utworu; b) losów głównych bohaterów, w tym np. łączenie biografii różnych bohaterów; LUB 2) całkowicie nieuprawnionej interpretacji lektury obowiązkowej będącej falsyfikacją danego tekstu. 2. W przypadku lektur obowiązkowych błąd kardynalny może dotyczyć wyłącznie lektur obowiązkowych wskazanych w podstawie programowej jako lektury do omówienia w całości (nie w fragmentach). 3. W wypracowaniu zdający musi odwołać się do lektury obowiązkowej – w zależności od tematu – wskazanej w poleceniu albo wybranej z listy lektur zamieszczonej w arkuszu egzaminacyjnym. Odwołanie się zdającego do lektury obowiązkowej oznacza, że co najmniej jedno zdanie o tej lekturze ma charakter analityczny, a nie tylko informacyjny. a) <u>Przykład zdania analitycznego</u>: W <i>Lalce</i> to w Zaslawku można zobaczyć świetnie funkcjonujące gospodarstwo Prezesowej, która realizowała pozytywistyczne idee pracy organicznej i pracy u podstaw. b) <u>Przykład zdania informacyjnego</u>: W swojej pozytywistycznej powieści pt. <i>Lalka</i> Bolesław Prus ukazuje obraz Warszawy. Za zdania informacyjne uznaje się również sformułowania będące wyłącznie przepisnymi fragmentami polecenia lub parafrazą polecenia. 4. Jeśli <u>jedyna</u> lektura obowiązkowa jest przywołana lakonicznie, bardziej w kontekście/w nawiązaniu do innego utworu literackiego, który zdający szerzej omawia w wypracowaniu, wówczas przywołanie tej lektury traktowane jest jako spełnienie formalnych warunków zadania, ale oceniając <i>KLiK</i>, nie uwzględnia się tej lektury jako kontekst. 5. „Problem wskazany w poleceniu” obejmuje: a) zakres merytoryczny zagadnienia, którego omówienie jest wymagane, ORAZ b) opinię zdającego wraz z uzasadnieniem. 6. Wypracowanie <u>przynajmniej częściowo dotyczy problemu wskazanego w poleceniu</u>, jeżeli obejmuje co najmniej jeden aspekt zakresu merytorycznego ORAZ opinię albo uzasadnienie. 7. Wypracowanie <u>przynajmniej częściowo jest wypowiedzią argumentacyjną</u>, jeżeli zawiera co najmniej jeden akapit argumentacyjny.	

2. Kompetencje literackie i kulturowe (maksymalnie 16 punktów)

Sprawdzając wypracowanie zdającego w tym kryterium, egzaminator będzie oceniał, czy w wypracowaniu zdający:

- wykorzystał znajomość – odpowiednio – wskazanej w poleceniu lub wybranej lektury obowiązkowej oraz innego utworu literackiego w sposób funkcjonalny
- funkcjonalnie wykorzystał konteksty, np.: historycznoliteracki, teoretycznoliteracki, literacki, biograficzny, kulturowy, mitologiczny, biblijny, religijny, historyczny, filozoficzny, egzystencjalny, polityczny, społeczny, które pogłębiają i rozwijają rozważany problem
- przedstawił bogatą argumentację, świadczącą o jego erudycji
- wykazał się wiedzą i umiejętnościami z zakresu kształcenia literackiego i kulturowego oraz kształcenia językowego
- nie popełnił błędów rzeczowych zarówno w odniesieniu do przywołanych tekstów literackich oraz kontekstów, jak i terminologii historycznoliterackiej oraz/lub teoretycznoliterackiej.

Funkcjonalność wykorzystania utworów wskazanych w poleceniu (lektury obowiązkowej oraz innego utworu literackiego).	Poziom argumentacji wypowiedzi; erudycyjność wypowiedzi	Liczba punktów	Błędy rzeczowe
Dwa utwory wykorzystane w pełni funkcjonalnie.	• Bogata argumentacja. • Funkcjonalne wykorzystanie dwóch kontekstów. • Wypowiedź świadczy o erudycji zdającego.	16 pkt	Za każdy błąd rzeczowy należy odjąć 1 pkt od ogólnej liczby punktów przyznanych za KLiK (od 0 do 16; bez punktów ujemnych).
	• Zadowalająca argumentacja. • Co najmniej jeden kontekst wykorzystany funkcjonalnie.	15 pkt	
	• Zadowalająca argumentacja. • W pracy kontekst/konteksty wykorzystano częściowo funkcjonalnie.	14 pkt	
	• Powierzchnowa argumentacja. • W pracy nie wykorzystano funkcjonalnie kontekstów.	13 pkt	
Jeden utwór wykorzystany w pełni funkcjonalnie, a drugi – częściowo funkcjonalnie.	• Bogata argumentacja. • Funkcjonalne wykorzystanie dwóch kontekstów. • Wypowiedź świadczy o erudycji zdającego.	12 pkt	
	• Zadowalająca argumentacja. • Co najmniej jeden kontekst wykorzystany funkcjonalnie.	11 pkt	
	• Powierzchnowa argumentacja. • W pracy kontekst/konteksty wykorzystano częściowo funkcjonalnie.	10 pkt	
	• Powierzchnowa argumentacja. • W pracy nie wykorzystano funkcjonalnie kontekstów.	9 pkt	

Funkcjonalność wykorzystania utworów wskazanych w poleceniu (lektury obowiązkowej oraz innego utworu literackiego).	Poziom argumentacji wypowiedzi; erudycyjność wypowiedzi	Liczba punktów	Błędy rzeczowe
Dwa utwory wykorzystane częściowo funkcjonalnie.	- Trafna argumentacja. - Funkcjonalne wykorzystanie dwóch kontekstów. - Praca zawiera fragmenty erudycyjne.	8 pkt	Za każdy błąd rzeczowy należy odjąć 1 pkt od ogólnej liczby punktów przyznanych za <i>KLIK</i> (od 0 do 16; bez punktów ujemnych).
	- Zadowalająca argumentacja. - Co najmniej jeden kontekst wykorzystany funkcjonalnie.	7 pkt	
	- Powierzchnowa argumentacja. - W pracy kontekst/konteksty wykorzystano częściowo funkcjonalnie.	6 pkt	
	- Powierzchnowa argumentacja. - W pracy nie wykorzystano funkcjonalnie kontekstów.	5 pkt	
Tylko jeden utwór wykorzystany częściowo ALBO w pełni funkcjonalnie.	- Trafna argumentacja. - Funkcjonalne wykorzystanie dwóch kontekstów.	4 pkt	
	- Zadowalająca argumentacja. - Co najmniej jeden kontekst wykorzystany funkcjonalnie.	3 pkt	
	- Powierzchnowa argumentacja. - W pracy kontekst/konteksty wykorzystano częściowo funkcjonalnie.	2 pkt	
	- Powierzchnowa argumentacja. - W pracy nie wykorzystano funkcjonalnie kontekstów.	1 pkt	
Żaden utwór nie został wykorzystany przynajmniej w części funkcjonalnie.		0 pkt	

Uwaga: jeżeli **ostateczna liczba punktów** przyznana w kryterium *Kompetencje literackie i kulturowe*, tj. liczba punktów po odjęciu punktów za błędy rzeczowe (jeżeli wystąpiły w pracy), wynosi 0 pkt, wówczas w pozostałych kryteriach (*Kompozycja wypowiedzi* oraz *Język wypowiedzi*) przyznaje się 0 pkt.

Wyjaśnienia (kryterium 2. – <i>KLiK</i>)
1. Poprzez <u>wykorzystanie</u> utworu rozumie się wykorzystanie znajomości jego treści oraz odczytanych sensów. 2. Zdający powinien <u>funkcjonalnie</u> wykorzystać w wypracowaniu znajomość dwóch utworów wskazanych w poleceniu, tzn. lektury obowiązkowej ORAZ innego utworu literackiego. Funkcjonalne wykorzystanie znajomości tekstu oznacza przywołanie w wypracowaniu: 1) takich elementów fabuły, np. wydarzeń, bohaterów, wątków 2) sensów utworów, które istotnie wspierają tok rozumowania zdającego, albo dobrze ilustrują to, o czym zdający pisze.

Funkcjonalność wykorzystania znajomości tekstów ocenia się w odniesieniu do tematu pracy. Jeżeli w części zasadniczej pracy w charakterze argumentów/przykładów wykorzystane są elementy fabuły lub sensy utworów, które nie są spójne np. ze stanowiskiem zdającego wyrażonym we wstępie do pracy – wówczas uwzględnia się tę niespójność w ocenie spójności.

3. Utwór literacki nie jest wykorzystany funkcjonalnie, jeżeli zdający wyłącznie streszcza ten utwór lub wybrane jego wątki, ale nie wyciąga żadnego wniosku, nie formułuje żadnej refleksji związanej ze streszczonym utworem.
4. Jeżeli zdający w wypracowaniu napisze więcej niż o dwóch utworach literackich (np. o dwóch lekturach obowiązkowych i o dwóch innych tekstach literackich), o różnym stopniu funkcjonalności, do oceny stopnia realizacji kryterium bierze się pod uwagę dwa utwory wykorzystane w sposób najbardziej funkcjonalny, z których jeden musi być lekturą obowiązkową. Pozostałe utwory mogą być traktowane jako kontekst literacki.
5. Argumentacja to udowodnienie tezy/opinii/stanowiska przedstawionego przez zdającego za pomocą argumentów.

Bogata argumentacja – to argumentacja rzeczowa, pogłębiona, poparta trafnymi przykładami i szeroka/wieloaspektowa, uwzględniająca konteksty, stanowiąca – jako całość – wnikliwą analizę problemu sformułowanego w poleceniu; zawiera elementy refleksji/głębszego namysłu nad problemem. W sytuacji, gdy znajomość utworów literackich została wykorzystana częściowo funkcjonalnie, mówimy o argumentacji trafnej.

Zadowolająca argumentacja – to argumentacja rzeczowa, pogłębiona, poparta trafnymi przykładami.

Powierzchowna argumentacja – to argumentacja oparta na uogólnieniach, niewnikająca w istotę rzeczy, poprzestająca na pobieżnych obserwacjach, mało dokładna, czasami niepoparta przykładami; również argumentacja, w której zdający podejmuje próbę zbudowania argumentu, dobierając jedynie środki językowe typowe dla struktur argumentacyjnych, np. *Moim pierwszym argumentem jest...*

6. Kontekst należy rozumieć jako odniesienie się przez zdającego w pracy do np.:

- 1) innego utworu literackiego niż wskazany w poleceniu
- 2) historii literatury
- 3) teorii literatury
- 4) charakteru epoki
- 5) biografii autora
- 6) filmu, spektaklu teatralnego
- 7) utworu muzycznego, dzieła plastycznego
- 8) mitologii
- 9) Biblii
- 10) religii
- 11) historii
- 12) filozofii
- 13) kwestii politycznych
- 14) kwestii społecznych,

wybrane przez zdającego w sposób celowy, przydatne do osadzenia omawianego utworu w szerszej perspektywie i pogłębionego odczytania sensów utworu literackiego, do którego zdający odwołuje się w wypracowaniu. Funkcjonalne wykorzystanie kontekstu polega na trafnym jego doborze ze względu na rozważany problem; kontekst pogłębia i rozwija omawiane zagadnienie. Pogłębienie i omówienie danego zagadnienia poprzez konteksty nie oznaczają konieczności dogłębnej analizy samych kontekstów jako takich; w szczególności nie może prowadzić do dygresji stosowanej niefunkcjonalnie.

7. Kontekst wykorzystany częściowo funkcjonalnie to odniesienie wyłącznie na poziomie przywołania, np. informacji, wydarzenia; kontekst jest poprawny, ale ogranicza się tylko do funkcji informacyjnej, nie pogłębia i nie rozwija omawianego zagadnienia.
8. Kontekst poprzez odniesienie się przez zdającego do innego utworu literackiego niż wskazany w poleceniu nie jest wykorzystany funkcjonalnie, jeżeli zdający wyłącznie streszcza ten utwór lub wybrane jego wątki, ale nie wyciąga żadnego wniosku, nie formułuje żadnej refleksji związanej ze streszczonym utworem.
9. Erudycję należy rozumieć jako wiedzę przedmiotową zdającego, w tym wiedzę i umiejętność wykorzystania kontekstów, kodów kulturowych, terminologii, znajomości kultury, w tym literatury i sztuki. Wypowiedź świadcząca o erudycji zdającego to wypracowanie, w którym zdający, rozważając problem sformułowany w poleceniu, funkcjonalnie wykorzystał wiedzę przedmiotową.
10. W ocenie poziomu argumentacji wypowiedzi nie uwzględnia się fragmentów wypowiedzi zawierających błędy rzeczowe.
11. Błąd rzeczowy – to błąd świadczący o:
 - nieznajomości wskazanej w poleceniu lektury obowiązkowej (zamieszczonej w arkuszu egzaminacyjnym), do której odwołuje się zdający, w zakresie innym niż w przypadku błędu kardynalnego, tj. np. błąd w nazwisku autora, w przypisaniu autorstwa, w nazwisku/imieniu bohatera (dopuszczalne błędy w zapisie, nieprowadzące do trudności w identyfikacji bohatera lub autora, np. **Russeau* albo **Rousseau* zamiast *Rousseau* – błędny zapis to błąd ortograficzny), dotyczący losów bohaterów drugoplanowych bądź wątków innych niż główne
 - nieznajomości utworu literackiego lub tekstu kultury, do którego odwołuje się zdający, innego niż lektura obowiązkowa lub utwór literacki wskazany w poleceniu (każdy błąd merytoryczny)
 - nieuprawnionej interpretacji fragmentu lub fragmentów/części utworu literackiego, w tym poetyckiego, do którego odwołuje się zdający, będącej częściową lub całkowitą falsyfikacją danego utworu
 - nieznajomości zagadnień z zakresu teorii i historii literatury bądź języka, np. stosowanie pojęć typowych dla epiki w odniesieniu do liryki (np. **narrator wiersza*; **wiersz „Ocalony” Różewicza opowiada*). Nie są błędem rzeczowym sformułowania takie jak np. *utwór pokazuje*, *wiersz ukazuje*
 - braku wiedzy dotyczącej wybranego przez zdającego kontekstu, np. błędne przywołanie pojęć lub faktów historycznych.
 Jako błąd rzeczowy traktujemy również niepoprawne przywołanie cytatu z utworu literackiego, oznaczone cudzysłowem.
12. Dokładnie ten sam błąd rzeczowy (np. konsekwentne stosowanie błędnego imienia bohatera, którego da się w jednoznaczny sposób zidentyfikować, a fakty opisane w wypracowaniu świadczą o znajomości lektury) powtórzony kilkakrotnie jest liczony jako jeden błąd.
13. Jeżeli dane sformułowanie stosowane/uznawane jest w nauczaniu zwyczajowo za „termin” (np. *apokalipsa spełniona*), ale nie jest terminem w rozumieniu encyklopedycznym oraz/lub nie jest wymienione w podstawie programowej, to błędu w takim sformułowaniu (np. **apokalipsa przepowiadana*) nie traktuje się jako błędu rzeczowego, a jako błąd językowy.

3. Kompozycja wypowiedzi: struktura, spójność i styl (maksymalnie 7 punktów)

Sprawdzając wypracowanie zdającego w tym kryterium, egzaminator będzie ocenił, czy:

1. w zakresie struktury wypowiedzi:

- kompozycja wypowiedzi jest funkcjonalna, tzn. czy układ i sposób przedstawienia treści pomaga w zrozumieniu wypowiedzi
- podział wypowiedzi – zarówno w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie), jak i w zakresie struktury akapitów – jest poprawny i funkcjonalny

2. w zakresie spójności wypowiedzi:

- wypowiedź jest spójna, tzn. złożona z elementów, które tworzą logiczną i uporządkowaną całość
- w wypowiedzi spójność jest zachowana zarówno wewnątrz zdań, jak również między zdaniami i akapitami
- w wypowiedzi użyte zostały odpowiednie środki językowe, np. wskaźniki zespolenia tekstu, struktury metatekstowe, leksykalne wykładniki spójności, które ułatwiają śledzenie toku rozumowania autora

3. w zakresie stylu wypowiedzi:

- styl wypowiedzi jest stosowny, tzn. czy zdający konsekwentnie posługuje się jednym, wybranym stylem, a jeżeli miesza różne style w wypowiedzi – to czy jest to uzasadnione (czy czemuś to służy, jest funkcjonalne) oraz czy zdający nie napisał wypowiedzi, stosując słownictwo charakterystyczne dla stylu potocznego w odmianie mówionej.

3a. Struktura wypowiedzi

Uporządkowanie elementów treściowych wypowiedzi	Podział wypowiedzi	Liczba punktów	
Elementy treściowe wypowiedzi w całości lub w przeważającej części pracy są zorganizowane problemowo.	Poprawny zarówno w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie), jak i w zakresie struktury akapitów; sposób podziału tekstu pomaga w zrozumieniu tez zdającego. Dopuszczalna 1 usterka.	3 pkt	A
	Usterki w podziale tekstu w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie) ALBO w zakresie struktury akapitów.	2 pkt	B
	Usterki w podziale tekstu w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie) ORAZ w zakresie struktury akapitów.	1 pkt	C
- W pracy podjęta jest próba organizacji elementów treściowych wypowiedzi problemowo. - Elementy treściowe wypowiedzi zorganizowane w pracy częściowo problemowo, częściowo wyłącznie pod względem formalnym. - Elementy treściowe wypowiedzi w całości lub w przeważającej części pracy zorganizowane wyłącznie pod względem formalnym, np. wg kolejno omawianych tekstów literackich.	Poprawny zarówno w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie), jak i w zakresie struktury akapitów; sposób podziału tekstu pomaga w zrozumieniu tez zdającego. Dopuszczalna 1 usterka.	2 pkt	D
	Usterki w podziale tekstu w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie) ALBO w zakresie struktury akapitów.	1 pkt	E
	Usterki w podziale tekstu w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie) ORAZ w zakresie struktury akapitów.	0 pkt	F
Elementy treściowe wypowiedzi niezorganizowane; wypowiedź stanowi zbiór w znacznej mierze niezależnych elementów.		0 pkt	G

Wyjaśnienia (kryterium 3a – Struktura wypowiedzi)

- Elementy treściowe wypowiedzi to – najogólniej rzecz ujmując – „bloki”, na które podzielone jest wypracowanie (w najprostszej formie: wstęp – część zasadnicza (rozwiniecie) – zakończenie, ale „część zasadnicza” zazwyczaj jest dzielona na kolejne „bloki”, tj. akapity).

- 1) Elementy treściowe wypowiedzi są zorganizowane problemowo (w toku problemowym), jeżeli każdy z „bloków” w części zasadniczej wypracowania omawia np. jeden aspekt tematu. Omawiając wybrany aspekt, zdający przywołuje argumentację i przykłady z różnych tekstów literackich/kontekstów; czynnikiem organizującym dany „blok” jest właśnie problem („ponadtekstowo”, „międzytekstowo”), a nie dany tekst literacki.
- 2) Możliwa jest sytuacja, w której zorganizowanie problemowe „pokrywa się” ze zorganizowaniem według kolejno omawianych tekstów literackich, jeżeli w pracy widoczny jest zamysł kompozycyjny wskazujący na tematyczne ustrukturyzowanie wypowiedzi, np. kolejny tekst literacki stanowi przykład umożliwiający np. uszczegółowienie wcześniej omawianego zagadnienia.
- 3) Elementy treściowe wypowiedzi są zorganizowane wyłącznie pod względem formalnym (w toku liniowym), jeżeli każdy z „bloków” w części zasadniczej wypracowania dotyczy innego tekstu literackiego/kontekstu, a jedynym identyfikowalnym czynnikiem organizującym taki układ jest po prostu omawianie w następujących po sobie „blokach” zagadnień dotyczących kolejnych tekstów/kontekstów; tekst jest zorganizowany wg tekstów „jeden po drugim” (np. zmiana kolejności akapitów nie wpływa na strukturę tekstu).
2. Ocena podziału wypowiedzi w skali ogólnej wymaga rozważenia proporcji i funkcjonalności zasadniczych „bloków” pracy, tj. wstępu – części zasadniczej – zakończenia. Usterki w podziale wypowiedzi w skali ogólnej mogą wynikać z np. nieproporcjonalnie i niefunkcjonalnie długiego wstępu, ze zbyt krótkiego (lakonicznego) zakończenia lub z braku jednego z tych „bloków”.
3. Ocena podziału wypowiedzi na akapity wymaga rozważenia, czy logika wyводу została odzwierciedlona w podziale na graficznie wyodrębnione i funkcjonalne akapity. Usterki w podziale wypowiedzi na akapity mogą wynikać np. z faktu, że w pracy występują wyodrębnione graficznie akapity, które nie stanowią zwartej myślowo całości, albo występują akapity, które powinny zostać podzielone na mniejsze bloki, ponieważ taki akapit zawiera kilka wątków (każdy z takich wątków stanowi sam w sobie swartą myślowo całość).
4. W ocenie struktury wypowiedzi nie uwzględnia się niezrealizowania przez zdającego któregoś z elementów tematu, np. nieodwołania się w ogóle do jednego z tekstów wskazanych w temacie jako obowiązkowy.

3b. Spójność wypowiedzi

Wypowiedź jest w całości spójna lub występują w niej nie więcej niż 2 zaburzenia w spójności (tj. logice, uporządkowaniu) na poziomie poszczególnych akapitów LUB całej wypowiedzi.	3 pkt
W wypowiedzi występuje 3–5 zaburzeń w spójności (tj. logice, uporządkowaniu) na poziomie poszczególnych akapitów LUB całej wypowiedzi.	2 pkt
- W wypowiedzi występuje 6–8 zaburzeń w spójności (tj. logice, uporządkowaniu) na poziomie poszczególnych akapitów LUB całej wypowiedzi. LUB - Wstęp pracy jest treściowo niespójny z częścią zasadniczą pracy ALBO z zakończeniem pracy. - ALBO - Zakończenie pracy jest treściowo niespójne z wstępem ALBO częścią zasadniczą pracy.	1 pkt
- W wypowiedzi występuje 9 lub więcej zaburzeń w spójności (tj. logice, uporządkowaniu) na poziomie poszczególnych akapitów LUB całej wypowiedzi. LUB - Wstęp pracy jest treściowo niespójny z częścią zasadniczą pracy ORAZ z zakończeniem pracy. - ALBO - Zakończenie pracy jest treściowo niespójne z wstępem ORAZ częścią zasadniczą pracy.	0 pkt

Wyjaśnienia (kryterium 3b – Spójność wypowiedzi)

1. Wypowiedź jest spójna, jeżeli elementy, które ją tworzą, stanowią logiczną i uporządkowaną całość.
2. Wywód jest uporządkowany, jeśli każdy kolejny akapit wynika z poprzedniego, a np. przestawienie akapitów zaburzyłoby tok rozumowania przyjęty przez zdającego.
3. Zaburzenia w spójności mogą wynikać m.in. z:
 - a) błędów logicznych, w tym ze zbyt daleko idących uogólnień, nieuzasadnionych wniosków (np. wnioski w zakończeniu pracy nie wynikają z przeprowadzonego rozumowania), sprzecznych stwierdzeń
 - b) odstępstw od podporządkowania wyводу myśli przewodniej, np. wypracowanie zawiera niefunkcjonalne fragmenty stanowiące niezwiązane z tematem wątki poboczne
 - c) zredagowaniu wstępu lub rozwinięcia, lub zakończenia, lub akapitu, które nie pasują logicznie do pozostałej części wypracowania, nie łączą się logicznie z poprzedzającą je częścią/poprzedzającym je akapitem
 - d) rozwijania jednocześnie więcej niż jednego wątku („zazębiania” się wątków)
 - e) pomijania pośrednich ogniw rozumowania, tzw. skróty myślowe
 - f) wprowadzenie treści nieistotnych, zbędnych dla pracy, bez związku/pozostających w wątpliwym związku z tematem/wywodem
 - g) wprowadzania dygresji stosowanych niefunkcjonalnie
 - h) przerywania toku myślenia zbędnymi zdaniami.
4. Błędy w spójności wewnątrz akapitów oznaczają np. nielogiczne połączenia zdań w akapicie oraz brak zastosowania w nim wskaźników zespolenia.
5. Błędy w spójności między akapitami oznaczają nielogiczne powiązanie danego akapitu z poprzednim lub poprzednimi akapitami oraz brak zastosowania wskaźników zespolenia między akapitami.
6. Błąd w składni prowadzący do błędu w spójności jest traktowany zarówno jako błąd językowy, jak i błąd w spójności.

3c. Styl wypowiedzi

Styl w całości lub w przeważającej części stosowny, tj. adekwatny do odmiany pisanej języka oraz do sytuacji komunikacyjnej (jednorodny albo funkcjonalnie niejednorodny).	1 pkt
Wypracowanie nie spełnia warunków określonych w kategorii „1 pkt”.	0 pkt

Wyjaśnienia (kryterium 3c – Styl wypowiedzi)

1. Styl wypowiedzi – co do zasady – powinien być: jasny, prosty (nie: zawiły, pretensjonalny), zwiezły, jednolity. Dodatkowo może być żywy, obrazowy.
2. Wypracowanie powinno być napisane stylem stosownym do sytuacji komunikacyjnej, jaką jest egzamin maturalny, co oznacza, że nie należy redagować go, stosując słownictwo charakterystyczne dla stylu potocznego w odmianie mówionej. Styl uznaje się za stosowny w przeważającej części, jeżeli jest stosowany w orientacyjnie 2/3 pracy. Styl jest niestosowny do sytuacji komunikacyjnej, jeżeli orientacyjnie ok. 2/3 wypracowania zredagowane jest przy użyciu struktur językowych charakterystycznych dla stylu potocznego w odmianie mówionej.
3. Styl wypracowania jest jednorodny, jeśli zdający konsekwentnie posługuje się jednym, wybranym stylem, odpowiednim dla treści i formy wypowiedzi, lub miesza różne style w wypowiedzi, ale jest to uzasadnione i celowe.
4. Indywidualne upodobania stylistyczne egzaminatora nie mogą wpływać na ocenę stylu pracy zdającego.

4. Język wypowiedzi (maksymalnie 11 punktów)

Sprawdzając wypracowanie zdającego w tym kryterium, egzaminator będzie oceniał:

1. w odniesieniu do zakresu i poprawności środków językowych:

- czy zdający poprawnie użył w wypowiedzi różnych rodzajów zdań i bogatej leksyki (np. frazeologizmów, wyrazów rzadziej używanych w języku polskim), czy też ograniczył się do najprostszych środków językowych
- czy środki językowe, których użył zdający, pozwalają mu zrealizować temat w sposób swobodny i precyzyjny, czy też pobieżny, sprawiający trudność w zrozumieniu tekstu
- ile błędów językowych, w tym błędów stylistycznych, zdający popełnił w pracy

2. w odniesieniu do poprawności ortograficznej:

- ile błędów ortograficznych zdający popełnił w pracy

3. w odniesieniu do poprawności interpunkcyjnej:

- ile błędów interpunkcyjnych zdający popełnił w pracy.

4a. Zakres i poprawność środków językowych

Oceniając język wypowiedzi, egzaminator najpierw oceni zakres użytych środków językowych, a następnie – ich poprawność. Ostateczną liczbę punktów ustali na podstawie oceny obu tych aspektów wypowiedzi, zgodnie z poniższą tabelą.

Poprawność środków	Nie więcej niż 3 błędy jęz.	4–5 błędów jęz.	6–7 błędów jęz.	8–9 błędów jęz.	10–11 błędów jęz.	12–14 błędów jęz.	15–17 błędów jęz.	18 lub więcej błędów jęz.
Zakres środków	A	B	C	D	E	F	G	H
1. Szeroki zakres środków językowych, tzn. • zróżnicowana składnia, • zróżnicowana leksyka, w tym np. bogata frazeologia, precyzyjne słownictwo umożliwiających pełną i swobodną realizację tematu.	7 pkt	6 pkt	5 pkt	4 pkt	3 pkt	2 pkt	1 pkt	0 pkt
2. Zadowalający zakres środków językowych, tzn. składnia i leksyka stosowne/odpowiednie do realizacji tematu.	6 pkt	5 pkt	4 pkt	3 pkt	2 pkt	1 pkt	0 pkt	0 pkt
3. Wąski zakres środków językowych, tzn. składnia i leksyka proste/ograniczone, utrudniające realizację tematu.	5 pkt	4 pkt	3 pkt	2 pkt	1 pkt	0 pkt	0 pkt	0 pkt

Przykładowo: za wypowiedź, w której zakres środków językowych wykorzystanych przez zdającego jest zadowalający i w której znajdują się 4 błędy językowe, egzaminator przyzna 5 pkt w tym kryterium.

Wyjaśnienia (kryterium 4a – Zakres i poprawność środków językowych)

1. Nie każde nieprecyzyjne sformułowanie jest niepoprawne językowo (stanowi błąd językowy); może być przejawem nieporadności językowej. Błędem jest nieporadność językowa będąca oczywistym nieuzasadnionym naruszeniem obowiązującej normy językowej.
2. Indywidualne upodobania językowe egzaminatora nie mogą wpływać na ocenę poprawności środków językowych w pracy zdającego.
3. W wypracowaniu występuje zróżnicowana składnia, jeżeli w pracy zdający wykorzystał poprawnie co najmniej 4 różne struktury składniowe, np.: zdanie pojedyncze, zdanie złożone, zdanie wielokrotnie złożone, równoważnik zdania, imiesłowowy równoważnik zdania, strona bierna, paralelizm składniowy, poprawne wprowadzanie cytatu, zdanie pytające, zdanie wtrącone.
4. W wypracowaniu występuje zróżnicowana leksyka, jeżeli w pracy zdający np. stosuje wyrazy/ wyrażenia synonimiczne, stosuje bogatą frazeologię, używa precyzyjnego słownictwa, w tym np. terminologii.
5. W ocenie zróżnicowania leksyki nie uwzględnia się nieuzasadnionych powtórzeń wyrazów, zwrotów. Nieuzasadnione powtórzenia są uwzględniane w liczbie błędów językowych.

4b. Poprawność ortograficzna

Praca jest bezbłędna albo zawiera nie więcej niż 1 błąd ortograficzny.	2 pkt
Praca zawiera 2–3 błędy ortograficzne.	1 pkt
Praca zawiera 4 lub więcej błędów ortograficznych.	0 pkt

Uwaga: Ten sam wyraz zapisany niepoprawnie ortograficznie, powtórzony w wypracowaniu, jest liczony jako jeden błąd ortograficzny.

4c. Poprawność interpunkcyjna

Praca jest bezbłędna albo zawiera nie więcej niż 4 błędy interpunkcyjne.	2 pkt
Praca zawiera 5–8 błędów interpunkcyjnych.	1 pkt
Praca zawiera 9 lub więcej błędów interpunkcyjnych.	0 pkt

Uwagi

1. Jeżeli wypowiedź jest nieczytelna (w rozumieniu czytelności zapisu), egzaminator oceni ją na 0 pkt.
2. Jeżeli wypowiedź nie zawiera w ogóle rozwinięcia (np. zdający napisał tylko wstęp), egzaminator przyzna 0 pkt w każdym kryterium.
3. Jeżeli wypowiedź zawiera mniej niż 300¹ wyrazów, jest oceniana wyłącznie w kryteriach: *Spełnienie formalnych warunków polecenia* oraz *Kompetencje literackie i kulturowe*. W pozostałych kryteriach egzaminator przyzna 0 punktów.
4. Jeżeli wypowiedź jest napisana niesamodzielnie, np. zawiera fragmenty odtworzone z podręcznika, zadania zawartego w arkuszu egzaminacyjnym lub innego źródła, w tym internetowego, lub jest przepisana od innego zdającego, wówczas egzamin z języka polskiego, w przypadku takiego zdającego, zostanie unieważniony.
5. Zabronione jest pisanie wypowiedzi obraźliwych, wulgarnych lub propagujących postępowanie niezgodne z prawem. W przypadku takich wypowiedzi zostanie podjęta indywidualna decyzja dotycząca danej pracy, np. nie zostaną przyznane punkty za styl i język lub cała wypowiedź nie będzie podlegała ocenie.

¹ Zmiana wynikająca z Aneksu do Informatora o egzaminie maturalnym z języka polskiego jako przedmiotu obowiązkowego obowiązującego w latach szkolnych 2022/2023 oraz 2023/2024, https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_MATURALNY_OD_2023/Informatory/Aneks/Aneks_2023_2024_j%C4%99zyk_polski_EM_PP.pdf (dostęp: 20.05.2022).

INFORMACJA O ZASADACH OCENIANIA NA EGZAMINIE MATURALNYM Z JĘZYKA POLSKIEGO NA POZIOMIE PODSTAWOWYM I ROZSZERZONYM WYPRACOWAŃ ZDAJĄCYCH ZE STWIERDZONYMI DYSFUNKCJAMI

Zasady oceniania rozwiązań zadań. Egzamin maturalny. Arkusz pokazowy CKE. Język polski. Arkusz 2. Wypracowanie. Poziom podstawowy, https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_MATURALNY_OD_2023/materialy_dodatkowe/pokazowe/Polski_PP/MPOP-P2-100-300-400-660-Q00-2203-zasady.pdf (dostęp: 20.05.2022).

Poprawność ortograficzna

1. W ocenie poprawności ortograficznej wypracowania (na poziomie zdającego, u którego stwierdzono dysleksję i dysortografię, egzaminator będzie uwzględniał następujące błędy, tzn. liczył je jako błędy ortograficzne):
 - błędy w zapisie wyrazów z u – ó, ż – rz, h – ch
 - łamanie zasady pisania wielką literą na początku zdania.
2. W ocenie poprawności ortograficznej wypracowania zdającego, u którego stwierdzono dysleksję i dysortografię, egzaminator nie będzie uwzględniał innych niż wymienione w pkt 1. błędów w zapisie (tzn. nie będzie liczył ich jako błędy ortograficzne), w tym:
 - **dodawania, opuszczania, przestawiania liter, sylab lub całych wyrazów**
 - **mylenia liter**
 - o podobnym kształcie (*a – o, l – ł – t, n – r, m – n, u – w, e – ě, a – ą, i – j, u – y*)
 - dużych i małych (z wyjątkiem początku zdania)
 - odpowiedników głosek zbliżonych fonetycznie (*b – p, d – t, w – f, g – k, dz – c, sz – s, i – y, ę – em – en, ą – om – on, ś – ź, ć – dź*)
 - różniących się w położeniu w stosunku do osi pionowej (*p – b, d – b*) lub poziomej (*m – w, n – u, b – p, d – g, p – g*)
 - **ominięcia drobnych elementów graficznych, w tym**
 - oznaczania miękkości nad literami
 - kropek (*dź, ż, i, j*)
 - „ogonków” przy literach *ą* lub *ę* i kreski (wężyka) przy literach *ó, t* lub *ł*
 - **błędów dotyczących podziału wyrazu**
 - **utruty dźwięczności** (*kóska* zamiast *kózka*, *proźba* zamiast *prośba*)
 - **błędów wynikających ze schematycznego stosowania zasad ortografii**, np. *startóje* bo *startować*
 - **mylenia przedrostków z przyimkami**, np.: *pode szły*; błędnego zapisywania przyimków z rzeczownikami i przysłówkami, np.: *wklasie, zachwilę, napewno*
 - **niewłaściwego zapisu spółgłosek miękkich**, np.: *rosinie* zamiast *rośnie*, *skosiny* zamiast *skośny*.

Wyrazy z błędami, których nie uwzględnia się w ocenie poprawności ortograficznej, egzaminator podkreśli w wypracowaniu i nad każdym z nich zapisze literę **D** – oznaczającą dysleksję.

Praca zawiera nie więcej niż 4 błędy ortograficzne.	2 pkt
Praca zawiera 5–6 błędów ortograficznych.	1 pkt
Praca zawiera 7 lub więcej błędów ortograficznych.	0 pkt

Uwaga: Ten sam wyraz zapisany niepoprawnie ortograficznie, powtórzony w wypracowaniu, jest liczony jako jeden błąd ortograficzny.

Rodzaj dokumentu:	Zasady oceniania rozwiązań zadań
Egzamin:	Egzamin maturalny Arkusz II
Przedmiot:	Język polski
Poziom:	Poziom podstawowy

Ogólne zasady oceniania zadań w części testowej

Zasady oceniania rozwiązań zadań. Egzamin maturalny. Arkusz pokazowy CKE. Język polski. Arkusz 1. Poziom podstawowy, https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_MATURALNY_OD_2023/materialy_dodatkowe/pokazowe/Polski_PP/MPOP-P1-100-200-300-400-660-700-Q00-2203-zasady.pdf (dostęp: 20.05.2022).

Ten dokument zawiera zasady oceniania oraz przykłady poprawnych rozwiązań zadań otwartych. W zasadach oceniania określono zakres wymaganej odpowiedzi: niezbędne elementy odpowiedzi i związki między nimi.

Przykładowe rozwiązania zadań otwartych nie są wzorcem oczekiwanych sformułowań. Akceptowane są wszystkie odpowiedzi merytorycznie poprawne i spełniające warunki zadania – również te nieprzewidziane jako przykładowe odpowiedzi w zasadach oceniania.

- Odpowiedzi nieprecyzyjne, niejednoznaczne, niejasno sformułowane uznaje się za błędne.
- Jeżeli informacje zamieszczone w odpowiedzi (również te dodatkowe, a więc takie, które nie wynikają z treści polecenia) świadczą o nierozumieniu omawianego zagadnienia i zaprzeczają pozostałej części odpowiedzi stanowiącej prawidłowe rozwiązanie zadania, to za odpowiedź jako całość zdający otrzymuje zero punktów.
- Jeżeli rozwiązanie zadania sprawdzającego znajomość problematyki i treści lektur obowiązkowych zawiera kardynalny błąd rzeczowy, to ocenia się je na zero punktów.
- Każdy sposób oznaczenia odpowiedzi (podkreślenie, przekreślenie, zakreślenie, obwiedzenie itd.) jest uznawany za wybór tej odpowiedzi.

Część 1. Test *Język polski w życiu*

Zadanie 1. (0–1)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania [...] tekstów kultury, a także ich wzajemnej korespondencji. 8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru [...] tekstów kultury na różnych poziomach [...].	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 2. Odbiór tekstów kultury. Zdający: 1) przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych; 3) [...] odczytuje informacje i przekazy jawne i ukryte [...].

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna z trafnym uzasadnieniem

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź

Autorzy obu tekstów mają trochę inny stosunek do nowych form książek. Dobrowolski uważa, że nowoczesne technologie szkodzą autonomii książek i dlatego ich nie popiera. Maroń natomiast je akceptuje.

Zadanie 2. (0–1)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania [...] tekstów kultury [...]. 8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru [...] tekstów kultury na różnych poziomach [...].	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 2. Odbiór tekstów kultury. Zdający: 1) przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna z trafnym uzasadnieniem

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź

Tak. Obie formy książek zakładają inne niż w tradycyjnym czytelnictwie zaangażowanie odbiorcy. Książka konwergencyjna, czyli papierowa wersja tekstu wzbogacona o medialne rozszerzenia narracji, wymaga aktywnej postawy odbiorcy, a hipertekst to taka organizacja tekstu, która umożliwia odbiorcy łączenie go z obrazem, dźwiękiem i animacją.

Zadanie 3. (0–1)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania [...] tekstów kultury, a także ich wzajemnej korespondencji. 8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru [...] tekstów kultury na różnych poziomach [...]. II. Kształcenie językowe. 1. Pogłębianie funkcjonalnej wiedzy z zakresu nauki o języku.	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 2. Odbiór tekstów kultury. Zdający: 1) przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych; 2) analizuje strukturę tekstu: odczytuje jego sens [...]. II. Kształcenie językowe. 2. Zróżnicowanie języka. Zdający: 2) rozróżnia style funkcjonalne polszczyzny oraz rozumie zasady ich stosowania. 3. Komunikacja językowa i kultura języka. 1) rozpoznaje i określa funkcje tekstu [...].

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Poprawna odpowiedź

1. F, 2. P, 3. F

Zadanie 4. (0–2)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania [...] tekstów kultury [...]. 8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru [...] tekstów kultury na różnych poziomach [...]. II. Kształcenie językowe. 3. Funkcjonalne wykorzystywanie wiedzy o języku w odczytaniu sensów zawartych w strukturze głębszej tekstów [...] nieliterackich.	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 2. Odbiór tekstów kultury. Zdający: 1) przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych; 2) analizuje strukturę tekstu: odczytuje jego sens [...]. II. Kształcenie językowe 3. Komunikacja językowa i kultura języka. 1) rozpoznaje i określa funkcje tekstu [...].

Zasady oceniania

2 pkt – poprawne podanie środka artystycznego i określenie jego funkcji

1 pkt – poprawne podanie środka artystycznego lub określenie jego funkcji

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź za 2 pkt

nazwa środka artystycznego: metafora

funkcja: pokazuje negatywny stosunek autora tekstu do opisywanego zjawiska niszczenia, degradacji tradycyjnej formy książki i tradycyjnego czytelnictwa, urozmaica styl wypowiedzi, oddziałuje na wyobraźnię czytelnika

Zadanie 5. (0–1)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania [...] tekstów kultury, a także ich wzajemnej korespondencji. 8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru [...] tekstów kultury na różnych poziomach [...].	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 2. Odbiór tekstów kultury. Zdający: 1) przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych; 2) analizuje strukturę tekstu: odczytuje jego sens [...].

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna z trafnym uzasadnieniem

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź

Autor tekstu 1. mógłby użyć tego wyrażenia, gdyż opisuje kryzys kultury symbolicznej, czyli wysokiej, a trywializacja literatury to obniżenie jej poziomu i degradowanie jej znaczenia.

Zadanie 6. (0–4)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania [...] tekstów kultury [...]. 8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru [...] tekstów kultury na różnych poziomach [...]. II. Kształcenie językowe. 1. Pogłębianie funkcjonalnej wiedzy z zakresu nauki o języku. III. Tworzenie wypowiedzi. 2. Wykorzystanie kompetencji językowych [...] w wypowiedziach [...] pisemnych.	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 2. Odbiór tekstów kultury. Zdający: 1) przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych. II. Kształcenie językowe. 4. Ortografia i interpunkcja. Zdający: 1) stosuje zasady ortografii i interpunkcji [...]. III. Tworzenie wypowiedzi. 2. Mówienie i pisanie. Zdający: 2) buduje wypowiedź w sposób świadomy, za znajomością jej funkcji językowej [...]; 4) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: [...] notatka syntetyzująca.

Zasady oceniania

Informator o egzaminie maturalnym z języka polskiego jako przedmiotu obowiązkowego (część ustna oraz część pisemna na poziomie podstawowym) od roku szkolnego 2022/2023, https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_MATURALNY_OD_2023/Informatory/Informator_EM2023_jezyk_polski_PP.pdf (dostęp: 20.05.2022).

Za notatkę syntetyzującą można uzyskać 4 punkty, w tym 3 punkty za treść i 1 punkt za poprawność językową, ortograficzną i interpunkcyjną.

	3 pkt	2 pkt	1 pkt	0 pkt
		notatka spełnia kryteria A, B i C określone dla 3 pkt, ALE nie została zachowana dozwolona liczba wyrazów	notatka spełnia kryteria A, B i C określone dla 2 pkt, ALE nie została zachowana dozwolona liczba wyrazów	notatka spełnia kryteria A i C określone dla 1 pkt, ALE nie została zachowana dozwolona liczba wyrazów
		ALBO	ALBO	ALBO
A. przedstawienie stanowiska każdego autora	notatka przedstawia – oparte na kluczowych dla tematu informacjach – stanowisko każdego autora względem zagadnienia określonego w temacie notatki, odtworzone na podstawie informacji zawartych w tekście, na odpowiednim poziomie uogólnienia	notatka przedstawia – oparte na kluczowych dla tematu informacjach – stanowisko każdego autora względem zagadnienia określonego w temacie notatki, odtworzone na podstawie informacji zawartych w tekście, ale poziom uogólnienia jest zaburzony	notatka przedstawia stanowisko każdego autora względem zagadnienia określonego w temacie notatki, odtworzone na podstawie informacji zawartych w tekście	notatka nie spełnia żadnego z kryteriów określonego dla 1 pkt
B. zestawienie stanowisk obu autorów	w notatce zestawiono stanowiska obu autorów; poprawnie wskazano np. punkty wspólne/rozbieżne albo różnorodność aspektów zagadnienia określonego w temacie notatki ujętych w tekstach obu autorów	w notatce zestawiono stanowiska obu autorów; poprawnie wskazano np. punkty wspólne/rozbieżne albo różnorodność aspektów zagadnienia określonego w temacie notatki ujętych w tekstach obu autorów	stanowisk obu autorów nie zestawiono albo zestawiono je niepoprawnie; nie wskazano np. punktów wspólnych/rozbieżnych albo różnych aspektów zagadnienia określonego w temacie notatki ujętych w tekstach obu autorów	
C. spójność	notatka stanowi logiczną i zorganizowaną całość	notatka stanowi logiczną i zorganizowaną całość ALBO w notatce występują usterki w spójności	notatka stanowi logiczną i zorganizowaną całość ALBO w notatce występują usterki w spójności	
D. długość notatki	60–90 wyrazów	60–90 wyrazów	60–90 wyrazów	

Poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna

1 pkt – poprawny zapis, dopuszczalne dwa błędy (językowe, ortograficzne lub interpunkcyjne)

0 pkt – trzy i więcej błędów (językowych, ortograficznych lub interpunkcyjnych)

Uwaga: jeżeli w kryterium *Treść* przyznano 0 pkt, wówczas nie przyznaje się punktów w kryterium *Poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna*.

Przykładowa odpowiedź za 3 pkt za treść

Autorzy obu tekstów rozważają wpływ technologii komputerowych na rozwój nowych form książki. Ich stanowiska w tej kwestii są jednak inne. Zdzisław Dobrowolski pisze o kryzysie tradycyjnej formy książki i związanej z nią kultury wysokiej, dlatego opowiada się za jej ochroną. Agnieszka Maroń natomiast analizuje nowinki technologiczne pod kątem ich znaczenia dla rozwoju literatury. Zauważa związane z tym zagrożenia, ale koncentruje się na korzyściach z nich wynikających. [66 wyrazów]

Część 2. Test historycznoliteracki**Zadanie 7. (0–1)**

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury oraz innych tekstów kultury, a także ich wzajemnej korespondencji. 8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury [...]. III. Tworzenie wypowiedzi. 3. Kształcenie umiejętności formułowania i uzasadniania sądów na temat dzieł literackich oraz innych tekstów kultury.	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 5) interpretuje treści alegoryczne i symboliczne [...]; 8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne podanie trzech różnic

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź

- Według *Biblii* Bóg stworzył świat, brak przyczyny sprawczej w mitach.
- Wszystko, co stworzył Bóg, było dobre, a według mitologii na świecie pojawiło się zło.
- Monoteizm w *Biblii*, a politeizm w mitach.

Zadanie 8. (0–1)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 2. Rozumienie historii literatury i dziejów kultury jako procesu [...]. 5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej i światowej [...].	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 1) rozumie podstawy periodyzacji literatury, sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach [...].

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Poprawna odpowiedź

1. D, 2. A, 3. F, 4. C, 5. B

Zadanie 9. (0–3)**Zadanie 9.1. (0–1)**

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej i światowej oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury oraz innych tekstów kultury, a także ich wzajemnej korespondencji.	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 4) rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego [...]; 8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Poprawna odpowiedź

1. F, 2. P, 3. F

Zadanie 9.2. (0–2)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej i światowej oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii.	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 3) rozróżnia gatunki [...] liryczne, [...], w tym poznane w szkole podstawowej [...], wymienia ich podstawowe cechy gatunkowe.

Zasady oceniania

2 pkt – poprawne podanie dwóch cech sonetu

1 pkt – poprawne podanie jednej cechy sonetu

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź za 2 pkt

cztery zwrotki:

- dwie pierwsze strofy czterowersowe, o charakterze opisowym
- dwie następne trzywersowe, o charakterze refleksyjnym

Zadanie 10. (0–1)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury na różnych poziomach: dosłownym, metaforycznym, symbolicznym, aksjologicznym.	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 2. Odbiór tekstów kultury. Zdający: 6) odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne podanie trzech cech bohatera romantycznego

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź

- samotnik
- wrażliwy na piękno natury
- indywidualista
- tajemniczy

Zadanie 11. (0–1)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury oraz innych tekstów kultury, a także ich wzajemnej korespondencji. 8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury na różnych poziomach [...].	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe. 2. Odbiór tekstów kultury. 6) odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna z trafnym uzasadnieniem

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź

Pojedynek kończy się zranieniem Kmicica/hańbą Kmicica jako fechtmistrza. Pewny siebie Andrzej zlekceważył przeciwnika ze względu na jego niewysoki wzrost i drwił z niego. Okazał się jednak od niego słabszy.

Zadanie 12. (0–2)**Zadanie 12.1. (0–1)**

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej i światowej oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii.	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe; 10) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania [...] narracji.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi

Poprawna odpowiedź

narracja pierwszoosobowa

Zadanie 12.2. (0–1)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej i światowej oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii.	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź

- polityka
- sprawy dotyczące jego życia osobistego, np. jego relacja ze Stanisławem Wokulskim, prowadzenie sklepu
- wspomnienia
- komentarze do wydarzeń

Zadanie 13. (0–2)**Zadanie 13.1. (0–1)**

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej i światowej oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii.	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna z trafnym uzasadnieniem

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź

W Bronowicach podobnie jak w Soplicowie rozgrywają się zdarzenia, które pokazują ważne dla całego narodu problemy, jak kwestia powstania narodowego, obraz współczesnego społeczeństwa czy tradycje i obyczaje.

Zadanie 13.2. (0–1)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury na różnych poziomach: dosłownym, metaforycznym, symbolicznym.	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 5) interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Poprawna odpowiedź

1. B, 2. D, 3. C, 4. A

Zadanie 14. (0–1)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...]. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury [...]. 8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich [...].	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi

Poprawna odpowiedź

C

Zadanie 15. (0–1)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury oraz innych tekstów kultury, a także ich wzajemnej korespondencji. 8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury na różnych poziomach: dosłownym, metaforycznym, symbolicznym.	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 5) interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego; 8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe; 11) rozumie pojęcie motywu literackiego [...].

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź

Triumf prymitywnej siły ludu nad inteligencją, rewolucja prowadząca do rządów autorytarnych, zwycięstwo kultury niskiej, upadek moralny.

Zadanie 16. (0–2)**Zadanie 16.1. (0–1)**

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury [...]. 8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury na różnych poziomach: dosłownym, metaforycznym, symbolicznym, aksjologicznym.	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 6) rozpoznaje w tekstach literackich: ironię [...] określa jej funkcje w tekście i rozumie wartościujący charakter.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź

Ironiczny sens wiersza polega na ukazaniu uczucia z perspektywy ludzi, którzy nigdy go nie zaznali. Przewrotnie potraktowano miłość jako coś złego.

Zadanie 16.2. (0–1)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury na różnych poziomach: dosłownym, metaforycznym, symbolicznym, aksjologicznym.	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 4) rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego [...]; określa ich funkcje.

Zasady oceniania

1 pkt – podanie dwóch nazw środków artystycznych oraz określenie ich funkcji w tekście

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź

Nazwa środka artystycznego	Przykład z tekstu	Funkcja w tekście
wykrzyknienie	<i>Wygląda to na znowę za plecami ludzkości!</i>	pokazuje stan emocjonalny nadawcy
epitet	<i>wymyślne obowiązki</i>	uwypatnia cechę

Część 3. Wypracowanie

Temat 1.

Człowiek wobec prawdy o sobie.

W pracy odwołaj się do:

- wybranej lektury obowiązkowej – utworu epickiego lub dramatycznego,
- sensu wiersza *Minuta ciszy po Ludwice Wawrzyńskiej* Wisławy Szymborskiej,
- wybranych kontekstów.

Zakres merytoryczny problemu sformułowanego w temacie:

1. Rozumienie pojęć:

- prawda o sobie – świadomość swoich mocnych i słabych stron, poczucie własnej tożsamości, potrzeb, możliwości i ograniczeń;
- człowiek wobec prawdy o sobie – poszukiwanie własnej tożsamości i uświadamianie sobie, kim się jest i w jakiej się jest sytuacji, różne postawy w związku z wiedzą o sobie, np. pogodzenie się z sobą, bunt, odrzucenie czy wyparcie prawdy, próba zmiany lub niemożność odkrycia prawdy o sobie i jej konsekwencje.

2. Stopień realizacji tematu

a) Pełna realizacja tematu obejmuje:

- poszukiwanie prawdy o sobie, świadomość własnej tożsamości lub niemożność odkrycia całej prawdy o sobie.

b) Minimalna realizacja tematu obejmuje:

- uświadomienie sobie prawdy o sobie i przyjęcie jakiejś postawy

ALBO

- niemożność odkrycia prawdy o sobie i przyjęcie jakiejś postawy.

3. Lektura obowiązkowa – dowolna lektura obowiązkowa ilustrująca zagadnienie sformułowane w temacie.

Przykładowy plan wypracowania

Podane tu odpowiedzi są wyłącznie przykładową, a nie jedyną poprawną realizacją zadań.

Wstęp:

- wprowadzenie zawierające np. definiowanie prawdy jako jednej, obok piękna i dobra, z uniwersalnych wartości, związek z problematyką moralną, niemożność odkrycia całej prawdy o świecie i człowieku;
- hipoteza lub teza, np.:
 - Czy możliwe jest odkrycie jednoznacznej prawdy o sobie?
 - Szukanie prawdy o sobie sensem życia człowieka.
 - Ludzie w różny sposób mierzą się z prawdą o sobie.

Rozwinięcie – argumentacja:

a) odwołanie się do wybranej lektury obowiązkowej, np. *Przedwiośnia* Stefana Żeromskiego:

- Cezary Barka – bohater dojrzewający, ewoluujący, poszukujący własnej tożsamości;
- rozczerwanie rewolucją, kryzys związany ze śmiercią matki – impuls do poszukiwania ojca;
- gorzka konfrontacja utopijnej idei szklanych domów z rzeczywistością;
- niedojrzałość miłosnych doświadczeń, zagubienie w pierwszych relacjach z kobietami;
- próby identyfikowania się z polskością;
- poznanie A. Lulka i dylematy związane ze stosunkiem do komunizmu;
- niemożność odnalezienia prawdy o sobie i swojej tożsamości.

b) odwołanie się do sensu wiersza *Minuta ciszy po Ludwice Wawrzyńskiej* Wisławy Szymborskiej:

- refleksje nad postawami ludzi w sytuacjach ekstremalnych;
- weryfikowanie naszych wyobrażeń o sobie w konfrontacji z losem;
- doświadczenia życiowe uczą nas prawdy o nas samych;
- nieznajomość własnego serca.

c) odwołanie się do kontekstów, np.:

- literackiego: *Ferdydurke* Witolda Gombrowicza:
 - krytyka formy zakłamującej ludzką naturę, zabijającej prawdę o człowieku;
 - bunt Józia Kowalskiego przeciwko gębom narzucanym mu przez różne środowiska: szkołę, nowoczesną rodzinę i tradycyjny dwór ziemiański;
 - niemożność uniknięcia formy skutkiem życia w społeczeństwie;
 - forma jako jedyny sposób kontaktowania się z innymi ludźmi i sobą samym;
 - brak możliwości dotarcia do prawdy o sobie;
 - „nie ma ucieczki przed gębą”;
- społecznego, np.:
 - heroiczna postawa ludzi w czasie kataklizmów lub katastrof, jak wojna, powódź czy np. po ataku terrorystów na World Trade Center.

Zakończenie:

- podsumowanie rozważań, potwierdzenie tezy, uogólniające wnioski, np.:
 - brak świadomości tego, kim się jest naprawdę może być wynikiem niedojrzałości, nieweryfikowanych wyobrażeń o sobie, zagubienia w świecie, uwikłania w społeczne czy polityczne procesy;
 - przyjęcie lub odrzucenie prawdy o sobie znacząco wpływa na dalszą drogę życiową;
 - samoświadomość uskrzydla bądź ogranicza;
 - ludzka potrzeba życia w prawdzie.

Jaki wpływ na życie człowieka mają sny?

W pracy odwołaj się do:

- *Lalki* Bolesława Prusa,
- innego utworu literackiego – może to być również utwór poetycki,
- wybranych kontekstów.

Zakres merytoryczny problemu sformułowanego w temacie:**1. Rozumienie pojęć:**

- sen rozumiany jako marzenie senne, widzenie, nierealna wizja, wyobraźnia, życie duszy, element kompozycyjny utworu (oniryzm);
- wpływ snów na życie człowieka – odzwierciedlenie podświadomości, poznanie siebie, inspiracja do aktywności i realizacji marzeń.

2. Stopień realizacji tematu**a) Pełna realizacja tematu obejmuje:**

- sen;
- przykłady różnych wpływów snów na życie bohaterów.

b) Minimalna realizacja tematu obejmuje:

- sen i jeden z rodzajów jego oddziaływania na życie człowieka.

3. Lektura obowiązkowa – *Lalka* Bolesława Prusa.**Przykładowy plan wypracowania**

Podane tu odpowiedzi są wyłącznie przykładową, a nie jedyną poprawną realizacją zadań.

Wstęp:

- wprowadzenie dotyczące np. popularności motywu snu w literaturze różnych epok i funkcji motywu onirycznego;
- teza lub hipoteza, np.:
 - Sny odzwierciedlają ukryte myśli, pragnienia, mogą być inspiracją do realizowania marzeń lub obnażać charakter bohaterów i motywować do zmiany.

Rozwinięcie – argumentacja:

a) odwołanie do *Lalki* Bolesława Prusa, np.:

- sen Izabeli o Wokulskim jest wyrazem jej lęków i przyczynkiem do oceny trudnej sytuacji, w jakiej się znalazła;
- bohaterka pod wpływem snu uświadamia sobie, że jest ofiarą intryg Stanisława i egoizmu ojca;
- sen prowadzi do narastania jej niechęci wobec przedsiębiorczego kupca, prób izolowania się od niego i rozczarowania postawą ojca, który gotów jest poświęcić jej szczęście dla własnych interesów.

b) odwołanie się do innego utworu literackiego, np. *Zbrodni i kary* Fiodora Dostojewskiego:

- sny Rodiona Raskolnikowa są niejednoznaczne, mają charakter koszmarów, które pozwalają mu m.in. skonfrontować pragnienia serca z racjami rozumu;
- pierwszy sen związany ze wspomnieniem z dzieciństwa determinuje go do zamordowania lichwiarki;
- kolejne sny, już po zbrodni, budzą w nim sumienie i wątpliwości co do słuszności własnej teorii na temat dwóch kategorii ludzi, pogłębiają jego cierpienie, obłąd, przekonują, że nie jest „nadczołowiekiem”;
- sen na katordze prowadzi do jego „zmartwychwstania”, skruchy i nawrócenia.

c) wykorzystanie kontekstów, np.:

- biblijnego:
 - sny w Biblii stanowią część Bożego planu zbawienia, są płaszczyzną spotkania ze Stwórcą, przekazywania ludziom Jego zamiarów; uważane za jeden z naturalnych fenomenów ludzkiego życia;

- w Starym Testamencie Józef więziony w Egipcie otrzymuje wolność, godność i przywileje dzięki tłumaczeniu tajemniczych snów faraonowi, co także zaowocowało opracowaniem gospodarczego planu i uratowaniem kraju w trudnych latach kryzysu;
- w Nowym Testamencie Józef nawiedzany jest w snach przez Anioła, który tłumaczy mu, jak ma postąpić np. wobec brzemienności Maryi i jak ratować świętą rodzinę przed zagrożeniem ze strony Heroda; jego sny mają charakter przepowiedni, kierują jego życiem, zapoznając z Boskim planem, któremu Józef się bez wahania i w pełnej ufności podporządkowuje;
- kulturowego:
 - u źródeł psychoanalizy Zygmunta Freuda z końca XIX w. leży przeświadczenie, że sny są formą poznania naszej nieświadomości, której elementy mają ogromny wpływ na to, kim jesteśmy;
- kulturowego, np. film *Incepcja* Christophera Nolana:
 - sen jako alternatywna wersja życia;
 - marzenie senne wyrazem podświadomych pragnień i tęsknot, z którymi bohater musi sobie poradzić na jawie;
 - koncepcja włamywania się do snów w celu zdobycia informacji;
 - możliwość wpływania na emocje i życiowe decyzje dzięki iniekcji.

Zakończenie:

- podsumowanie rozważań, uogólnienia, wnioski, np.
 - sny pozwalają zrozumieć ukryte cele, wartości, idee,
 - prowadzą do poznania samego siebie,
 - kreują życiowe wybory.

Przykładowe wypracowanie

Temat 2.

Jaki wpływ na życie człowieka mają sny?

Sny oraz marzenia senne od niepamiętnych czasów fascynowały i niepokoiły ludzi, stając się zarazem przedmiotem dociekań filozoficznych, fizjologicznych, mistycznych oraz literackich opracowań. W czasach starożytnych uznawano je za sposób objawiania się duchów, za materiał do wróżb, przepowiedni oraz prorocत्व, a także sposób porozumiewania się zmarłych z żyjącymi. W starożytnym Egipcie wierzono, że sny to wysłannicy Izydy – bogini płodności, opiekunki domowego ogniska. Z jednej strony przerażały ludzi, z drugiej fascynowały poprzez swoją tajemniczość. W znajdującej się w Starym Testamencie historii uwięziony przez faraona Józef zyskuje szacunek władcy oraz wolność dlatego, że potrafi objaśniać sny. Analiza marzeń sennych stała się także jednym ze zrębów psychoanalizy Zygmunta Freuda, który twierdził, że stanowią one manifestację niezrealizowanych popędów człowieka oraz jego wewnętrznych konfliktów psychicznych.

W *Lalce* Bolesława Prusa wprowadzenie motywów onirycznych pozwoliło autorowi pogłębić psychologię postaci, ukazać je z wielu perspektyw. Sny Izabeli Łęckiej, pięknej dystygowanej arystokratki odzwierciedlają to, o czym nie mówi się na jawie, a czego panna Izabela się obawia. We śnie bohaterki pojawia się górski krajobraz oraz jezioro spowite mgłami. Jest to symbol dwóch światów – tego, w którym funkcjonuje Izabela, wypełnionego luksusem życia arystokracji, oraz tego, w którym obracają się wszyscy nieuprzywilejowani ludzie. Łęcka gardzi światem biedy, codziennymi problemami. W jej śnie pojawiają się także dwie postaci. Pierwsza to ojciec bohaterki – Tomasz Łęcki. Ojciec nie jest zainteresowany córką, rozgląda się na boki. Jest to metafora stosunków w rodzinie Łęckich – chłodu emocjonalnego oraz tego, że piękna Izabela stanowi kartę przetargową dla Łęckiego, który choć zadłużony, dzięki wydaniu córki za mąż będzie miał szansę dalej wieść próżniacze życie arystokraty. Wokulski wyłania się we śnie Izabeli w porwanej koszuli. Ma czerwone, spracowane ręce. Izabela boi się go, z drugiej strony fascynuje ją jego pierwotna siła. Senna wizja odzwierciedla rozterki bohaterki powieści Prusa – Izabela nie kocha Stanisława, ale zdaje sobie sprawę z tego, czego wymaga od niej oj-

ciec. Bohaterka, choć żyje w świecie ludzi uprzywilejowanych, jest więźniem, nie ma wielkiego wpływu na swoje życie. Sen staje się zatem odbiciem tego, co dzieje się w jej podświadomości.

Sny stanowią ważny motyw w *Zbrodni i karze* Fiodora Dostojewskiego. Pierwszy sen Rodiona Romanowicza Raskolnikowa o zakatowanej kobyłce można uznać za swoistą antycypację tego, co zrobi bohater. Wydaje mu się, że zabicie kobiety będzie jak to, co ujrzał we śnie. Raskolnikow racjonalizuje to, co chce zrobić. Kiedy jednak zabija lichwiarke i jej chorą umysłowo siostrę, nie może poradzić sobie z tym, co zrobił. Odzwierciedlają to także jego sny, w których pojawia się np. gospodyni katowana przez policjanta. Dusza Raskolnikowa cierpi, ponieważ dopuścił się on potwornego czynu. Bohater nie może poradzić sobie z tym, że nie potrafi kontrolować reakcji swojej psychiki oraz ciała. Sny są odbiciem walki, która się toczy w Raskolnikowie, ujawniając wyrzuty sumienia.

Reasumując, należy ponownie podkreślić, że sen to jeden z najważniejszych motywów obecnych w kulturze. Z jednej strony fascynuje, z drugiej przeraża poprzez swoją tajemniczość i niedopowiedzenie. Sny ujawniają to, co naprawdę tkwi w ludzkiej duszy, a co na jawie często jest spychane do podświadomości, każą mierzyć się z naszymi słabościami, pragnieniami, a w skrajnych przypadkach także wyrzutami sumienia.

Rodzaj dokumentu:	Zasady oceniania rozwiązań zadań
Egzamin:	Egzamin maturalny Arkusz III
Przedmiot:	Język polski
Poziom:	Poziom podstawowy

Ogólne zasady oceniania zadań w części testowej

Zasady oceniania rozwiązań zadań. Egzamin maturalny. Arkusz pokazowy CKE. Język polski. Arkusz 1. Poziom podstawowy, https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_MATURALNY_OD_2023/materialy_dodatkowe/pokazowe/Polski_PP/MPOP-P1-100-200-300-400-660-700-Q00-2203-zasady.pdf (dostęp: 20.05.2022).

Ten dokument zawiera zasady oceniania oraz przykłady poprawnych rozwiązań zadań otwartych. W zasadach oceniania określono zakres wymaganej odpowiedzi: niezbędne elementy odpowiedzi i związki między nimi.

Przykładowe rozwiązania zadań otwartych nie są wzorcem oczekiwanych sformułowań. Akceptowane są wszystkie odpowiedzi merytorycznie poprawne i spełniające warunki zadania – również te nieprzewidziane jako przykładowe odpowiedzi w zasadach oceniania.

- Odpowiedzi nieprecyzyjne, niejednoznaczne, niejasno sformułowane uznaje się za błędne.
- Jeżeli informacje zamieszczone w odpowiedzi (również te dodatkowe, a więc takie, które nie wynikają z treści polecenia) świadczą o nierozumieniu omawianego zagadnienia i zaprzeczają pozostałej części odpowiedzi stanowiącej prawidłowe rozwiązanie zadania, to za odpowiedź jako całość zdający otrzymuje zero punktów.
- Jeżeli rozwiązanie zadania sprawdzającego znajomość problematyki i treści lektur obowiązkowych zawiera kardynalny błąd rzeczowy, to ocenia się je na zero punktów.
- Każdy sposób oznaczenia odpowiedzi (podkreślenie, przekreślenie, zakreślenie, obwiedzenie itd.) jest uznawany za wybór tej odpowiedzi.

Część 1. Test *Język polski w użyciu*

Zadanie 1. (0–2)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury oraz innych tekstów kultury [...].	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 2. Odbiór tekstów kultury. Zdający: 1) przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych; 2) analizuje strukturę tekstu: odczytuje jego sens [...]; 3) [...] odczytuje informacje i przekazy jawne i ukryte [...].

Zasady oceniania

2 pkt – poprawne wyjaśnienie obu stwierdzeń

1 pkt – poprawne wyjaśnienie jednego stwierdzenia

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź za 2 pkt

1. Im dłuższy proces tworzenia filmu, tym więcej kosztuje.

2. Polskie filmy charakteryzowały się spojrzeniem na wszystko z punktu widzenia Polski i Polaków, co było skutkiem sytuacji społeczno-politycznej.

Zadanie 2. (0–1)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury oraz innych tekstów kultury, a także ich wzajemnej korespondencji.	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 2. Odbiór tekstów kultury. Zdający: 1) przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych; 3) [...] odczytuje informacje i przekazy jawne i ukryte [...]. III. Tworzenie wypowiedzi. 1. Elementy retoryki. Zdający: 1) formułuje [...] argumenty w wypowiedzi [...] pisemnej przy użyciu odpowiednich konstrukcji składniowych.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna z trafnym uzasadnieniem

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź

Opinie obu autorów są podobne – pozytywnie oceniają procesy zachodzące w polskiej kinematografii.

Zadanie 3. (0–1)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury na różnych poziomach: dosłownym, metaforycznym, symbolicznym, aksjologicznym. II. Kształcenie językowe. 1. Pogłębianie funkcjonalnej wiedzy z zakresu nauki o języku.	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 2. Odbiór tekstów kultury. Zdający: 2) analizuje strukturę tekstu: odczytuje jego sens [...]. II. Kształcenie językowe. 1. Gramatyka języka polskiego. Zdający:

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
3. Funkcjonalne wykorzystywanie wiedzy o języku w odczytaniu sensów zawartych w strukturze głębokiej tekstów literackich i nieliterackich.	1) wykorzystuje wiedzę z dziedziny [...] frazeologii [...] w analizie i interpretacji tekstów [...]. 2. Zróżnicowanie języka. 6) rozpoznaje słownictwo o charakterze wartościującym; odróżnia słownictwo neutralne od słownictwa o zabarwieniu emocjonalnym, oficjalne od potocznego.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Poprawna odpowiedź

1. P, 2. P, 3. F

Zadanie 4. (0–1)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury oraz innych tekstów kultury [...].	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 2. Odbiór tekstów kultury. Zdający: 1) przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych; 2) analizuje strukturę tekstu: odczytuje jego sens [...].

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna z trafnym uzasadnieniem

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź

Adam Kruk stwierdza, że tematyka kobieca i prywatne spojrzenie na historię są tak rozpowszechnione w polskim kinie, że zastępują one popularne dotychczas trendy, zdominowane przez męską perspektywę, ale utrzymuje się nadal w nurcie męczeńskim.

Zadanie 5. (0–1)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania [...] tekstów kultury, a także ich wzajemnej korespondencji. 8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru [...] tekstów kultury na różnych poziomach [...].	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 2. Odbiór tekstów kultury. Zdający: 1) przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych;

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. Kształcenie językowe. 3. Funkcjonalne wykorzystywanie wiedzy o języku w odczytaniu sensów zawartych w strukturze głębszej tekstów [...] nieliterackich.	2) analizuje strukturę tekstu: odczytuje jego sens, główną myśl [...]; 3) [...] rozpoznaje środki językowe i ich funkcje zastosowane w tekstach [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne nazwanie obu zabiegów językowych i wyjaśnienie ich funkcji w tekście

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź

Przykład z tekstu	Nazwa zabiegu językowego	Funkcja w tekście
<i>Jak długo potrwa?</i>	pytanie retoryczne	pobudza wyobraźnię odbiorcy, skłania go do refleksji
<i>żołnierzem, ulanem, rycerzem</i>	wyliczenie	podkreśla wielość, różnorodność

Zadanie 6. (0–4)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania [...] tekstów kultury [...]. 8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru [...] tekstów kultury na różnych poziomach [...]. II. Kształcenie językowe. 1. Pogłębianie funkcjonalnej wiedzy z zakresu nauki o języku. III. Tworzenie wypowiedzi. 2. Wykorzystanie kompetencji językowych [...] w wypowiedziach [...] pisemnych.	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 2. Odbiór tekstów kultury. Zdający: 1) przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych. II. Kształcenie językowe. 4. Ortografia i interpunkcja. Zdający: 1) stosuje zasady ortografii i interpunkcji [...]. III. Tworzenie wypowiedzi. 2. Mówienie i pisanie. Zdający: 2) buduje wypowiedź w sposób świadomy, za znajomością jej funkcji językowej [...]; 4) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: [...] notatka syntetyzująca.

Zasady oceniania

Informator o egzaminie maturalnym z języka polskiego jako przedmiotu obowiązkowego (część ustna oraz część pisemna na poziomie podstawowym) od roku szkolnego 2022/2023, https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_MATURALNY_OD_2023/Informatory/Informator_EM2023_jezyk_polski_PP.pdf (dostęp: 20.05.2022).

Za notatkę syntetyzującą można uzyskać 4 punkty, w tym 3 punkty za treść i 1 punkt za poprawność językową, ortograficzną i interpunkcyjną.

	3 pkt	2 pkt	1 pkt	0 pkt
		notatka spełnia kryteria A, B i C określone dla 3 pkt, ALE nie została zachowana dozwolona liczba wyrazów	notatka spełnia kryteria A, B i C określone dla 2 pkt, ALE nie została zachowana dozwolona liczba wyrazów	notatka spełnia kryteria A i C określone dla 1 pkt, ALE nie została zachowana dozwolona liczba wyrazów
		ALBO	ALBO	ALBO
A. przedstawienie stanowiska każdego autora	notatka przedstawia – oparte na kluczowych dla tematu informacjach – stanowisko każdego autora względem zagadnienia określonego w temacie notatki, odtworzone na podstawie informacji zawartych w tekście, na odpowiednim poziomie uogólnienia	notatka przedstawia – oparte na kluczowych dla tematu informacjach – stanowisko każdego autora względem zagadnienia określonego w temacie notatki, odtworzone na podstawie informacji zawartych w tekście, ale poziom uogólnienia jest zaburzony	notatka przedstawia stanowisko każdego autora względem zagadnienia określonego w temacie notatki, odtworzone na podstawie informacji zawartych w tekście	notatka nie spełnia żadnego z kryteriów określonego dla 1 pkt
B. zestawienie stanowisk obu autorów	w notatce zestawiono stanowiska obu autorów; poprawnie wskazano np. punkty wspólne/rozbieżne albo różnorodność aspektów zagadnienia określonego w temacie notatki ujętych w tekstach obu autorów	w notatce zestawiono stanowiska obu autorów; poprawnie wskazano np. punkty wspólne/rozbieżne albo różnorodność aspektów zagadnienia określonego w temacie notatki ujętych w tekstach obu autorów	stanowisk obu autorów nie zestawiono albo zestawiono je niepoprawnie; nie wskazano np. punktów wspólnych/rozbieżnych albo różnych aspektów zagadnienia określonego w temacie notatki ujętych w tekstach obu autorów	
C. spójność	notatka stanowi logiczną i zorganizowaną całość	notatka stanowi logiczną i zorganizowaną całość ALBO w notatce występują usterki w spójności	notatka stanowi logiczną i zorganizowaną całość ALBO w notatce występują usterki w spójności	
D. długość notatki	60–90 wyrazów	60–90 wyrazów	60–90 wyrazów	

Poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna

1 pkt – poprawny zapis, dopuszczalne dwa błędy (językowe, ortograficzne lub interpunkcyjne)

0 pkt – trzy i więcej błędów (językowych, ortograficznych lub interpunkcyjnych)

Uwaga: jeżeli w kryterium *Treść* przyznano 0 pkt, wówczas nie przyznaje się punktów w kryterium *Poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna*.

Przykładowa odpowiedź za 3 pkt za treść

Bartosz Staszczyszyn i Adam Kruk analizują różne zagadnienia współczesnego polskiego kina. Są zgodni w pozytywnej ocenie rozwoju rodzimej kinematografii. Autor pierwszego tekstu koncentruje się jednak na kwestiach związanych z przyspieszającym tempem produkcji filmów i na zagadnieniach ekonomicznych. Autor tekstu drugiego natomiast, podkreślając zmiany w finansowaniu polskich filmów, zwraca uwagę na wychodzenie naszego kina z kryzysu dzięki oryginalnemu podejmowaniu nowych tematów i odzyskiwaniu bardziej wyrafinowanej widowni. Obaj doceniają rolę Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej. [72 wyrazy]

Część 2. Test historycznoliteracki**Zadanie 7. (0–1)**

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 5. Znajomość wybranych utworów z literatury [...] światowej [...].	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Poprawna odpowiedź

1. D, 2. C, 3. F, 4. A, 5. B

Zadanie 8. (0–2)**Zadanie 8.1. (0–1)**

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury oraz innych tekstów kultury, a także ich wzajemnej korespondencji. 8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury na różnych poziomach [...].	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe. 2. Odbiór tekstów kultury. 6) odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna z trafnym uzasadnieniem odwołującym się do obu dzieł

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź

Obraz końca świata w obu dziełach zasadniczo jest zgodny: czterej jeźdźcy z symbolicznymi atrybutami: śmierć – widły, głód – waga, wojna – miecz, łuk – zwycięstwo; w obu dziełach panuje nastrój grozy.

Zadanie 8.2. (0–1)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 5. Znajomość wybranych utworów z literatury [...] światowej oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii. II. Kształcenie językowe. 3. Funkcjonalne wykorzystywanie wiedzy o języku w odczytaniu sensów zawartych w strukturze głębokiej tekstów literackich [...].	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 4) rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego poznane w szkole podstawowej [...] oraz środki znaczeniowe [...]. II. Kształcenie językowe. 2. Zróżnicowanie języka. Zdający: 1) rozróżnia pojęcie stylu [...], rozumie ich znaczenie w tekście.

Zasady oceniania

1 pkt – podanie trzech poprawnych nazw środków językowych i obrazujących je przykładów z tekstu

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź

Zabieg językowy charakterystyczny dla stylu biblijnego	Przykład z tekstu
symbole	pieczęcie, konie
paralelizm składniowy	<i>A gdy [...] drugie Zwierzę mówiące: Przyjdź !,</i> <i>A gdy [...] trzecie Zwierzę mówiące: Przyjdź!</i>
rozpoczynanie zdań od spójników	<i>I ujrzałem [...], I wyszedł [...], A gdy otworzył [...]</i>

Zadanie 9. (0–1)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...] oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii.	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe;

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury oraz innych tekstów kultury, a także ich wzajemnej korespondencji. 8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury na różnych poziomach [...].	15) wykorzystuje w interpretacji utworów [...] potrzebne konteksty [...]. 2. Odbiór tekstów kultury. 6) odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna z trafnym uzasadnieniem odwołującym się do treści legendy i ilustracji

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź

Cechy świętego Aleksego jako typowego ascety, np.:

- poświęcenie życia Bogu – porzucenie domu,
- cnota czystości – opuszczenie żony przed nocą poślubną,
- cnota ubóstwa – rozdanie majątku potrzebującym,
- samoumartwianie – wiele lat pod schodami własnego domu jako żebrak.

Zadanie 10. (0–1)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 5. Znajomość wybranych utworów z literatury [...] światowej oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury [...]. 8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury na różnych poziomach: dosłownym, metaforycznym [...].	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe; 11) rozumie pojęcie motywu literackiego [...], rozpoznaje podstawowe motywy [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne podanie motywu oraz trzech faktów z życia Makbeta

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź

Motyw: życie jako teatr

Fakty z życia Makbeta, np.:

1. Zwiedzenie przez czarownice i uległość wobec żony, a w konsekwencji zamordowanie króla Dunkana.
2. Rozkaz pozbycia się przyjaciela Banka.
3. Zamordowanie żony i dzieci Makdufa.

Zadanie 11. (0–2)**Zadanie 11.1. (0–1)**

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...].	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź

Kordian podróżował po Europie w celu odnalezienia swojego miejsca w życiu. W czasie podróży przyjechał do Szwajcarii i na szczycie góry Mont Blanc wygłosił monolog. Wspominając postać szwajcarskiego bohatera Arnolda Winkelrieda, formułuje hasło winkelriedyzmu.

Zadanie 11.2. (0–1)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...] oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii.	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna

0 pkt – niepoprawna odpowiedź albo brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź

Winkelriedyzm to idea poświęcenia się Polski w heroicznej walce o wolność ludów.

Zadanie 12. (0–2)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury oraz innych tekstów kultury, a także ich wzajemnej korespondencji. 8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury [...].	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe;

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
	9) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów [...]; 15) wykorzystuje w interpretacji utworów [...] potrzebne konteksty [...].

Zasady oceniania

2 pkt – poprawne przyporządkowanie do cytatów pięciu wydarzeń z *Lalki*

1 pkt – poprawne przyporządkowanie do cytatów czterech wydarzeń z *Lalki*

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź za 2 pkt

Cytat z tekstu Jacka Kaczmarskiego	Odpowiadające mu wydarzenie z <i>Lalki</i>
<i>Szlangbaum szlachetne weksle liczy</i>	Henryk Szlangbaum – przyjaciel Wokulskiego, przejął po nim sklep.
<i>Patrioci do Paryża jadą</i>	Wokulski pojechał do Paryża m.in. dlatego, że nie mógł znaleźć sobie miejsca w Warszawie od czasu powrotu z zesłania za udział w powstaniu.
<i>Świat jest brzemienny w wynalazki W metale od powietrza lżejsze</i>	Profesor Geist pracował nad wynalezieniem metalu lżejszego od powietrza.
<i>Artyście z Włoch o głosie zdartym Salon pod nogi zachwył ściele</i>	Wokulski opłacił klakę dla Rossiego, aby sprawić przyjemność Izabeli.
<i>Prosty kolejarz nie chce pojąć Że można z życiem chcieć się rozstać</i>	Dróżnik Wysocki uratował Wokulskiego przed samobójstwem na torach.

Zadanie 13. (0–2)

Zadanie 13.1. (0–1)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...] oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury [...]. II. Kształcenie językowe. 3. Funkcjonalne wykorzystywanie wiedzy o języku w odczytaniu sensów zawartych w strukturze głębokiej tekstów literackich [...].	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 9) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek z [...] zjawiskami [...] historycznymi [...]; poddaje ją refleksji; 10) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów) narracji [...]; interpretuje je [...]; 15) wykorzystuje w interpretacji utworów [...] potrzebne konteksty [...].

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna z trafnym uzasadnieniem

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź

Narrator ze względu na cenzurę opisuje zdarzenia związane z powstaniem styczniowym nie wprost, ale w języku metaforycznym, zrozumiałym jednoznacznie dla odbiorcy, np. *mogiła, wiele serc męźnych, spalonych na ołtarzu...*

Zadanie 13.2. (0–1)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...] oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii. II. Kształcenie językowe. 3. Funkcjonalne wykorzystywanie wiedzy o języku [...].	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 4) [...] rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne podanie dwóch nazw środków stylistycznych z odpowiednimi przykładami

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź

1. personifikacja przyrody – np. „zadziwił się wiatr”, „nabożnie wiatr wyszeptał”
2. powtórzenia – np. „leciał i leciał, niosąc i niosąc”

Zadanie 14. (0–1)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...]. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury [...]. 8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury na różnych poziomach: dosłownym, metaforycznym, symbolicznym, aksjologicznym.	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź

Ostatnia scena powieści pokazuje Cezarego Barykę na czele protestujących robotników. Nie identyfikuje się on jednak z nimi do końca, wychodzi z tłumu wprost na oddział żołnierzy – sam w wojskowym mundurze. Ten strój podkreśla jego troskę o losy Polski, o wolność, za którą walczył. Nie wiadomo, jak potoczyły się jego dalsze losy, nie wiadomo, czy przeżył. Scena ta oznacza, że młody bohater nie akceptuje żadnego z trzech programów reform dla Polski. Rozumie prawo ludu do walki o lepsze życie, ale zna krwawe metody rewolucji z Rosji, więc nie może akceptować działań komunistów w Polsce.

Zadanie 15. (0–1)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...]. 8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury na różnych poziomach: dosłownym, metaforycznym, symbolicznym, aksjologicznym.	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź

Autor przedstawia bohaterów tylko przez ich działania, w zewnętrznych reakcjach, bez analizy psychologicznej. Autor stosuje obiektywizm, używa form bezosobowych.

Zadanie 16. (0–2)**Zadanie 16.1. (0–1)**

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury [...]. 8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich [...].	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 4) [...] rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego [...].

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź

Dominują pytania retoryczne i wtrącenia, co nadaje wypowiedzi charakter dygresyjny.

Zadanie 16.2. (0–1)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury [...]. 8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich [...].	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 9) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów [...]; 10) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania [...] sytuacji lirycznej; interpretuje je i wartościuje.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawna odpowiedź z trafnym uzasadnieniem

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź

Motto wprowadza w problematykę utworu, czyli krytykę oceniania rzeczy i osób po pochodzeniu, a nie zgodnie z ich prawdziwą wartością.

Część 3. Wypracowanie**Temat 1.**

Talent – dar lub przekleństwo. Rozważ, w jaki sposób artyści przyjmują swoje powołanie.

W pracy odwołaj się do:

- części III *Dziadów* Adama Mickiewicza,
- innego utworu literackiego – może to być również utwór poetycki,
- wybranych kontekstów.

Zakres merytoryczny problemu sformułowanego w temacie:

1. Rozumienie pojęć:

- talent – zdolność, umiejętność, predyspozycja;
- talent jako dar – cecha, właściwość, zdolność umożliwiająca człowiekowi rozwój, realizowanie niezwykłych zamierzeń, zdobywanie ponadprzeciętnych osiągnięć, nadzwyczajnych celów;
- przekleństwo – obciążenie realizacją zadań wymagających rezygnacji z innych wartości, misją związaną z poświęceniem się, także wbrew sobie, unieszczęśliwiającą bohatera, prowadząca do cierpienia bądź klęski.

2. Stopień realizacji tematu

a) Pełna realizacja tematu obejmuje:

- talent;
- talent jako dar;
- talent jako przekleństwo.

b) Minimalna realizacja tematu obejmuje:

- talent jako dar

ALBO

- talent jako przekleństwo.

3. Lektura obowiązkowa – część III *Dziadów*.

Przykładowy plan wypracowania

Podane tu odpowiedzi są wyłącznie przykładową, a nie jedyną poprawną realizacją zadań.

Wstęp:

- wprowadzenie zawierające np. wskazanie różnych perspektyw patrzenia na talent, omówienie różnych typów talentów i możliwości ich wykorzystania, związków między talentem a powołaniem;
- hipoteza lub teza, np.:
 - Sposób wykorzystania talentu zależy od wielu czynników – wewnętrznych motywacji i predyspozycji oraz zewnętrznych – społecznych, politycznych czy historycznych uwarunkowań.
 - Czy posiadanie talentu zawsze przekłada się na sukces, czy też może być przyczyną niepowodzeń, rozczarowań, klęski?

Rozwinięcie – argumentacja:

a) odwołanie się do części III *Dziadów* Adama Mickiewicza:

- Konrad to poeta, świadomy swojego geniuszu;
- talent predestynuje go do rzeczy wielkich, ale jednocześnie skutkuje postawą egocentryzmu i pychy;
- poświęca się misji odkupienia ojczyzny, przyjmując postawę prometejską: realizacja tej idei zakłada cierpienie i prowadzi do buntu przeciwko Bogu;
- misja bohatera nie może być spełniona bez udziału Stwórcy, który nie odpowiada na jego żądania;
- talent Konrada to jednocześnie dar i przekleństwo.

b) odwołanie do innego utworu literackiego, np. *Exegi monumentum* Horacego:

- poetycki talent dający sławę i nieśmiertelność;
- motyw pomnika, *non omnis moriar*;
- pycha, świadomość własnej pozycji i potęgi;
- docenianie swoich zasług wynikających z wykorzystywania poetyckiego talentu;
- oczekiwanie nagrody.

c) odwołanie się do kontekstów, np.:

- biblijnego:
 - przypowieść o talentach: talent – dar od Boga, pomnażany przez jednych, lekceważony przez drugich;
- historycznoliterackiego:
 - średniowieczna anonimowość sztuki; talent w służbie Bogu;
 - dekadentyzm: kult sztuki, talentu jako jedynej prawdziwej wartości, duma i sława „orłów ze skrzydłami złamanymi”, pogarda dla zwykłych ludzi – filistrów, sztuka dla sztuki;
- kulturowego, np. film *Frida* Julie Taymor:
 - talent jako dar pozwalający odreagować traumatyczne doświadczenia związane z chorobą i cierpieniem, trudne relacje małżeńskie, rozczarowania życiem;
 - sztuka wyrazem wołania o miłość.

Zakończenie:

- podsumowanie rozważań, potwierdzenie tezy, uogólniające wnioski, np.:
 - nie wszyscy ludzie potrafią rozpoznać i wykorzystać swoje zdolności;
 - artyści to ludzie wrażliwi, wyróżniający się oryginalnym spojrzeniem na świat i niedostępnymi dla wszystkich sposobami wyrażania siebie przez sztukę;
 - wykorzystanie talentu nie zawsze jednak uszczęśliwia, co jest związane np. z poświęceniem się realizacji jakiejś idei, koniecznością rezygnacji z innych wartości, wyobcowaniem czy niezrozumieniem.

Temat 2.

Czy warto być bohaterem? Różne konsekwencje heroizmu.

W pracy odwołaj się do:

- wybranej lektury obowiązkowej – utworu epickiego albo dramatycznego,
- innego utworu literackiego – może to być również utwór poetycki,
- wybranych kontekstów.

Zakres merytoryczny problemu sformułowanego w temacie:

1. Rozumienie pojęć:

- bohater jako osoba dokonująca wielkich czynów, broniąca wielkich idei, cechująca się hartem ducha, odwagą, dążeniem do tego, co piękne, dobre i szlachetne, broniąca prawdy, poświęcająca się dla innych lub osoba mężnie znosząca przeciwności losu;
- heroizm – postawa bohatera, także heroizm moralny;
- konsekwencje heroizmu pojmowane jako ich moralny lub społeczny skutek, wpływ na życie bohatera, zwycięstwo bądź klęska, zwycięstwo moralne, uznanie i chwała, niezrozumienie i brak akceptacji.

2. Stopień realizacji tematu

a) Pełna realizacja tematu obejmuje:

- bohaterstwo;
- konsekwencje bohaterstwa – pozytywne i negatywne;
- ocena konsekwencji postawy heroicznej.

b) Minimalna realizacja tematu obejmuje:

- bohaterstwo, konsekwencje pozytywne

ALBO

- bohaterstwo, konsekwencje negatywne.

3. Lektura obowiązkowa – dowolna lektura obowiązkowa ilustrująca zagadnienie sformułowane w temacie.

Przykładowy plan wypracowania

Podane tu odpowiedzi są wyłącznie przykładową, a nie jedyną poprawną realizacją zadań.

Wstęp:

- wprowadzenie dotyczące, np. źródeł tradycji heroicznej w literaturze, sposobu funkcjonowania motywu w kulturze, współczesnych modeli bohaterstwa, ich moralnego i społecznego wymiaru;
- teza lub hipoteza, np.:
 - Heroizm to zawsze zwycięstwo, czasem tylko moralne.
 - Czy bycie bohaterem zawsze wiąże się z chwałą i uznaniem?

Rozwinięcie – argumentacja:

a) odwołanie się do *Konrada Wallenroda* Adama Mickiewicza:

- historia litewskiego dziecka porwanego i wychowywanego przez Krzyżaków, świadomego swojej prawdziwej tożsamości dzięki wajdelocie Halbanowi, rozbudzającemu w nim pragnienie zemsty;
- podjęcie misji ratowania prawdziwej ojczyzny;
- postawa heroiczna bohatera, który „szczęścia nie znalazł w domu, bo go nie było w ojczyźnie”;
- poświęcenie szczęścia osobistego dla ojczyzny;
- posługiwanie się makiawelicznymi metodami, skutkującymi dylematami moralnymi;
- złożone konsekwencje zdrady;
- tragizm bohatera.

b) odwołanie się do innego utworu literackiego, np. *Zdążyć przed Panem Bogiem* Hanny Krall:

- demitologizacja idei bohaterstwa;
- deheroizacja postaw powstańców w getcie, np. M. Anielewicz, przywódca powstania, inicjatora zbiorowego samobójstwa – dla Edelmanna bohaterstwem był wybór życia, a nie śmierci dla symboli; walka z Niemcami to nie bohaterstwo, a wybór łatwiejszej śmierci;
- prawdziwe bohaterstwo:
 - bohaterski wyścig kardiologa z Bogiem o życie ludzkie, trudne konsekwencje pionierskich decyzji lekarza.

c) wykorzystanie kontekstów, np.:

- historycznego:
 - bohaterstwo pokolenia Kolumbów, powstańców warszawskich, harcerzy z Szarych Szeregów: poświęcenie młodego życia dla ojczyzny, honoru, przyjaciół;
 - dylematy pokolenia Baczyńskiego: cena bohaterstwa – rezygnacja z pasji, miłości, szansy na szczęście; moralne aspekty przyjmowania postawy heroicznej przez kochających „wielkie sprawy głupią miłością”; świadomość zapomnienia, niedoceny trądzimu heroicznej postawy przez następne pokolenia, historię;
- filozoficznego – egzystencjalizm:
 - postulat heroicznej postawy mimo absurdów życia;
 - heroizm moralny – obrona godności człowieka w świecie pozbawionym transcendencji;
 - cena heroizmu – samotność, niezrozumienie wyborów dokonywanych przez człowieka przez innych, utrata wolności, czasem szczęścia.

Zakończenie:

- podsumowanie rozważań, uogólnienia, wnioski, np.:
 - konsekwencje wszystkich życiowych wyborów są w zasadzie nieprzewidywalne, bo związane są nie tylko z jednostkowymi decyzjami i działaniami, lecz także z czynnikami zewnętrznymi, często nieprzewidywalnymi i niezależnymi od naszej woli;
 - postawa heroiczna jest zawsze moralnie uzasadniona, bo wynika z obrony uniwersalnych i fundamentalnych wartości – dobra, prawdy, piękna.

Przykładowe wypracowanie

Temat 2.

Czy warto być bohaterem? Różne konsekwencje heroizmu

Źródła tradycji heroicznej w kulturze należy poszukiwać w starożytności. W *Iliadzie* Homera Tetyda – matka Achillesa – pyta go, czy woli dożyć późnej starości bez sławy i poklasku, czy też zostać słynnym bohaterem, ale zginąć młodo. Achilles wybiera drogę sławy i bohaterstwa. Podobnie ma się sprawa z jego przeciwnikiem – Hektorem, którego żona Andromacha błaga, aby nie szedł walczyć, bo zginie, zostawiając ją i dziecko na pastwę losu. Hektor odpowiada ukochanej, że walka to jego powinność – jest wojownikiem, nie chce zostać uznany za tchórza, choć czuje, że zostanie ostatecznie pokonany przez Achillesa. Moralnie będzie jednak zwycięzcą, ochroni swój honor, umrze jako bohater.

Zarówno Achilles, jak i Hektor zapisali się w historii literatury jako bohaterowie, ludzie dzielni i honorowi. Rzadko wspomina się o tym, jakie były konsekwencje ich decyzji – Achilles zginął wszakże młodo, Hektor osierocił żonę i dziecko. Ludzie wychowani w tradycji opowieści homeryckich czy średniowiecznych eposów rycerskich rzadko biorą pod uwagę cenę bohaterstwa. Skupiamy się na czynach bohatera, zapominamy o tym, że wybór postawy życiowej zawsze generuje określone skutki. Bycie bohaterem rzadko bowiem wiąże się jedynie z chwałą i uznaniem.

Romantyzm to epoka, w której ze względu na sytuację polityczną na ziemiach polskich (zabory) zaczęto przepracowywać klasyczne podejście do kategorii bohaterstwa. Karty romantycznych utworów zaczęły zaludniać postaci, które, aby móc walczyć o wyzwolenie ojczyzny,

musiały ważyć się na spiskowanie, zdradę, sprzeniewierzenie się kodeksowi rycerskiemu. Takim bohaterem jest Konrad Wallenrod – tytułowy bohater powieści poetyckiej Adama Mickiewicza. Akcję swojego utworu Mickiewicz umieścił w średniowieczu, w okresie wojen państwa litewskiego z zakonem krzyżackim. Nawiązywał jednak do sytuacji Polski w wieku XIX. Czytelnik poznaje Wallenroda, kiedy ten jest już mistrzem zakonu krzyżackiego – dziwnie się zachowuje, trudno nawiązać z nim kontakt. W toku akcji objawia się tragiczna historia bohatera, który naprawdę nazywał się Walter Alf i jako dziecko został porwany przez Krzyżaków. O prawdziwym pochodzeniu nie pozwolił mu jednak zapomnieć pieśniarz Halban.

W czasie jednej z bitew Alf przedostał się na stronę litewską, powiadomił rodaków o zagrożeniu. Ożenił się z córką Kiejstuta, Aldoną. Nie mógł jednak zaznać szczęścia w małżeństwie, ponieważ wiedział, że jego ojczyzna jest zagrożona. Bohater podjął tragiczną w skutkach decyzję – postanowił sprzeniewierzyć się kodeksowi rycerskiemu. Wrócił do zakonu, w którym został wielkim mistrzem, z zamiarem doprowadzenia Krzyżaków do klęski w walce z Litwinami. Podstęp i zdrada, do których musiał uciec się Konrad Wallenrod, by ocalić zagrożoną ojczyznę, były jedynymi skutecznymi środkami.

Tragizm postawy tego bohatera polega na konieczności posługiwania się amoralną strategią, którą Wallenrod się brzydzi, lecz nie może z niej zrezygnować, jeśli chce zrealizować swój patriotyczny plan. Zniszczenie wrogów ojczyzny nie stanowi jednak szczęśliwego finału dla bohatera, nie pozwala mu odzyskać ukochanej Aldony. Wallenrod, świadomy stosowania przez siebie nieetycznych metod walki, decyduje się na akt samounicestwienia, w ten sposób jakby wyzwalając się z tragicznego konfliktu własnego sumienia.

Konrad Wallenrod Adama Mickiewicza przyjmowany był bardzo różnie przez ówczesnych czytelników. Młodzi odczytywali tę powieść poetycką jako swoisty „podręcznik konspiratora”, zachętę do podjęcia walki niepodległościowej. Zarzucano natomiast autorowi, że napisał utwór będący apologią zdrady, przeczący prawdziwemu bohaterstwu.

Swoistej demitologizacji idei bohaterstwa dokonuje Marek Edelman w swojej rozmowie z Hanną Krall w *Zdążyć przed Panem Bogiem*. Edelman to jeden z przywódców powstania w getcie warszawskim w 1943 roku. Przed powstaniem był gońcem w szpitalu i przez sześć tygodni towarzyszył organizowanemu przez Niemców transportowi Żydów do obozu koncentracyjnego w Treblince. To doświadczenie zaciążyło na całym życiu bohatera. Edelman nie podkreśla własnych zasług w powstaniu, nie heroizuje dokonań towarzyszy. Odziera historie, o których opowiada, z patosu, odkłamuje upiększone z czasem wersje wydarzeń, demaskuje prawdziwe motywacje obrosłych legendą czynów. Mordechaj Anielewicz został według Edelmana dowódcą zrywu, ponieważ bardzo tego chciał, nie posiadał natomiast żadnego przygotowania. Rozmówca Hanny Krall wielokrotnie powtarza, że powstańcy w getcie strzelali, bo chcieli pokazać światu swoje istnienie: „Ludzie zawsze uważali, że strzelanie jest największym bohaterstwem. No to żeśmy strzelali”. Opowiada o strachu, niepewności, potrzebie bliskości z drugim człowiekiem, kiedy śmierć może przyjść w każdej chwili. Podkreśla, że powstanie nie miało militarnych celów – Żydzi chcieli mieć prawo do wyboru śmierci.

Marek Edelman ucieka od prostych ocen, nie upiększa opowieści o czasach powstania. Jednocześnie wiele miejsca poświęca swojej powojennej działalności, kiedy jako kardiochirurg pracował w jednym z łódzkich szpitali. Ważne było dla niego uratowanie każdego życia, a jeśli nie dało się tego zrobić – zapewnienie pacjentowi prawa do godnej śmierci.

Bohaterowie są obiektem podziwu, staramy się ich naśladować. Przyjęcie postawy heroicznej zawsze generuje jednak określone konsekwencje – bohater poświęca własne dobro lub dobro swoich bliskich dla jakiejś szczytnej sprawy, całkowicie podporządkowuje się realizacji jakiegoś celu, cierpi. Bohaterstwo Konrada Wallenroda wiązało się dodatkowo z pogwałceniem etosu rycerskiego, sprzeniewierzeniem się wyznawanym zasadom. Edelman od początku daje do zrozumienia, że bohaterowie to wytwór zbiorowej wyobraźni, efekt ludzkiej potrzeby mitologizowania pewnych zdarzeń. Prawda o osobach, które określamy mianem bohaterów, jest jednak zwykle bardziej skomplikowana. Czy warto być bohaterem? Niepodobna udzielić na to pytanie jednoznacznej odpowiedzi.

Rodzaj dokumentu:	Zasady oceniania rozwiązań zadań
Egzamin:	Egzamin maturalny Arkusz IV
Przedmiot:	Język polski
Poziom:	Poziom podstawowy

Ogólne zasady oceniania zadań w części testowej

Zasady oceniania rozwiązań zadań. Egzamin maturalny. Arkusz pokazowy CKE. Język polski. Arkusz 1. Poziom podstawowy, https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_MATURALNY_OD_2023/materialy_dodatkowe/pokazowe/Polski_PP/MPOP-P1-100-200-300-400-660-700-Q00-2203-zasady.pdf (dostęp: 20.05.2022).

Ten dokument zawiera zasady oceniania oraz przykłady poprawnych rozwiązań zadań otwartych. W zasadach oceniania określono zakres wymaganej odpowiedzi: niezbędne elementy odpowiedzi i związki między nimi.

Przykładowe rozwiązania zadań otwartych nie są wzorcem oczekiwanych sformułowań. Akceptowane są wszystkie odpowiedzi merytorycznie poprawne i spełniające warunki zadania – również te nieprzewidziane jako przykładowe odpowiedzi w zasadach oceniania.

- Odpowiedzi nieprecyzyjne, niejednoznaczne, niejasno sformułowane uznaje się za błędne.
- Jeżeli informacje zamieszczone w odpowiedzi (również te dodatkowe, a więc takie, które nie wynikają z treści polecenia) świadczą o nierozumieniu omawianego zagadnienia i zaprzeczają pozostałej części odpowiedzi stanowiącej prawidłowe rozwiązanie zadania, to za odpowiedź jako całość zdający otrzymuje zero punktów.
- Jeżeli rozwiązanie zadania sprawdzającego znajomość problematyki i treści lektur obowiązkowych zawiera kardynalny błąd rzeczowy, to ocenia się je na zero punktów.
- Każdy sposób oznaczenia odpowiedzi (podkreślenie, przekreślenie, zakreślenie, obwiedzenie itd.) jest uznawany za wybór tej odpowiedzi.

Część 1. Test *Język polski w użyciu*

Zadanie 1. (0–1)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania [...] tekstów kultury, a także ich wzajemnej korespondencji. 8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru [...] tekstów kultury na różnych poziomach [...].	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 2. Odbiór tekstów kultury. Zdający: 1) przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych; 2) analizuje strukturę tekstu: odczytuje jego sens, główną myśl, sposób prowadzenia wywodu oraz argumentację; 3) [...] odczytuje informacje i przekazy jawne i ukryte [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne wyjaśnienie odnoszące się do obu tekstów

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź

Obie autorki podają kilka podobnych przyczyn biedy, takich jak słabość polityki socjalnej, niski poziom wykształcenia, wielodzietność. Ponadto Kurowska zwraca uwagę zwłaszcza na poziom zamożności kraju, a Sapała – m.in. na nieuczciwość pracodawców i zaniedbania wynikające z niedostatku.

Zadanie 2. (0–1)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania [...] tekstów kultury, a także ich wzajemnej korespondencji. 8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru [...] tekstów kultury na różnych poziomach [...]. II. Kształcenie językowe. 1. Pogłębianie funkcjonalnej wiedzy z zakresu nauki o języku.	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 2. Odbiór tekstów kultury. Zdający: 1) przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych; 2) analizuje strukturę tekstu: odczytuje jego sens, główną myśl, sposób prowadzenia wyводу oraz argumentację; 3) [...] odczytuje informacje i przekazy jawne i ukryte [...].

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Poprawna odpowiedź

1. F, 2. F, 3. P

Zadanie 3. (0–2)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania [...] tekstów kultury, a także ich wzajemnej korespondencji. 8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru [...] tekstów kultury na różnych poziomach [...]. II. Kształcenie językowe. 3. Funkcjonalne wykorzystywanie wiedzy o języku w odczytaniu sensów zawartych w strukturze głębszej tekstów [...] nieliterackich.	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 2. Odbiór tekstów kultury. Zdający: 1) przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych; 3) [...] rozpoznaje środki językowe i ich funkcje zastosowane w tekstach; odczytuje informacje i przekazy jawne i ukryte [...].

Zasady oceniania

2 pkt – poprawne podanie dwóch znaczeń oraz nazw środków stylistycznych i ich funkcji w tekście

1 pkt – poprawne podanie jednego znaczenia oraz nazwy środka stylistycznego i jego funkcji w tekście

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź za 2 pkt

Sformułowanie	Znaczenie	Nazwa środka stylistycznego	Funkcja środka stylistycznego w tekście
<i>kusy budżet</i>	skąpy, zbyt mały budżet, tu w kontekście czasu: za mało czasu	epitet	uwydatnienie cechy opisywanego zjawiska; podkreślenie presji czasu
<i>Jesteśmy sute- reną Europy.</i>	gorsze niż w całej Europie warunki mieszkaniowe w Polsce	metafora	ujawnienie stosunku emocjonalnego autora, wzbogacenie języka

Zadanie 4. (0–2)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania [...] tekstów kultury, a także ich wzajemnej korespondencji. 8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru [...] tekstów kultury na różnych poziomach [...].	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 2. Odbiór tekstów kultury. Zdający: 1) przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych; 2) analizuje strukturę tekstu: odczytuje jego sens [...]. III. Tworzenie wypowiedzi. 2. Mówienie i pisanie. Zdający: 8) [...] formułuje argumenty na podstawie tekstu [...].

Zasady oceniania

2 pkt – poprawne sformułowanie dwóch argumentów

1 pkt – poprawne sformułowanie jednego argumentu

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź za 2 pkt

- Wyższy status materialny umożliwiłby Beacie utrzymanie się i kształcenie w Warszawie.
- Wyższe kwalifikacje ułatwiłyby znalezienie lepiej płatnej pracy i wychodzenie z biedy.

Zadanie 5. (0–4)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania [...] tekstów kultury [...]. 8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru [...] tekstów kultury na różnych poziomach [...].	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 2. Odbiór tekstów kultury. Zdający: 1) przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych.

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. Kształcenie językowe. 1. Poglębianie funkcjonalnej wiedzy z zakresu nauki o języku. III. Tworzenie wypowiedzi. 2. Wykorzystanie kompetencji językowych [...] w wypowiedziach [...] pisemnych.	II. Kształcenie językowe. 4. Ortografia i interpunkcja. Zdający: 1) stosuje zasady ortografii i interpunkcji [...]. III. Tworzenie wypowiedzi. 2. Mówienie i pisanie. Zdający: 2) buduje wypowiedź w sposób świadomy, ze znajomością jej funkcji językowej [...]; 4) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: [...] notatka syntetyzująca.

Zasady oceniania

Informator o egzaminie maturalnym z języka polskiego jako przedmiotu obowiązkowego (część ustna oraz część pisemna na poziomie podstawowym) od roku szkolnego 2022/2023, https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_MATURALNY_OD_2023/Informatory/Informator_EM2023_jezyk_polski_PP.pdf (dostęp: 20.05.2022).

Za notatkę syntetyzującą można uzyskać 4 punkty, w tym 3 punkty za treść i 1 punkt za poprawność językową, ortograficzną i interpunkcyjną.

	3 pkt	2 pkt	1 pkt	0 pkt
		notatka spełnia kryteria A, B i C określone dla 3 pkt, ALE nie została zachowana dozwolona liczba wyrazów	notatka spełnia kryteria A, B i C określone dla 2 pkt, ALE nie została zachowana dozwolona liczba wyrazów	notatka spełnia kryteria A i C określone dla 1 pkt, ALE nie została zachowana dozwolona liczba wyrazów
		ALBO	ALBO	ALBO
A. przedstawienie stanowiska każdego autora	notatka przedstawia – oparte na kluczowych dla tematu informacjach – stanowisko każdego autora względem zagadnienia określonego w temacie notatki, odtworzone na podstawie informacji zawartych w tekście, na odpowiednim poziomie uogólnienia	notatka przedstawia – oparte na kluczowych dla tematu informacjach – stanowisko każdego autora względem zagadnienia określonego w temacie notatki, odtworzone na podstawie informacji zawartych w tekście, ale poziom uogólnienia jest zaburzony	notatka przedstawia stanowisko każdego autora względem zagadnienia określonego w temacie notatki, odtworzone na podstawie informacji zawartych w tekście	notatka nie spełnia żadnego z kryteriów określonego dla 1 pkt

	3 pkt	2 pkt	1 pkt	0 pkt
		notatka spełnia kryteria A, B i C określone dla 3 pkt, ALE nie została zachowana dozwolona liczba wyrazów	notatka spełnia kryteria A, B i C określone dla 2 pkt, ALE nie została zachowana dozwolona liczba wyrazów	notatka spełnia kryteria A i C określone dla 1 pkt, ALE nie została zachowana dozwolona liczba wyrazów
		ALBO	ALBO	ALBO
B. zestawienie stanowisk obu autorów	w notatce zestawiono stanowiska obu autorów; poprawnie wskazano np. punkty wspólne/rozbieżne albo różnorodność aspektów zagadnienia określonego w temacie notatki ujętych w tekstach obu autorów	w notatce zestawiono stanowiska obu autorów; poprawnie wskazano np. punkty wspólne/rozbieżne albo różnorodność aspektów zagadnienia określonego w temacie notatki ujętych w tekstach obu autorów	stanowisk obu autorów nie zestawiono albo zestawiono je niepoprawnie; nie wskazano np. punktów wspólnych/rozbieżnych albo różnych aspektów zagadnienia określonego w temacie notatki ujętych w tekstach obu autorów	notatka nie spełnia żadnego z kryteriów określonego dla 1 pkt
C. spójność	notatka stanowi logiczną i zorganizowaną całość	notatka stanowi logiczną i zorganizowaną całość ALBO w notatce występują usterki w spójności	notatka stanowi logiczną i zorganizowaną całość ALBO w notatce występują usterki w spójności	
D. długość notatki	60–90 wyrazów	60–90 wyrazów	60–90 wyrazów	

Poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna

1 pkt – poprawny zapis, dopuszczalne dwa błędy (językowe, ortograficzne lub interpunkcyjne)

0 pkt – trzy i więcej błędów (językowych, ortograficznych lub interpunkcyjnych)

Uwaga: jeżeli w kryterium *Treść* przyznano 0 pkt, wówczas nie przyznaje się punktów w kryterium *Poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna*.

Przykładowa odpowiedź za 3 pkt za treść

Anna Kurowska i Marta Sapała opisują podobne problemy związane z ubóstwem w Polsce. Pokazują podobne przyczyny biedy, m.in. źle działający system pomocy społecznej czy braki w wykształceniu i kompetencjach osób reprezentujących środowiska biedy. Pierwsza z autorek jednak formułuje zasady przeciwdziałania ubóstwu, a druga opisuje bariery wychodzenia z biedy. Kurowska wykorzystuje wyniki badań naukowych, stąd też styl jej wypowiedzi, a Sapała obrazuje problem na przykładzie rzeczywistego projektu zrealizowanego przez „Magazyn Kontakt” w Warszawie. Oba teksty kończą uwagi podkreślające konieczność udzielenia pomocy osobom doświadczającym biedy. [83 wyrazy]

Część 2. Test historycznoliteracki

Zadanie 6. (0–2)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury oraz innych tekstów kultury, a także ich wzajemnej korespondencji. 8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury na różnych poziomach [...].	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe; 15) wykorzystuje w interpretacji utworów [...] potrzebne konteksty [...]. 2. Odbiór tekstów kultury. 6) odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki.

Zasady oceniania

2 pkt – poprawna interpretacja plakatu z uwzględnieniem dwóch elementów graficznych

1 pkt – poprawna interpretacja plakatu z uwzględnieniem jednego elementu graficznego

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź za 2 pkt

Plakat nawiązuje do pary głównych bohaterów dramatu – Antygony i Kreona – będących w konflikcie wynikającym z nierozwiązywalnego sporu między dwoma sprzecznymi racjami w związku ze śmiercią Polinejesa. Ten fakt podkreśla rozdzielenie ich niejako na pół i zestawienie ze sobą. Kreon broni autorytetu władzy i ustanowionych przez siebie praw, a Antygona jest posłuszna prawom boskim i wierna miłości do brata. Chociaż ponosi śmierć, to ona wychodzi z tego starcia zwycięsko, co sugeruje przedstawienie jej postaci w jasnych barwach. Kreon jest postacią przegraną, pokazaną w ciemnych barwach. Postać Kreona jest złożona z elementów, puzzli – sugestia rozpadu, upadku władzy, przegranej władcy. Antygona jest jednolitą rzeźbą – sugestia trwałości jej ideałów, wierności bratu i prawom boskim.

Zadanie 7. (0–1)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury oraz innych tekstów kultury, a także ich wzajemnej korespondencji. 8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury na różnych poziomach: dosłownym, metaforycznym, symbolicznym, aksjologicznym.	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 5) interpretuje treści [...] symboliczne utworu literackiego; 8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe; 9) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów [...].

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
	11) rozumie pojęcie motywu literackiego [...], rozpoznaje podstawowe motywy [...] oraz dostrzega żywotność motywów biblijnych [...]; określa ich rolę w tworzeniu znaczeń uniwersalnych. 2. Odbiór tekstów kultury. 6) odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna z trafnym uzasadnieniem odwołującym się do obu dzieł

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź

Motyw: *vanitas*

Księga Koheleta, np.:

- wartości doczesne są marnością,
- wszystko przemija,
- za życia na ziemi nic nie przynosi zaspokożenia, nasycenia.

Obraz Pietera Claesza, np.:

- czaszka symbolizuje nietrwałość życia,
- zegar – upływający czas,
- zerwany kwiat – marność spraw tego świata,
- dogasająca świeca – kres życia doczesnego.

Zadanie 8. (0–1)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej i światowej oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury [...]. IV. Samokształcenie. 1. Doskonalenie umiejętności korzystania z różnych źródeł informacji [...].	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 2) rozpoznaje konwencje literackie i określa ich cechy w utworach ([...] groteskową); 7) rozumie pojęcie groteski, rozpoznaje ją w tekstach [...]; 8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna z trafnym uzasadnieniem

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź

Atmosfera dziwności i absurdu, niejednorodność stylistyczna, śmierć jest śmieszna i straszna zarazem. Dopuszczalny opis śmierci ze wskazaniem jej brzydoty, konfrontacja postawy mędrca z jego pozycją społeczną.

Zadanie 9. (0–1)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...] oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury oraz innych tekstów kultury, a także ich wzajemnej korespondencji.	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe; 15) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty [...].

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Poprawna odpowiedź

1. F, 2. P, 3. P

Zadanie 10. (0–2)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...] oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii. 8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich [...].	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 4) rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego [...]; określa ich funkcje; 8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe.

Zasady oceniania

2 pkt – poprawne podanie znaczenia obu haseł oraz dwóch tytułów utworów i ich autorów

1 pkt – poprawne podanie znaczenia jednego hasła oraz jednego tytułu utworu i jego autora

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź za 2 pkt

Hasło	Znaczenie hasła	Tytuł utworu, z którego pochodzi hasło	Imię i nazwisko autora utworu
Polska Chrystusem narodów	Polska ma na wzór Chrystusa złożyć niewinną ofiarę ze swoich cierpień za inne narody pod obcym panowaniem.	<i>Dziady</i> część III	Adam Mickiewicz
Polska Winkelriedem narodów	Polska ma na wzór Winkelrieda być inicjatorem ogólnoeuropejskiej walki przeciw tyranom.	<i>Kordian</i>	Juliusz Słowacki

Zadanie 11. (0–2)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...]. 8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury na różnych poziomach: dosłownym, metaforycznym, symbolicznym, aksjologicznym.	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe; 15) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty [...].

Zasady oceniania

2 pkt – odpowiedź poprawna z trafnym uzasadnieniem uwzględniającym dwa przykłady

1 pkt – odpowiedź poprawna z trafnym uzasadnieniem uwzględniającym jeden przykład

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź za 2 pkt

1. Nie pasował do żadnej z warstw w społeczeństwie.

2. Jego nieprzeciętność, talenty i możliwości nie były doceniane przez środowisko, a zwłaszcza przez Izabelę Łęcką, którą kochał.

Zadanie 12. (0–2)**Zadanie 12.1. (0–1)**

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...]. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury [...].	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź

Cezary Baryka utwierdza się w przekonaniu, że jego fascynacja rewolucją była błędem. Rozumie, że metody stosowane przez komunistów – przemoc, gwałt, zemsta – są złe, a rewolucja zamiast sprawiedliwości i szczęścia przynosi anarchię oraz krzywdę niewinnych ofiar.

Zadanie 12.2. (0–1)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...] oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii.	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający:

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
	4) rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego poznane w szkole podstawowej [...]; określa ich funkcje; 8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna z trafnym uzasadnieniem

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź

- Nakłaniają odbiorcę do postawy refleksyjnej.
- Zwracają uwagę na emocjonalność wypowiedzi obu postaci.

Zadanie 13. (0–2)

Zadanie 13.1. (0–1)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury [...].	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 10) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; interpretuje je i wartościuje.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna z trafnym uzasadnieniem

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź

Bóg w wierszu to pełna miłości doskonałość, przy której nawet najlepsze stworzenia na świecie wypadają blade. Jest pełen dobroci i wyrozumiałości.

Zadanie 13.2. (0–1)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury [...].	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 4) rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego [...].

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź

„piękną złą osę”, „tajemnice nie mniejsze ale zawsze różne”

Zadanie 14. (0–2)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...]. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury oraz innych tekstów kultury, a także ich wzajemnej korespondencji. 8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury na różnych poziomach [...].	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe; 15) wykorzystuje w interpretacji utworów [...] potrzebne konteksty [...]. 2. Odbiór tekstów kultury. 6) odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki.

Zasady oceniania

2 pkt – podanie informacji na podstawie opowiadania i komiksu

1 pkt – podanie informacji na podstawie opowiadania lub komiksu

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź za 2 pkt

Profesor przybywający zza żelaznej kurtyny tuż przed wprowadzeniem w Polsce stanu wojennego zobaczył kraj, w którym na ulicach stały czołgi, w sklepach były puste półki, telefony nie działały, trudno było znaleźć ambasadę. Polacy byli mu życzliwi, okazali pomoc. Wszystko wyglądało jak absurdalny sen.

Część 3. Wypracowanie**Temat 1.**

Człowiek wobec dekalogu. Jak wpływa na życie przyjęcie lub odrzucenie uniwersalnych zasad moralnych?

W pracy odwołaj się do:

- *Zbrodni i kary* Fiodora Dostojewskiego,
- innego utworu literackiego – może to być również utwór poetycki,
- wybranych kontekstów.

Zakres merytoryczny problemu sformułowanego w temacie:

1. Rozumienie pojęć:

- dekalog – dziesięć przykazań, zbiór podstawowych zasad moralnych judaizmu i chrześcijaństwa, uznawanych za wartości uniwersalne;
- uniwersalne wartości moralne – ponadczasowe cechy i zasady współżycia międzyludzkiego uznawane za właściwe i pozytywne;

- wpływ zasad dekalogu na życie człowieka – skutki przyjęcia bądź odrzucenia zasad moralnych zawartych w dekalogu.
2. Stopień realizacji tematu
- a) Pełna realizacja tematu obejmuje:
 - moralne zasady dekalogu;
 - skutki przyjęcia zasad dekalogu;
 - skutki odrzucenia zasad dekalogu.
 - b) Minimalna realizacja tematu obejmuje:
 - moralne zasady dekalogu i konsekwencje ich przyjęcia
ALBO
 - moralne zasady dekalogu i konsekwencje ich odrzucenia.
3. Lektura obowiązkowa – *Zbrodnia i kara* Fiodora Dostojewskiego.

Przykładowy plan wypracowania

Podane tu odpowiedzi są wyłącznie przykładową, a nie jedyną poprawną realizacją zadań.

Wstęp:

- wprowadzenie zawierające np. nawiązanie do biblijnych źródeł dekalogu, chrześcijańskich i jednocześnie uniwersalnych wartości, ukazanie moralności jako głównego punktu odniesień życiowych wyborów;
- hipoteza lub teza, np.:
 - Wybory moralne determinują życie człowieka.
 - Czy wybór między dobrem a złem ma zawsze charakter jednoznaczny?

Rozwinięcie – argumentacja:

- a) odwołanie się do *Zbrodni i kary* Fiodora Dostojewskiego:
 - człowiek – mikrokosmos;
 - Sonia a Rodion: konfrontacja moralności chrześcijańskiej z ateistyczną;
 - koncepcja dwóch gatunków ludzi i relatywizm zasad moralnych Rodiona Raskolnikowa;
 - idea uwolnienia ludzi właściwych od zasad dekalogu;
 - zastosowanie praw antydekalogu w życiu i degeneracja Rodiona;
 - ekspiacja bohatera pod wpływem reprezentującej biblijny kodeks Soni Marmieladowej;
 - przyjęcie uniwersalnych zasad moralnych ratunkiem dla człowieka, przywracającym jego życiu i cierpieniu sens.
- b) odwołanie się do *Makbeta* Wiliama Szekspira:
 - ambicja i uległość Makbeta przyczyną odrzucenia zasad moralnych;
 - rola Lady Makbet w przeciąganiu męża na stronę zła;
 - wyrzuty sumienia bohaterów, niemożność udźwignięcia ciężaru zbrodni;
 - klęska i śmierć jako konsekwencja zerwania z kodeksem etycznym.
- c) odwołanie się do wybranych kontekstów, np.:
 - literackiego, np. opowiadań obozowych Tadeusza Borowskiego:
 - moralność odwróconego dekalogu;
 - zlagrowanie;
 - kryzys kultury europejskiej związany z negacją godności człowieka i wartości chrześcijańskich;
 - historycznego:
 - wojny obronne, powstania narodowe, rewolucje w kontekście przykazania „nie zabijaj”.

Zakończenie:

- podsumowanie rozważań, potwierdzenie tezy, uogólniające wnioski, np.:
 - egzystencja człowieka wiąże się z koniecznością opowiedzenia się wobec podstawowych zasad etycznych, niezależnie od światopoglądu;
 - negacja podstawowych zasad moralnych jest przyczyną degradacji człowieka;
 - akceptacja uniwersalnych wartości pozwala żyć godnie.

Temat 2.

Ideowiec czy oportunistą? Różne postawy bohaterów literackich wobec zła świata.

W pracy odwołaj się do:

- wybranej lektury obowiązkowej – utworu epickiego albo dramatycznego,
- innego utworu literackiego – może to być również utwór poetycki,
- wybranych kontekstów.

Zakres merytoryczny problemu sformułowanego w temacie:

1. Rozumienie pojęć:

- ideowiec rozumiany jako idealista, aktywista, działacz, człowiek poświęcający się walce w obronie dobra, przeciwko złu;
- oportunistą – człowiek dostosowujący się do warunków i dla własnych korzyści czy wygody akceptujący zło, ulegający złu;
- różne postawy wobec zła – walka ze złem lub tolerowanie zła.

2. Stopień realizacji tematu

a) Pełna realizacja tematu obejmuje:

- idealista;
- oportunistą;
- walka i pogodzenie się ze złem,

b) Minimalna realizacja tematu obejmuje:

- idealista i walka ze złem

ALBO

- oportunistą i akceptacja zła.

3. Lektura obowiązkowa – dowolna lektura obowiązkowa ilustrująca zagadnienie sformułowane w temacie.

Przykładowy plan wypracowania

Podane tu odpowiedzi są wyłącznie przykładową, a nie jedyną poprawną realizacją zadań.

Wstęp:

- wprowadzenie dotyczące, np. niemożności uniknięcia konfrontacji ze złem w życiu, wskazanie różnych źródeł i skutków zła;
- teza lub hipoteza, np.:
 - Postawa człowieka wobec zła sprawdzianem jego charakteru.
 - Oportuniści, ulegając złu, niszczą świat, który mogą uratować jedynie idealisci, walczący w obronie dobra.

Rozwinięcie – argumentacja:

a) odwołanie się do *Przedwiośnia* Stefana Żeromskiego:

- dojrzewanie Cezarego Baryki, ewolucja jego poglądów i postaw;
- zafascynowanie i rozczerwanie ideą rewolucji;
- poszukiwanie własnej tożsamości i idei dla odradzającej się Polski;
- dystans wobec skażonych błędami programów budowy nowej ojczyzny;
- ideowiec Lulek i rodzący się komunizm.

b) odwołanie do *Dżumy* Alberta Camusa, np.:

- dżuma jako symbol zła;
- bohaterowie w sytuacji wyboru postawy wobec zła;
- Tarrou i Rieux jako przykłady postaw ideowych, wyrażających się zaangażowaniem w walkę przeciw złu świata, reprezentujących heroizm moralny;
- Cottard przykładem oportunisty, wykorzystującym „dżumę” dla własnych, nieczystych interesów;
- opanowanie epidemii dzięki ludziom poświęcającym się dla wyższego dobra i podejmujących walkę ze złem.

c) odwołanie się do sensu wiersza *Przesłanie Pana Cogito* Zbigniewa Herberta:

- heroizm moralny wyrazem wierności swoim ideom;
- podtrzymywanie tradycji „postawy wyprostowanej”;
- negacja postawy tych, którzy „upadli na kolana”, zdradzili swoje wartości;
- wezwanie do walki o swoje ideały, postawy niezgody na zło i postawy aktywnej jako jedynej godnej człowieka.

d) odwołanie się do wybranych kontekstów, np.:

- historycznego:
 - różne postawy Polaków wobec ideologii komunistycznej;
 - bunt i obrona wolności człowieka, ruch społeczny wokół idei Solidarności a konformizm współpracowników PZPR;
- literackiego:
 - piosenka *Mury* Jacka Kaczmarskiego: hymn opozycji i Solidarności, symbol sprzeciwu wobec reżimu, postawy nonkonformizmu, idei walki o wolność i demokrację;
 - poezja stanu wojennego, np. *Pan tu nie stał* Stanisława Barańczaka: kontrast między oportunistyczną postawą reprezentanta systemu totalitarnego i ideową anonimowego bohatera buntującego się przeciw władzy ograniczającej swobody obywatelskie.

Zakończenie:

- podsumowanie rozważań, uogólnienia, wnioski, np.:
 - walka dobra ze złem naturalnym elementem życia;
 - ludzka potrzeba opowiedzenia się po stronie dobra niszczonego przez pokusy zła;
 - idealisci ratunkiem dla świata, na którym jest zbyt wielu oportunistów.

Przykładowe wypracowanie

Temat 1.

Człowiek wobec dekalogu. Jak wpływa na życie przyjęcie lub odrzucenie uniwersalnych zasad moralnych?

Moralność definiuje się zwykle jako zespół ocen, norm i zasad określających zakres poglądów i zachowań uważanych za właściwe. Podstawowe źródło zasad moralnych w tradycji chrześcijańskiej stanowi biblijny Dekalog. Już jako dzieci zaczynamy odróżniać dobro od zła w odniesieniu do tych biblijnych zasad. Stanowią one swoisty drogowskaz, pozwalają ocenić możliwe konsekwencje wielu naszych zachowań. Wybory moralne, których dokonujemy, w dużej mierze determinują nasze życie.

Na kroczenie drogą zbrodni i występku, a tym samym odrzucenie podstawowych zasad moralnych, decyduje się tytułowy bohater dramatu Williama Szekspira – Makbet. Ten wierny poddany króla Dunkana, dzielny rycerz nie potrafi poradzić sobie z własną ambicją oraz podseptami żądnej władzy żony. Morduje władcę i przejmuje władzę w państwie. Wejście na drogę bezprawia powoduje, że Makbet musi popełniać kolejne zbrodnie. Dręczą go wyrzuty sumienia, z którymi nie jest w stanie sobie poradzić. W końcu popada w obłęd. Szekspir udowadnia w Makbecie, że *zły plon bezprawia zawsze się tylko nowym bezprawiem poprawia*. Pokazuje, że człowiek sprzeniewierzający się podstawowym zasadom moralnym zawsze musi ponieść tego konsekwencje. Podobnie do Makbeta postępuje Balladyna, bohaterka dramatu Juliusza Słowackiego. Ta bezwzględna kobieta nie cofnie się przed niczym, aby zdobyć, a następnie utrzymać władzę. Morduje własną siostrę, wyrzeka się matki, zabija kochanków i wszystkich, którzy mogliby stanowić dla niej zagrożenie. Karę wymierza jej natura – ginie porażona piorunem.

Główny bohater *Zbrodni i kary* Fiodora Dostojewskiego – Rodion Raskolnikow – postanawia odrzucić uniwersalne zasady moralne w imię swoich doktrynerskich idei. Ten żyjący w Petersburgu – „mieście cierpienia” – biedny student przeprowadza podział ludzi na jednostki „niższe” i jednostki „właściwe”, wyposażone w szczególne predyspozycje, które pozwalają im głosić światu nowe idee. Ludzie tacy mają zdaniem Raskolnikowa prawo być przestępcami, dopuszczać się czynów niemoralnych. Bohater Dostojewskiego pragnie tworzyć świat

na kruchych fundamentach zła moralnego. Morduje lichwiarke Alonę Iwanownę i jej siostrę, Lizawietę. Motywem tej zbrodni nie jest jednak żądza władzy czy bogactwa, ale obawa przed utratą ludzkiej godności, przed degradacją do kategorii „plugawej wszy” – jak Rodion określa swoją ofiarę. Teoria oraz czyny Raskolnikowa stanowią także pokłosie trudnych warunków, z jakimi bohater musiał borykać się w życiu i które doprowadziły go do psychicznej degradacji. Raskolnikow po dokonaniu zbrodni czuje się wyalienowany z ludzkiej wspólnoty, nie może znieść obecności nawet najbliższej rodziny, ale równocześnie trudno mu obejść się bez ludzi. W końcu nie wytrzymuje i przyznaje się do winy – upadają wszystkie jego teorie. Zbrodnia w żaden sposób nie poprawiła sytuacji ludzi, którym Raskolnikow chciał pomóc.

Bohater Dostojewskiego, aby duchowo zmartwychwstać, musi poddać się cierpieniu oraz powrócić do podstawowych zasad wiary zdolnej ocalić jego człowieczeństwo. Interwencja Soni – uosobienia ewangelicznych cnót Marii Magdaleny – sprawia, że bohater publicznie wyznaje winę ludowi, a w końcu odradza się jako człowiek w czasie zesłania na Syberię.

Bezsensowność teorii takich jak ta stworzona przez Raskolnikowa zweryfikowała także historia. Przykładem zanegowania podstawowych wartości moralnych oraz podziału ludzkości na podludzi i nadludzi były nieetyczne działania nazistów w czasie II wojny światowej. W organizowanych przez nich obozach koncentracyjnych ofiary – arbitralnie uznane za podludzi – były mordowane w komorach gazowych lub wykorzystywane do katorżniczej pracy. Obóz koncentracyjny pojawiający się w *Opowiadaniach obozowych* Tadeusza Borowskiego stanowi skrajny przejaw kryzysu europejskiej kultury – nie obowiązują w nim żadne zasady moralne, co prowadzi do dehumanizacji jednostki ludzkiej poddanej presji okrutnych doświadczeń.

Człowiek został obdarzony wolną wolą. Nie znaczy to jednak, że może poważać się na wszystko, o czym pomyśli. Zasady moralne zostały sformułowane po to, aby stanowić drogowskaz w tej wolności, przynosić wiedzę o tym, co dobre, a co złe. Każdy z nas może zdecydować, czy i na ile będzie je respektował. Odrzucenie czy sprzeniewierzenie się podstawowym wartościom zawsze jednak będzie miało swoje konsekwencje, co udowadniają przykłady zaprezentowanych tu bohaterów literackich.

Rodzaj dokumentu:	Zasady oceniania rozwiązań zadań
Egzamin:	Egzamin maturalny Arkusz V
Przedmiot:	Język polski
Poziom:	Poziom podstawowy

Ogólne zasady oceniania zadań w części testowej

Zasady oceniania rozwiązań zadań. Egzamin maturalny. Arkusz pokazowy CKE. Język polski. Arkusz 1. Poziom podstawowy, https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_MATURALNY_OD_2023/materialy_dodatkowe/pokazowe/Polski_PP/MPOP-P1-100-200-300-400-660-700-Q00-2203-zasady.pdf (dostęp: 20.05.2022).

Ten dokument zawiera zasady oceniania oraz przykłady poprawnych rozwiązań zadań otwartych. W zasadach oceniania określono zakres wymaganej odpowiedzi: niezbędne elementy odpowiedzi i związki między nimi.

Przykładowe rozwiązania zadań otwartych nie są wzorcem oczekiwanych sformułowań. Akceptowane są wszystkie odpowiedzi merytorycznie poprawne i spełniające warunki zadania – również te nieprzewidziane jako przykładowe odpowiedzi w zasadach oceniania.

- Odpowiedzi nieprecyzyjne, niejednoznaczne, niejasno sformułowane uznaje się za błędne.
- Jeżeli informacje zamieszczone w odpowiedzi (również te dodatkowe, a więc takie, które nie wynikają z treści polecenia) świadczą o nierozumieniu omawianego zagadnienia i zaprzeczają pozostałej części odpowiedzi stanowiącej prawidłowe rozwiązanie zadania, to za odpowiedź jako całość zdający otrzymuje zero punktów.
- Jeżeli rozwiązanie zadania sprawdzającego znajomość problematyki i treści lektur obowiązkowych zawiera kardynalny błąd rzeczowy, to ocenia się je na zero punktów.
- Każdy sposób oznaczenia odpowiedzi (podkreślenie, przekreślenie, zakreślenie, obwiedzenie itd.) jest uznawany za wybór tej odpowiedzi.

Część 1. Test *Język polski w życiu*

Zadanie 1. (0–1)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania [...] tekstów kultury [...], a także ich wzajemnej korespondencji. 8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru [...] tekstów kultury na różnych poziomach [...].	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 2. Odbiór tekstów kultury. Zdający: 1) przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych; 2) analizuje strukturę tekstu: odczytuje jego sens, główną myśl, sposób prowadzenia wywodu oraz argumentację.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne wyjaśnienie odnoszące się do obu tekstów

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź

Przyczyny wymieniane przez autorki są różne: Drenda – materialna konieczność, Kopeć – konkurencja i marketingowy styl życia.

lub

Przyczyny wymieniane przez obie autorki są podobne – czynniki społeczno-ekonomiczne.

Zadanie 2. (0–1)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania [...] tekstów kultury [...]. 8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru [...] tekstów kultury [...]. II. Kształcenie językowe. 1. Pogłębianie funkcjonalnej wiedzy z zakresu nauki o języku.	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 2. Odbiór tekstów kultury. Zdający: 1) przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Poprawna odpowiedź

1. F, 2. P, 3. F

Zadanie 3. (0–2)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania [...] tekstów kultury, a także ich wzajemnej korespondencji. 8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru [...] tekstów kultury na różnych poziomach [...]. III. Tworzenie wypowiedzi. 4. Doskonalenie umiejętności retorycznych [...].	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 2. Odbiór tekstów kultury. Zdający: 1) przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych; 2) analizuje strukturę tekstu: odczytuje jego sens [...]. III. Tworzenie wypowiedzi. 2. Mówienie i pisanie. Zdający: 8) [...] formułuje argumenty na podstawie tekstu [...].

- 2 pkt – poprawne sformułowanie dwóch argumentów
 1 pkt – poprawne sformułowanie jednego argumentu
 0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź za 2 pkt

1. Obecny system gospodarczy, w tym branża doradztwa zawodowego, skłania ludzi do zwiększania efektywności pracy dla większego posiadania.
2. Współczesna kultura instant skraca czas i upraszcza proces zaspokajania potrzeb, przez co czyni go bardziej priorytetowym i dostępnym.

Zadanie 4. (0–2)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania [...] tekstów kultury [...]. 8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru [...] tekstów kultury [...]. II. Kształcenie językowe. 1. Pogłębianie funkcjonalnej wiedzy z zakresu nauki o języku.	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 2. Odbiór tekstów kultury. Zdający: 3) [...] rozpoznaje środki językowe i ich funkcje zastosowane w tekstach [...]. II. Kształcenie językowe. 2. Zróżnicowanie języka. Zdający: 6) rozpoznaje słownictwo o charakterze wartościującym [...].

Zasady oceniania

- 2 pkt – poprawne podanie przykładów słownictwa wartościującego i omówienie jego funkcji
 1 pkt – poprawne podanie przykładów słownictwa wartościującego bez omówienia jego funkcji
 0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź za 2 pkt

Tekst 1.: nieubłagany, właściwa

Tekst 2.: atrakcyjne, pożądany

Funkcja: Ujawnia stosunek autorów do omawianych zjawisk.

Zadanie 5. (0–4)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania [...] tekstów kultury [...]. 8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru [...] tekstów kultury na różnych poziomach [...].	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 2. Odbiór tekstów kultury. Zdający: 1) przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych.

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. Kształcenie językowe. 1. Pogłębianie funkcjonalnej wiedzy z zakresu nauki o języku. III. Tworzenie wypowiedzi. 2. Wykorzystanie kompetencji językowych [...] w wypowiedziach [...] pisemnych.	II. Kształcenie językowe. 4. Ortografia i interpunkcja. Zdający: 1) stosuje zasady ortografii i interpunkcji [...]. III. Tworzenie wypowiedzi. 2. Mówienie i pisanie. Zdający: 2) buduje wypowiedź w sposób świadomy, ze znajomością jej funkcji językowej [...]; 4) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: [...] notatka syntetyzująca.

Zasady oceniania

Informator o egzaminie maturalnym z języka polskiego jako przedmiotu obowiązkowego (część ustna oraz część pisemna na poziomie podstawowym) od roku szkolnego 2022/2023, https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_MATURALNY_OD_2023/Informatory/Informator_EM2023_jezyk_polski_PP.pdf (dostęp: 20.05.2022).

Za notatkę syntetyzującą można uzyskać 4 punkty, w tym 3 punkty za treść i 1 punkt za poprawność językową, ortograficzną i interpunkcyjną.

	3 pkt	2 pkt	1 pkt	0 pkt
		notatka spełnia kryteria A, B i C określone dla 3 pkt, ALE nie została zachowana dozwolona liczba wyrazów	notatka spełnia kryteria A, B i C określone dla 2 pkt, ALE nie została zachowana dozwolona liczba wyrazów	notatka spełnia kryteria A i C określone dla 1 pkt, ALE nie została zachowana dozwolona liczba wyrazów
		ALBO	ALBO	ALBO
A. przedstawienie stanowiska każdego autora	notatka przedstawia – oparte na kluczowych dla tematu informacjach – stanowisko każdego autora względem zagadnienia określonego w temacie notatki, odtworzone na podstawie informacji zawartych w tekście, na odpowiednim poziomie uogólnienia	notatka przedstawia – oparte na kluczowych dla tematu informacjach – stanowisko każdego autora względem zagadnienia określonego w temacie notatki, odtworzone na podstawie informacji zawartych w tekście, ale poziom uogólnienia jest zaburzony	notatka przedstawia stanowisko każdego autora względem zagadnienia określonego w temacie notatki, odtworzone na podstawie informacji zawartych w tekście	notatka nie spełnia żadnego z kryteriów określonego dla 1 pkt

	3 pkt	2 pkt	1 pkt	0 pkt
		notatka spełnia kryteria A, B i C określone dla 3 pkt, ALE nie została zachowana dozwolona liczba wyrazów	notatka spełnia kryteria A, B i C określone dla 2 pkt, ALE nie została zachowana dozwolona liczba wyrazów	notatka spełnia kryteria A i C określone dla 1 pkt, ALE nie została zachowana dozwolona liczba wyrazów
		ALBO	ALBO	ALBO
B. zestawienie stanowisk obu autorów	w notatce zestawiono stanowiska obu autorów; poprawnie wskazano np. punkty wspólne/rozbieżne albo różnorodność aspektów zagadnienia określonego w temacie notatki ujętych w tekstach obu autorów	w notatce zestawiono stanowiska obu autorów; poprawnie wskazano np. punkty wspólne/rozbieżne albo różnorodność aspektów zagadnienia określonego w temacie notatki ujętych w tekstach obu autorów	stanowisk obu autorów nie zestawiono albo zestawiono je niepoprawnie; nie wskazano np. punktów wspólnych/rozbieżnych albo różnych aspektów zagadnienia określonego w temacie notatki ujętych w tekstach obu autorów	notatka nie spełnia żadnego z kryteriów określonego dla 1 pkt
C. spójność	notatka stanowi logiczną i zorganizowaną całość	notatka stanowi logiczną i zorganizowaną całość ALBO w notatce występują usterki w spójności	notatka stanowi logiczną i zorganizowaną całość ALBO w notatce występują usterki w spójności	
D. długość notatki	60–90 wyrazów	60–90 wyrazów	60–90 wyrazów	

Poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna

1 pkt – poprawny zapis, dopuszczalne dwa błędy (językowe, ortograficzne lub interpunkcyjne)

0 pkt – trzy i więcej błędów (językowych, ortograficznych lub interpunkcyjnych)

Uwaga: jeżeli w kryterium *Treść* przyznano 0 pkt, wówczas nie przyznaje się punktów w kryterium *Poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna*.

Przykładowa odpowiedź za 3 pkt za treść

W obu tekstach skutki zawrotnego tempa życia, które jest znakiem naszych czasów, uznaje się za negatywne. Drenda zwraca uwagę na materialne źródła zjawiska, a także urządzenia i metody pozwalające kontrolować czas oraz zwiększać efektywność w pracy. Kopeć koncentruje się na powszechnym modelu kultury instant i jej przejawach, takich jak fast food i fast car. Obie autorki czas nazywają wrogiem, a szybkie tempo życia uważają za zgubne. W puencie tekstu pierwszego podkreśla się absurdalność pogoni za czasem, a w tekście drugim pojawia się konkluzja dotycząca możliwości wyboru takiego bądź innego życia. [90 wyrazów]

Część 2. Test historycznoliteracki

Zadanie 6. (0–2)

Zadanie 6.1. (0–1)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej i światowej [...]. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury [...].	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna z trafnym uzasadnieniem

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź

Człowiek to Boże stworzenie pełne godności, podobne do aniołów i obdarzone władzą nad innymi stworzeniami, wdzięczne i pokorne, świadome, że bez Boga jest małe i słabe.

Zadanie 6.2. (0–1)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej i światowej [...]. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury [...].	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi

Poprawna odpowiedź

B

Zadanie 7. (0–1)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...] oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii.	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 3) rozróżnia gatunki epickie [...] kronikę [...], wymienia ich podstawowe cechy gatunkowe;

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
	8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Poprawna odpowiedź

Autor wymienia liczne zalety Bolesława, pouczając na jego przykładzie, jakie cechy powinien mieć władca.

Zadanie 8. (0–1)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...] oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii. II. Kształcenie językowe. 3. Funkcjonalne wykorzystywanie wiedzy o języku w odczytaniu sensów zawartych w strukturze głębokiej tekstów literackich [...].	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 4) rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego [...].

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź

Środek artystyczny	Cytat
inwersja	<i>Gdy Ciebie, wiecznej i prawej piękności, Samej nie widzi, celu swej miłości.</i>
antyteza	<i>I nie miłować ciężko, i miłować Nędzna pociecha</i>

Zadanie 9. (0–1)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...] oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii.	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe.

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury [...]. 8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury na różnych poziomach [...].	10) rozpoznaje w utworach sposoby kreowania: świata przedstawionego [...].

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Poprawna odpowiedź

1. P, 2. P, 3. F

Zadanie 10. (0–2)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...]. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury [...]. 8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury na różnych poziomach [...].	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe.

Zasady oceniania

2 pkt – poprawne podanie dwóch funkcji poezji

1 pkt – poprawne podanie jednej funkcji poezji

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź za 2 pkt

- Poezja, pieśń gminna, zgodnie z romantycznym światopoglądem, przechowuje pamięć o historii, tradycje i wartości, które kształtują tożsamość narodową.
- Zapisana w pamięci kolejnych pokoleń, łączy przeszłość z przyszłością.
- Może jednoczyć społeczeństwo do walki.

Zadanie 11. (0–2)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 2. Rozumienie historii literatury i dziejów kultury jako procesu [...]. 5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...].	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 1) rozumie podstawy periodyzacji literatury; sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach [...];

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury oraz innych tekstów kultury, a także ich wzajemnej korespondencji.	8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe; 15) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty [...].

Zasady oceniania

2 pkt – odpowiedź poprawna z trafnym uzasadnieniem uwzględniającym odwołania do całego utworu

1 pkt – odpowiedź poprawna z trafnym uzasadnieniem bez odwołania do całego utworu

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź za 2 pkt

Wokulski reprezentuje pokolenie przejściowe – jego osobowość kształtowała się jeszcze w romantyzmie, stąd takie jego cechy, jak np. uczuciowość, idealizm, indywidualizm, specyficzne podejście do ideału kobiety i uczucia (miłość do Izabeli), ale jako człowiek dojrzały realizował się już w czasach pozytywizmu – stąd wynika jego prześiąknięcie duchem epoki i takimi ideami, jak praca, nauka, organicyzm, asymilacja Żydów (szacunek dla prof. Geista, pomoc ubogim, przyjaźń z Żydami). Te sprzeczne hasła to konsekwencja czasów, w których przyszło mu żyć.

Zadanie 12. (0–2)

Zadanie 12.1. (0–1)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 5. Znajomość wybranych utworów z literatury [...] światowej oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii.	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe; 10) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania: [...] narracji [...].

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi

Poprawna odpowiedź

narrator trzecioosobowy, wszechwiedzący

Zadanie 12.2. (0–1)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 5. Znajomość wybranych utworów z literatury [...] światowej.	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający:

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury oraz innych tekstów kultury, a także ich wzajemnej korespondencji. 8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury na różnych poziomach [...].	8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe. 2. Odbiór tekstów kultury. 6) odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna z trafnym uzasadnieniem

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź

Tak, udało się.

Mroczny, tajemniczy nastrój sceny z powieści uzyskano dzięki ciemnej tonacji barw i niewyraźnym konturom przedmiotów we wnętrzu pokoju. Strumień światła wydobywa z mroku postać Raskolnikowa w dramatycznym momencie – tuż przed zadaniem morderczego ciosu, z uniesioną siekierą. Dramatyzm sceny podkreśla czerwony kolor – kolor krwi, symbolizujący śmierć, na stroju lichwiarki jeszcze przed zabójstwem.

Zadanie 13. (0–2)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...] oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii. II. Kształcenie językowe. 3. Funkcjonalne wykorzystywanie wiedzy o języku w odczytaniu sensów zawartych w strukturze głębokiej tekstów literackich [...].	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe; 10) rozpoznaje w utworach sposoby kreowania: świata przedstawionego [...].

Zasady oceniania

2 pkt – odpowiedź poprawna zawierająca dwie cechy utopii

1 pkt – odpowiedź poprawna zawierająca jedną cechę utopii

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź za 2 pkt

Opowieść ma cechy utopii, ponieważ przedstawiono w niej doskonałość technologiczną, lepszy świat, oparty na braterstwie wszystkich ludzi, sprawiedliwy ustrój społeczny.

Zadanie 14. (0–1)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury [...].	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający:

8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich [...] na różnych poziomach: dosłownym, metaforycznym, symbolicznym, aksjologicznym.	6) rozpoznaje w tekstach literackich: ironię; [...] określa jej funkcje w tekście i rozumie wartościujący charakter; 8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe.
II. Kształcenie językowe. 3. Funkcjonalne wykorzystywanie wiedzy o języku w odczytaniu sensów zawartych w strukturze głębszej tekstów literackich [...].	

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna z trafnym uzasadnieniem

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź

Tytuł opowiadania ma charakter ironiczny dlatego, że zwrot grzecznościowy został użyty w kontekście śmierci, która czeka więźniów obozu koncentracyjnego. Pokazuje także mechanizm zakłamania panujący w obozie – więźniom nie mówi się o tym, co ich czeka.

Zadanie 15. (0–1)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...]. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury oraz innych tekstów kultury, a także ich wzajemnej korespondencji. 8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury na różnych poziomach [...].	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 5) interpretuje treści alegoryczne i symboliczne [...]; 8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe; 11) rozumie pojęcie motywu literackiego 15) wykorzystuje w interpretacji utworów [...] potrzebne konteksty [...]. 2. Odbiór tekstów kultury. 6) odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna z trafnym uzasadnieniem odwołującym się do opowiadania oraz obrazu

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź

Beksiński wykreował fantastyczny wizerunek katedry, która jest monumentalna, ale nietrwała. Zaczyna się rozsypywać, traci zwartą strukturę, jej kontury się rozmywają. Artysta wykorzystał piaskowy kolor sugerujący, że katedra obumiera, rozpada się w proch. Podobny los czeka katedrę w książce Dukaja. Oba wizerunki łączy motyw *vanitas* – przemijania, śmierci.

Część 3. Wypracowanie

Temat 1.

Być czy mieć? Człowiek wobec wyboru między wartościami duchowymi i materialnymi.

W pracy odwołaj się do:

- *Skąpcza* Moliera,
- innego utworu literackiego – może to być również utwór poetycki,
- wybranych kontekstów.

Zakres merytoryczny problemu sformułowanego w temacie:

1. Rozumienie pojęć:
 - być – koncentrować się na wartościach duchowych;
 - mieć – koncentrować się na wartościach materialnych;
 - człowiek wobec wyboru między wartościami duchowymi i materialnymi – refleksje dotyczące hierarchii wartości, priorytetów, życiowych strategii, sposobów egzystencji.
2. Stopień realizacji tematu
 - a) Pełna realizacja tematu obejmuje:
 - „być”;
 - „mieć”;
 - wybór „być” i wybór „mieć”.
 - b) Minimalna realizacja tematu obejmuje:
 - wybór „być”ALBO
 - wybór „mieć”.
3. Lektura obowiązkowa – *Skąpiec* Moliera.

Przykładowy plan wypracowania

Podane tu odpowiedzi są wyłącznie przykładową, a nie jedyną poprawną realizacją zadań.

Wstęp:

- wprowadzenie zawierające np. refleksje na temat materialnych i duchowych wartości, modeli kultury opartych na duchowości i konsumpcyjnych, krótkie charakterystyki obu stylów życia;
- hipoteza lub teza, np.:
 - Jakie czynniki wpływają na wybór wartości duchowych lub materialnych?
 - Być lub mieć to podstawowy dylemat współczesnego człowieka.

Rozwinięcie – argumentacja:

- a) odwołanie się do *Skąpcza* Moliera, np.:
 - Harpagon – uosobienie skąpstwa;
 - pieniądze jedyną namiętnością;
 - degeneracja uczuć;
 - chciwość bohatera wyznacznikiem jego relacji z ludźmi i światem;
 - odrzucenie moralności drogą do wzbogacania się, prowadzącą do klęski;
 - ośmieszenie modelu „mieć” w komedii charakterów.
- b) odwołanie się do *Chłopów* Władysława Stanisława Reymonta, np.:
 - pragnienie posiadania ziemi;
 - ilość posiadanej ziemi kryterium oceny człowieka i wyznacznikiem miejsca w hierarchii społeczności Lipiec;
 - konflikty międzypokoleniowe spowodowane strachem przed zapisaniem ziemi młodszemu i wycugiem;
 - podporządkowanie relacji między ludźmi skoncentrowanymi na „mieć” prawu silniejszego;

- etyczna postawa Kuby, który nie chce okradać swojego gospodarza w przeciwieństwie do innych parobków;
- zakończenie konfliktu m.in. o podłożu ekonomicznym między Antkiem a Maciejem w obliczu zagrożenia życia starego Boryny – zwycięstwo wartości duchowych nad materialnymi;
- c) odwołanie się do wybranych kontekstów, np.:
 - literackiego, np. *Eviva l'arte* Kazimierza Przerwy-Tetmajera:
 - kontrast między „być” artystów i „mieć” filistrów;
 - pogarda dekadentów dla mieszczańskiego stylu życia;
 - kult sztuki wolnej od społecznych zobowiązań – „sztuka dla sztuki”;
 - biblijnego, np. motyw *vanitas* w Księdze Koheleta:
 - marność wartości ziemskich;
 - przemijalność życia;
 - ostrzeżenie przed zbytnim przywiązaniem do wartości materialnych;
 - przyznanie znaczenia jedynie sprawom ducha i wiary;
 - mitologicznego, np. historia Midasa:
 - król owładnięty żądzą posiadania;
 - bogactwo przekleństwem chciwego władcy;
 - ukaranie i ośmieszenie bohatera przez bogów.

Zakończenie:

- podsumowanie rozważań, potwierdzenie tezy, uogólniające wnioski, np.:
 - uniwersalny charakter postaw „być” i „mieć”;
 - wybór między wartościami duchowymi i materialnymi uzależniony od czynników indywidualnych, społecznych uwarunkowań, światopoglądu, ideologii, stylu życia.

Temat 2.

Różne postawy wobec inności.

W pracy odwołaj się do:

- wybranej lektury obowiązkowej – utworu epickiego albo dramatycznego,
- innego utworu literackiego – może to być również utwór poetycki,
- wybranych kontekstów.

Zakres merytoryczny problemu sformułowanego w temacie:

1. Rozumienie pojęć:

- inność w znaczeniu odmiennosc idej, wartości, osobowości, stylów życia, światopoglądu, religii, kultury, rasy, ale także oryginalność, wyjątkowość, awangardowość;
- postawy wobec inności rozumiane jako tolerancja bądź odrzucenie, dyskryminacja, ksenofobia, nacjonalizm, rasizm.

2. Stopień realizacji tematu

a) Pełna realizacja tematu obejmuje:

- inność;
- pozytywne oraz negatywne postawy wobec niej.

b) Minimalna realizacja tematu obejmuje:

- inność i pozytywne postawy wobec niej

ALBO

- inność i negatywne postawy wobec niej.

3. Lektura obowiązkowa – dowolna lektura obowiązkowa ilustrująca zagadnienie sformułowane w temacie.

Przykładowy plan wypracowania

Podane tu odpowiedzi są wyłącznie przykładową, a nie jedyną poprawną realizacją zadań.

Wstęp:

- wprowadzenie dotyczące, np. wyjaśnienia pojęć „tolerancja” i „dyskryminacja”, ukazanie tych postaw z perspektywy życia społecznego;
- teza lub hipoteza, np.:
 - Tolerancja wyrazem szacunku dla inności, dyskryminacja – braku akceptacji dla odmiennych religii, kultur, ras.
 - Jakże mogą być skutki tolerancji i do czego może prowadzić dyskryminacja?

Rozwinięcie – argumentacja:

a) odwołanie się do *Lalki* Bolesława Prusa:

- podziały społeczne skutkujące nietolerancją wobec niżej urodzonych;
- antysemityzm w polskim społeczeństwie;
- Stanisław Wokulski doświadczający niezrozumienia dla inności, braku uznania dla ponadprzeciętności, wykluczenia i samotności;
- praca organiczna jednym z niezrealizowanych haseł pozytywistycznych na skutek barier stanowych.

b) odwołanie się do innego utworu literackiego, np. *Mendla Gdańskiego* Marii Konopnickiej:

- różne postawy Polaków wobec Żyda Mendla – przykłady tolerancji i dyskryminacji;
- ksenofobia i uleganie stereotypowym wyobrażeniom;
- warszawski pogrom Żydów efektem nietolerancji religijnej i kulturowej;

c) odwołanie się do wybranych kontekstów, np.:

- historycznoliterackiego, np. oświecenie:
 - tolerancja podstawową ideą regulującą relacje między ludźmi;
 - wolność i braterstwo;
 - krytyka ksenofobii;
 - *Traktat o tolerancji* Woltera;
 - filozoficzna doktryna tolerancji rozpowszechniona przez Johna Locka, zgodnie z którą człowiek to istota wolna i rozumna;
- społecznego, np. piosenka *Tolerancja* Stanisława Sojki:
 - krytyka stawiania murów między ludźmi;
 - nauka tolerancji, szacunku, otwartości na innych.

Zakończenie:

- podsumowanie rozważań, uogólnienia, wnioski, np.:
 - inność naturalnym zjawiskiem życia społecznego, wynikającym z różnorodności typów ludzkich,
 - rasowe, społeczne i kulturowe granice między ludźmi,
 - moralny aspekt postaw wobec inności.

Przykładowe wypracowanie

Temat 2.

Różne postawy wobec inności

Świat jest niezwykle zróżnicowany. Można wspomnieć tutaj chociażby o różnorodności geograficznej, etnicznej czy kulturowej. Wydawać by się mogło, że świadomość tego zróżnicowania jest równoznaczna z akceptacją i poszanowaniem wszelkiej inności. Wszakże już w dzieciństwie poznajemy baśń o brzydkim kaczątku początkowo nieakceptowanym w kaczęj rodzinie właśnie z powodu swojej „inności”, a ostatecznie zamieniającym się w pięknego łabędzia. Autor tej opowieści, Hans Christian Andersen, udowodnił, że różnorodność nie jest niczym złym, że nie wszyscy jesteśmy tacy sami, ale wszyscy – równie wartościowi. W dobie oświece-

nia, określanego mianem epoki rozumu, wielu filozofów i myślicieli walczyło z powszechną skłonnością do dyskryminacji. Wolter twierdził na przykład, że tolerancja powinna stanowić podstawową zasadę regulującą stosunki międzyludzkie, krytykował ksenofobię, odrzucał podstawę religijną jako fundament całościowej wizji świata.

Niestety, świadomość różnorodności, lektura baśni czy znajomość myśli klasyków doby oświecenia tylko teoretycznie kształtują nasz stosunek do świata i innych ludzi, na podejście do wszelkiej „inności”. Tolerancja wyrażająca się poprzez poszanowanie czyichś poglądów, wierzeń czy obyczajów różniących się od naszych własnych nie była i wciąż nie jest powszechna, a osoby, które o nią walczą, także niejednokrotnie spotykają się z jawną dyskryminacją.

Różnorodne podstawy wobec inności doskonale ukazuje literatura pozytywistyczna. Jedną z naczelných idei tej epoki była asymilacja mająca na celu narodowe i kulturowe zintegrowanie Żydów z ludnością polską. Żydzi od wieków zamieszkujący ziemie polskie często spotykali się z niechęcią ze strony polskiego społeczeństwa, mogli osiedlać się tylko w wyznaczonych miejscach i wykonywać określone zawody. Realizacja idei asymilacji miała pomóc im wtopić się w polskie społeczeństwo, ostatecznie zintegrować. Bolesław Prus w swojej najsłynniejszej powieści pt. *Lalka* dokonał swego bilansu realizacji idei asymilacji. Społeczeństwo polskie zaprezentowane przez Prusa w powieści zaczyna się odnosić do Żydów coraz bardziej wrogo. Polacy uważają, że Żydzi przejmują ich interesy, nie chcą współpracować. Nie potrafią zdobyć się na obiektywizm – nie dostrzegają, że wiele osób pochodzenia żydowskiego uwierzyło w możliwości realizacji idei asymilacyjnej, ale srogo się na niej zawiodło w związku z nacjonalistycznymi postawami Polaków. Przykładem takiego bohatera jest młody Szlangbaum przesładowany przez kilku subiektów ze sklepu Wokulskiego tylko dlatego, że jest Żydem. Nie biorą oni pod uwagę faktu, że brał on udział w powstaniu styczniowym, walczył u boku Polaków, został zesłany. Szlangbaum w rozmowie ze sprzyjającym mu Wokulskim wygłasza bardzo gorzkie słowa: „dziś zrozumiałem, że jako Żyd jestem tylko nienawistny dla chrześcijan, a jako meches byłbym wstrętny i dla chrześcijan, i dla Żydów”.

Sam Stanisław Wokulski także postrzegany jest jako „inny” i nie zawsze pozytywnie odbierany przez otoczenie. Nawet jego przyjaciel, Ignacy Rzecki, nie potrafi zrozumieć niektórych decyzji Wokulskiego, postaci wybijającej się ponad przeciętność. Rzecki uważa, że Stach powinien zadowolić się tym, co już posiada, nie ryzykować w interesach. Za absurdalne uważa jego uczucie do Izabeli Łękiej, chęć pokonania barier społecznych. Nie pojmuje, że Wokulski potrzebuje wciąż się sprawdzać, rozwijać, podejmować kolejne wyzwania. Stanisław Wokulski żyje otoczony przez ludzi, ale tak naprawdę jest samotny, wyobcowany, nikt go nie rozumie. Ambiwalentny stosunek mają bohaterowie *Lalki* wobec sposobu bycia Kazi Wąsowskiej – kobiety wyemancypowanej, bez ogródek mówiącej o swoich potrzebach. Wąsowska przeczy ideałowi XIX-wiecznej kobiecości: jest głośna, wyzwolona, pewna siebie, samodzielna. Jest inna, dlatego traktuje się ją z politowaniem lub jawną wrogością.

W świecie opisanym przez Prusa nie ma miejsca dla inności. Narasta antysemityzm – Żydów postrzega się w kategorii wrogów, trudno jest się odnaleźć w tej rzeczywistości także idealistom i wizjonerom chcącym dokonać czegoś więcej niż tylko zdobycie i pomnażanie majątku.

Podobną problematykę – postaw wobec inności – podjęła w słynnej noweli pt. *Mendel Gdański* Maria Konopnicka. O napisanie tego utworu poprosiła listownie Konopnicką Eliza Orzeszkowa zaniepokojona narastającym w polskim społeczeństwie antysemityzmem. Bezpośrednim impulsem stały się wydarzenia z 1881 r., kiedy w Warszawie miał miejsce pogrom ludności żydowskiej.

Akcja *Mendla Gdańskiego* rozgrywa się w Warszawie. Nowela opowiada historię starego introligatora samotnie wychowującego wnuka, Kubusia. Mendel – od lat zamieszkujący w stolicy, cierpiący na równi z Polakami w czasie wszystkich historycznych zawirowań, nie chce wierzyć w pogłoski o tym, że w mieście mają „bić Żydów”. Zna go cała ulica, nikt nie może wątpić w jego uczciwość. Bohater odpiera zarzuty zegarmistrza – antysemitę oskarżającego Żydów o nieuczciwość wobec Polaków. Mówi o tym, że tak samo jak Polacy cierpi biedę, że całe swoje życie uczciwie przepracował. Ostatecznie, kiedy dochodzi do rozruchów, w obronie

Mendla i małego Kubusia stają mieszkańcy jego kamienicy, którzy za nic mają antysemitkę propagandę – liczy się dla nich człowiek, którego znają i szanują. Mendel traci jednak złudzenia – okazuje się, że kilkadziesiąt wspólnie spędzonych z Polakami lat o niczym nie świadczy. Wnuk Mendla jako Żyd, „inny” w mniemaniu Polaków, będzie dorastał w strachu, nieustannie narażony na poniżenie. Konopnicka podobnie do Prusa ukazuje upadek idei asymilacyjnych, narastający antysemityzm prowadzący do przemocy i pogłębiający narodowe podziały.

W literaturze ukazano różne postawy wobec inności. Wśród ogółu ludzi zawsze znajdują się ci, którzy nie będą potrafili zaakceptować różnorodności, pogodzić się ze zróżnicowaniem świata. Nietolerancja niejednokrotnie ma swoje źródła w głęboko zakorzenionym lęku przed tym, co inne, nieznanne. Z drugiej strony spotykamy bohaterów, którzy akceptują ludzi nie ze względu na wygląd, pochodzenie czy religię, ale ze względu na to, jacy oni są. W zróżnicowaniu, inności dostrzegają piękno i wartość.